

The copyright of this thesis vests in the author. No quotation from it or information derived from it is to be published without full acknowledgement of the source. The thesis is to be used for private study or non-commercial research purposes only.

Published by the University of Cape Town (UCT) in terms of the non-exclusive license granted to UCT by the author.

**'n Onderzoek na die invloed van rekenaar-bemiddelde kommunikasie op Afrikaans
met verwysing na internasionale gevallestudies**

Christian Brunette

Minities ingedien ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes van die Magistergraad in
Afrikaans en Neerlandistiek aan die Universiteit van Kaapstad

Studieleier: Prof Etienne van Heerden

Vakgroep Afrikaans en Neerlandistiek

Skool vir Tale en Letterkundes

2005

UNIVERSITY OF CAPE TOWN
GRADUATE SCHOOL IN HUMANITIES

**DECLARATION BY CANDIDATE FOR THE DEGREE OF
MASTER IN THE FACULTY OF HUMANITIES**

I,
Christian Elpherous Brunette

of
9 Foresthill Avenue, Oranjezicht

Cape Town

do hereby declare that I empower the University of Cape Town to produce for the
purpose of research either the whole or any portion of the contents of my
dissertation entitled

'n Ondersoek na die invloed van rekenaar-bemiddelde kommunikasie

op Afrikaans met verwysing na internasionale gevallestudies

in any manner whatsoever.

signature removed

CANDIDATE'S SIGNATURE

5 September 2005

DATE

Abstract

The Internet and World Wide Web serve a multilingual, global population. Although English users still comprise the largest portion of the global online community, the presence of other language groups is growing annually. Whereas emergent practices in English computer-mediated communication have been extensively researched, little attention has been paid to developments within populations communicating in other languages, including Afrikaans.

This study considers a range of literature resulting from research in non-English computer-mediated communication and compares the findings with observations of Afrikaans computer-mediated communication. Case studies in Arabic, Japanese, Swiss, Catalan, Greek and Portuguese computer-mediated communication are drawn upon to determine broad characteristics of non-English computer-mediated communication. Examples of Afrikaans computer-mediated communication, sourced from several synchronous and asynchronous digital environments, are then compared to these general characteristics. The study concludes with a proposed set of general characteristics of Afrikaans computer-mediated communication.

Inhoudsopgawe

Lys van grafieke en tabelle	i
Vooraf	ii
Hoofstuk 1: Inleidende konsepte en omskrywing van studie	1
1.1 Kontekstualisering en oorsig	1
1.2 Rekenaar-bemiddelde kommunikasie (RBK)	3
1.3 Digitale ruimtes	5
1.4 Digitale ruimtes onder bespreking in dié studie	16
Hoofstuk 2: Kitsklets: Arabiese vrouestudente oorkom die beperkings van Westerse rekenaartegnologie	18
2.1 Agtergrond	18
2.2 ASCII: 'n Amerikaanse rekenaarstandaard	19
2.3 'n Sosiolinguistiese perspektief	21
2.4 Bevindings	23
2.5 Opsommend	28
Hoofstuk 3: Asinchroniese boodskapborde: Speelsheid en kreatiwiteit in informele Japannese RBK	30
3.1 Agtergrond	30
3.2 Die gebruik van geskrewe Japannees op elektroniese boodskapborde	31
3.3 Speelsheid in RBK	42
3.4 Opsommend	44
Hoofstuk 4: E-pos: Kodewisseling in die digitale ruimte	45
4.1 Die gebruik van Engels onder 'n groep Switserse studente	45
4.1.1 Agtergrond	45
4.1.2 Kodewisseling in Switserse e-pos	48
4.1.3 Om mekaar te verstaan: Durham se voorbeeld	50
4.1.4 Kodewisseling in een-tot-een kommunikasie	53
4.1.5 Gevolgtrekkings	55
4.2 Die voorkoms van kodewisseling onder 'n groep Katalaanse studente	56
4.2.1 Agtergrond	56
4.2.2 Kodewisseling in Katalaanse e-pos	58

4.3 Opsommend	59
Hoofstuk 5: Globalisering en die oorheersing van RBK deur Engels: die Griekse taaldebat	61
5.1 Agtergrond	61
5.2 Van Grieks na <i>Grengels</i>	62
5.3 Tendense en diskoerse	65
5.4 Opsommend	76
Hoofstuk 6: Gender-gebaseerde RBK en hoflikheid in die digitale ruimte	78
6.1 Die aftakeling van hoflikheidsnorme op 'n Portugese e-posnetwerk	78
6.2 Gender en asinchroniese gesprekvoering	83
6.3 Opsommend	94
Hoofstuk 7: 'n Verkenning van die gebruik van Afrikaans in enkele sinchroniese en asinchroniese gespreksruimtes	96
7.1 Agtergrond en identifisering van data	97
7.2 Gesprekvoering in Afrikaans deur jong gebruikers van 'n kletskamer	99
7.3 Afrikaanse RBK en Danet se nege eienskappe: 'n vergelykende studie	103
7.4 Kodewisseling in Afrikaanse RBK	114
7.5 Die Afrikaanse taaldebat	117
7.6 Gender en hoflikheid in Afrikaanse RBK	124
Hoofstuk 8: Opsommend	130
8.1 Bevindings	130
8.2 Algemene eienskappe van Afrikaanse RBK	136
8.3 Slotopmerkings	138
Bibliografie	139

Lys van grafieke en tabelle

<i>Fig.1-1:</i> Taalverdeling van Internetgebruikers in 2004	1
<i>Tabel 2-1:</i> Begin van 'n tipiese kitsklets gesprek tussen twee Arabiese studente	20
<i>Tabel 3-1:</i> Algemene eienskappe van RBK (Danet 2001)	33
<i>Tabel 3-2:</i> Algemene eienskappe van RBK (Danet 2001)	34
<i>Tabel 4-1:</i> Algemene eienskappe van Afrikaanse RBK	137

Vooraf

Die verwysingsveld van hierdie studie is die Internet en Wêreldwye Web. Daar word dus gesteun op bronmateriaal wat elektronies nageslaan moes word, veral ten opsigte van die onderskeie gevallestudies, wat net elektronies in die *Journal of Computer-Mediated Communication* op die Web gepubliseer is. Elektroniese bronne soos dié bevat nie bladsyverwysings nie, daarom word daar telkens aangedui wanneer daar na 'n elektroniese bron verwys word, byvoorbeeld: Durham (2003: Internetbron). Die betrokke bron word dan in die bibliografie gelys en die laaste datum waarop die bron van die Web onttrek is, word verstrek.

Daar word ook gesteun op voorbeelde van sinchroniese en asinchroniese kommunikasie in verskeie digitale ruimtes. Sulke voorbeelde, asook dié wat in die onderskeie gevallestudies aangegee word, word deurgaans geplaas sonder taalversorging omdat die oorspronklike vorm van gebruikers se taalgebruik 'n sentrale tema van die studie is.

Hoofstuk 1: Inleidende konsepte en omskrywing van studie

1.1 Kontekstualisering en oorsig

In enige elektroniese kommunikasie, waar die rekenaar tussenbeide tree om gebruikers in staat te stel om boodskappe te versend, te ontvang en te interpreteer, word na rekenaar-bemiddelde kommunikasie (*computer-mediated communication*) verwys. Die Internet en Wêreldwye Web, wat sulke kommunikasie moontlik maak, bedien 'n veeltalige wêreld. Terwyl Engelse gebruikers steeds die medium oorheers, neem die gebruik deur anderstaliges jaarliks toe. Die volgende is 'n grafiese voorstelling van die taalverdeling van Internetgebruikers in 2004:

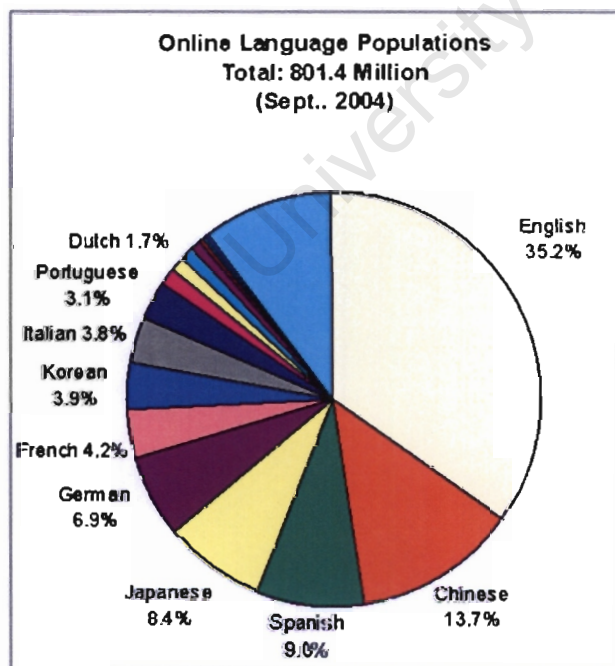

Fig.1-1: Taalverdeling van Internetgebruikers in 2004.

Bron: Global Reach (<http://global-reach.biz/globstats/index.php3>)

Ook Afrikaans is deel van hierdie globale netwerk van gebruikers wat toenemend verkies om in hul eie taal te kommunikeer. Soos bespreek sal word, is Engels egter die “voertaal” van die Internet en word Engelstaliges begunstig deur die tegnologie wat deur Engelstaliges uitgevind en ontwikkel is. Dié Engels-vriendelike tegnologie hou sekere beperkings vir anderstalige gebruikers in en beïnvloed hul taalgebruik tydens rekenaar-bemiddelde kommunikasie (RBK).

Dié invloede op nie-Engelstalige RBK is reeds wyd ondersoek en in hierdie studie word daar aanvanklik gefokus op ‘n reeks internasionale gevallestudies wat die kenmerke van Arabiese, Japannese, Switserse, Katalaanse, Griekse en Portugese RBK toelig. Die gevallestudies is by hierdie studie betrek om die kenmerke van nie-Engelstalige RBK te identifiseer en dan dié kenmerke met waarneembare verskynsels van Afrikaanse RBK te vergelyk.

Uit die gevallestudies blyk dit dat RBK ‘n invloed op taal het. Omdat Afrikaans deel is van die globale netwerk van elektroniese kommunikasie, word die hipotese gestel dat RBK ook die Afrikaanse taal beïnvloed en dat Afrikaans dus deel van ‘n wêreldwye tendens is. Die hipotese word dan getoets aan die hand van die verskynsels wat in ander nie-Engelstalige RBK geïdentifiseer is en daar word afgesluit met ‘n voorgestelde reeks eienskappe van Afrikaanse RBK.

Die motivering vir die studie spruit uit die tekort aan navorsing oor Afrikaans in die digitale ruimte. Daar word erkenning gegee aan die werk wat reeds op dié gebied gedoen

is, waaronder Naomi Maartens (2001) se studie oor LitNet (www.litnet.co.za) se gespreksruimte, SêNet, as postmodernistiese, asinchroniese ruimte. Afgesien van dié studie is daar egter nog nie voldoende ondersoek na Afrikaanse RBK ingestel nie.

1.2 Rekenaar-bemiddelde kommunikasie (RBK)

Alhoewel ander skrywers meer kompakte benamings vir die verskynsel van RBK verkies, soos “Netspeak” (Crystal 2001) en “online communication” (Ben-Zeév 2004), word RBK hier verkies as die generiese term wat verskeie vorms van aanlyn-kommunikasie ondervang:

[...] we have two or more participants and [...] they are communicating with each other. We begin by looking at systems which support this direct communication. This is called *computer-mediated communication (CMC)* [...] (Dix *et al* 1998: 467)

Die skrywers gaan voort om die verskillende vorms van RBK aan te toon:

Under the heading of computer-mediated communication we [...] look at email and bulletin boards, well-established, largely text-based means of *asynchronous remote* communication, structured message systems, developed from simple email, and various video-based

systems, which support *synchronous remote* communication. (Dix *et al* 1998: 467)

Aaron Ben-Zeév, wie se studie oor kommunikasie (spesifiek hofmakery) in die digitale ruimte so onlangs as 2004 verskyn het, verkies die term aanlyn-kommunikasie maar begin sy studie steeds met 'n beskrywing van die generiese term RBK en hoe dit in verband staan met aanlyn-verhoudings en die verskillende tipes kommunikasie:

The appearance of computer-mediated communication has introduced a new type of discourse and consequently a new type of personal relationship has developed. There are various kinds of computer-mediated relationships that differ in some significant aspects: one-to-one or group communication formats, interrelating with real people or fantasy personas, interrelating with anonymous or identified people, and communicating in synchronous and asynchronous formats. Such types of communication can be text-based, voice-based, video-based, or a combination of these. (2004: 1)

RBK is dus deel van 'n wye studieveld oor die verhoudings tussen aanlyn-kommunikeerders, die aard van hul kommunikasie en die tegnologie wat hulle gebruik. Die bron wat, na my mening, die betroubaarste navorsing oor die onderwerp bevat, is die aanlyn-joernaal *Journal of Computer-mediated Communication* (McLaughlin en Rafaeli), van die Indiana-universiteit. Die joernaal word sedert 1995 kwartaalliks gepubliseer en

fokus op geesteswetenskaplike navorsing op die gebied van RBK via die Internet, Web en koordlose (*wireless*) tegnologie. Navorsingstudies deur vakkundiges op die gebied van kommunikasie, ekonomie, opvoedkunde, politieke wetenskappe, sosiologie, mediastudies, inligtingkunde en ander word interdisiplinêr hersien (*peer-reviewed*) voordat dit geplaas word. Van die sowat 200 manuskripte wat jaarliks deur die redakteurs ontvang word, word gemiddeld 15% vir publikasie aanvaar.

In hierdie studie word daar deurgaans verwys na 'n spesiale uitgawe van die joernaal oor die meertaligheid van die Internet, wat in 2003 verskyn het.

1.3 Digitale ruimtes

Dit is raadsaam om nie in besprekings van die tegnologie verstrengel te raak nie omdat dit die aandag kan aflei van wat eintlik hier ter sprake is, naamlik die invloed van tegnologie op aanlyn-taalgebruik. Tog is dit nodig om ter wille van duidelikheid en volledigheid 'n oorsig te gee van die tegnologiese arena waarbinne die studie geplaas word en sodoende te verduidelik wat met begrippe soos Internet, Web, e-pos, kletskamers en elektroniese boodskapborde bedoel word.

Dit is belangrik om vanuit die staanspoor 'n onderskeid te tref tussen die begrippe Internet en Web. Die Internet kan beskryf word as 'n wêreldwye infrastruktuur van rekenaarnetwerke wat met mekaar verbind word deur *nodes*, of kommunikasiepunte, en dieselfde *protokol*, of taal, gebruik om inligting uit te ruil. "Internet" is die eerste keer in

1982 gedefiniëer as ‘n gekoppelde groep netwerke wat *TCP/IP*¹ as protokol gebruik. Of, soos die uitvinder van die Wêreldwye Web (Web), Tim Berners-Lee, dit beskryf: “The Internet is a network of networks. Its essence, though, is a set of standardized *protocols* – conventions by which computers send data to each other (1999: 18).”

Danksy die werk van militêre deskundiges en akademici, wat die eerste rekenaarnetwerke daargestel het, was die Internet reeds in die 1970’s ‘n werklikheid. Namate die TCP/IP-protokol gevestig geraak het, het dit ook die openbare domein bereik sodat enigiemand wat oor die kundigheid beskik het, data oor dié internasionale netwerk kon stuur en ontvang. Maar die Internet was steeds net vir rekenaarkundiges beskore, soos Berners-Lee uitwys:

[...] transferring information was too much of a hassle for a noncomputer expert. One would run one program to connect to another computer, and then in conversation (in a different language) with the other computer, run a different program to access the information. Even when data had been transferred back to one’s own computer, decoding it might be impossible. (1999: 18)

¹ Transmission Control Protocol (versendingsbeheerprotokol), die standaardwyse waarop data tussen nodes uitgeruil word, en Internet Protocol (Internetprotokol), die standaardwyse waarop “pakkies” data geadresseer word sodat hulle hul bestemmingsnode bereik. Die aanlyn-tydskrif *Wired Style* (<http://www.wiredstyle.com>) noem dit die “moedertaal” van die Internet. (Crystal 2001: 13)

Selfs e-pos, die eerste teksruimte van die Internet, het eiesoortige probleme verskaf omdat die Internet, wat slegs versending en ontvangs van data kon behartig, nie 'n ruimte vir die permanente berging van teks kon verskaf nie:

E-mail allowed messages to be sent from one person to another, but it did not form a space in which information could permanently exist and be referred to. Messages were transient. (When the World Wide Web arrived, riding on top of the Internet, it would give information a place to persist.) (1999: 18)

Dié beperkings het Berners-Lee genoop om 'n oplossing te vind en vandag is hy bekend as die uitvinder van die oplossing: die Wêreldwye Web. Soos hy self verduidelik, is die Web 'n afsonderlike ruimte van die Internet; “riding on top of the Internet (1999: 18).”

Die Internet en Web dien as platform vir die huisvesting van verskeie digitale ruimtes. Hoe daar met teks in dié digitale ruimtes omgegaan word, verskil in elk van die ruimtes en hang af van die funksie van die ruimte. Patricia Wallace (1999: 4) verwys na dié ruimtes as “Environments of the Internet” terwyl Crystal (2001: 10) die term “Internet-using situations” verkies. Beide identifiseer egter dieselfde ruimtes, naamlik die Web, e-pos, asinchroniese kletsgroepe, sinchroniese kletsgroepe en die sg *virtual worlds*, of skynwêreld.

Sedert die publikasie van Wallace en Crystal se werk het daar egter 'n nuwe teksruimte ontstaan, naamlik die webjoernaal (*blog*, afgelei van *web log*) en dié teksruimte sal ook omskryf word in die volgende kort bespreking van die geïdentifiseerde digitale ruimtes.

Die Web

Wallace (1999: 4) identifiseer die Web as 'n digitale ruimte van die Internet waar teks en dokumente geberg en uitgeruil word. Toegang tot dié netwerk van dokumente vind plaas deur 'n hiperteksoordragprotokol (*HTTP*, die afkorting vir Hypertext Transfer Protocol) en dokumente word geskep deur 'n eiesoortige "taal" naamlik hiperteksmarkeertaal (*HTML*, die afkorting vir Hypertext Mark-up Language).

Sulke dokumente (waarvan die miljoene beskikbare webruimtes seker die bekendste voorbeeld is) word opgespoor en geïdentifiseer deur 'n unieke Internetadres (*URL*, die afkorting vir Uniform Resource Locator) wat gewoonlik geskryf word as:

<http://www.webruimte.com>.²

E-pos

E-pos is 'n elektroniese kommunikasiemethode en funksie van die Internet wat die wydste gebruik word. Elektroniese briefwisseling tussen sakelui, kollegas en vriende is vandag

² Die .com-agtervoegsel in beide Internet- en e-posadresse kan ook ander vorms aanneem, waarvan .org en .net die algemeenste voorkom. Die agtervoegsel kan ook 'n land andui, byvoorbeeld .co.za vir Suid-Afrika of .nl vir Nederland.

algemeen vanweë die spoed en betroubaarheid van die medium. 'n E-posadres word gekenmerk aan sy eiesoortige vorm: naam@adres.com.

Die Internet maak dit ook moontlik vir belangegroepe soos akademiese navorsers om hul adresse by 'n e-poslys (*mailing list*) te voeg sodat hulle alle e-pos oor 'n gegewe onderwerp kan ontvang. Die e-poslys bied 'n effektiewe en tydbesparende meganisme om al die belanghebbendes ingelig te hou.

Klets-groepe

Crystal (2001: 11) definieër klets-groepe as gebruikers wat deelneem aan voortdurende besprekings van 'n gegewe onderwerp, wat plaasvind in “kamers” van sekere webruimtes. Hy onderskei tussen sinchroniese en asinchroniese kletsruimtes, afhangende of die interaksie onmiddellik (sinchronies) of uitgestel (asinchronies) is.

Hierdie onderskeid is vir Wallace (1999: 6) egter so belangrik dat sy die twee tipes kletsruimtes elk in eie reg as 'n digitale ruimte beskou. Die onderskeid is ook vir hierdie studie belangrik omdat die interaksie in dié twee ruimtes, soos aangedui sal word, verskil.

Wanneer rekenaargebruikers op dieselfde tydstop op die Internet ingeskakel is, kan hulle mekaar in 'n virtuele kletskamer “ontmoet” en met mekaar “gesels” (Wallace 1999: 6).

Dié tipe ruimte is *sinchronies* omdat dit die teenwoordigheid van rekenaargebruikers op dieselfde tydstip verg en gesprekvoerders onmiddellik³ op mekaar kan reageer.

Internet-versendingsklets (*IRC*, die afkorting vir Internet Relay Chat) is 'n voorbeeld van een van die bekendste sinchroniese kletskamers wat deur rekenaargebruikers besoek word. Dit bestaan uit duisende “kamers”, elkeen toegewy aan sy eie onderwerp.

Gebruikers neem deel aan die gesprek deur hul boodskap te tik en te versend. Die boodskap verskyn onmiddellik op die skerm saam met al die ander bydraes en rol van die skerm af namate nuwe boodskappe verskyn. Dié tipe gespreksvoering vereis 'n goeie begrip van kodes (afkortings vir toegang tot die kletskamers) en het mettertyd so ingewikkeld geraak dat gebruikers wat minder rekenaarvaardig is, uitgesluit is.

Die Web maak egter ook voorsiening vir sinchroniese gespreksvoering in die vorm van *Instant Messaging* of kitsklets. Kitsklets funksioneer dieselfde as Internet-versendingsklets maar is makliker om te gebruik omdat gebruikers makliker toegang kan verkry (deur sagteware af te laai) en nie so afhanklik is van die kenmerkende kodetaal van Internet-versendingsklets nie.

Kenmerkend van sinchroniese teksruimtes is dat bydraes op die skerms van deelnemers verskyn sonder dat 'n derde party tussenbeide tree. Daar is dus geen redigering van teks deur 'n redakteur of dergelike moderator nie. In uiterste gevalle, waar 'n deelnemer om watter rede ookal nie die goedkeuring van die ander partye in die kletskamer wegdra nie

³ Min of meer: reaksietyd hang af van die netwerk se vermoë om data op 'n bepaalde tydstip te ontvang en versend. Sloertyd (*lagtime*) neem toe namate aktiwiteit op die netwerk toeneem en word ook bepaal deur individuele rekenaartoerusting.

(byvoorbeeld kru of beledigende taalgebruik of 'n doelbewuste poging om die ander deelnemers te irriteer) kan die deelnemers onder mekaar besluit om die oortreder te ignoreer of selfs uit die kletskamer te verban. Sulke drastiese optrede is gewoonlik gemik teen deelnemers wat hul nie by die reëls en algemene ingesteldheid van die kletskamer hou nie.

Asinchroniese kletskamers, daarenteen, word onderskei van *sinchroniese* kletskamers deurdat deelnemers besprekings (*strings* of gespreksnoere) begin en ander eers later daarop reageer (Wallace 1999: 5). Bydraes kan dadelik op die skerm verskyn. Anders as die *sinchroniese* kletskamer, is hier egter nie sprake van energieke gesprekvoering van deelnemers wat almal op dieselfde tydstip in die kletskamer vergader nie. Reaksie op bydraes is uitgestel; deelnemers kan minute, dae, selfs weke later in die kletskamer opdaag, deur die onderskeie bydraes “blaai” en, indien hulle in die onderwerp belangstel, daarop reageer. Die vorm van dié gespreksruimte is kenmerkend: 'n inisiëringsboodskap verkyn heel bo, met die daaropvolgende reaksies van deelnemers wat trapsgewys daaronder uitval.

Nuusgroepe is die oudste vorm van *asinchroniese* kletskamers (Wallace 199: 6). Dit bestaan uit 'n lys van onderwerpe wat op 'n elektroniese boodskapbord (*Usenet*) geplaas word en het as doel die uitruil van inligting tussen mense wat dieselfde belangstellings deel. Dié belangstelling kan bykans enige onderwerp insluit. Dit kan vakkundig van aard wees (soos die wetenskaplike nuusgroep *sci.space*, wat besprekings oor ruimte navorsing

bevat) of fokus op leefwyse (soos *alt.sex*, waar gesprekke oor alternatiewe seksgewoontes gevoer word).

Omdat enigiemand 'n nuusgroep kan registreer en daar geen moderator is nie, het *Usenet* 'n reputasie as die “wilde weste” van die Internet gekry (Wallace 1999: 6). Daar bestaan egter asinchroniese gespreksruimtes waar bydraes wel gemodereer word voordat dit verskyn. In dié geval word die plasing van 'n bydrae uitgestel (verskyn dus nie onmiddellik op die skerm nie) om vir 'n redakteur die geleentheid te gee om die bydrae te versorg ten opsigte van inhoud (veral vakkundige bydraes), taalgebruik, banaliteit of laster.

'n Voorbeeld van 'n Afrikaanse asinchroniese gespreksruimte is SêNet, die brieweblad van die literêre webterrein LitNet (www.litnet.co.za), wat as onderwerp van Maartens (2001) se studie oor asinchroniese gespreksruimtes gedien het. Alhoewel SêNet nie die vorm van 'n kletskamer het nie (gesprekverloop is nie tipies van die asinchroniese kletskamer se gespreksnoer, met 'n inisiëringsboodskap en reaksies wat trapsgewys daaronder uitval nie) is daar tog energieke gesprekvoering deur briewe wat geplaas word in reaksie op ander bydraers se briewe. Dié briewe word deur bydraers aan 'n redakteur gestuur, wat die taal (en by uitsondering, die inhoud) versorg en dit gewoonlik die volgende dag op die webterrein plaas.

Skynwêreldes (*virtual worlds*)

Skynwêrelde is fantasieruimtes waarin deelnemers aan 'n teksgebaseerde sosiale spel deelneem (Crystal 2001: 12). Dié ruimtes is 'n uitvloeisel van die vroeë *MUDs*, 'n akroniem vir *Multi-User Dungeons*, wat op die bordspel van die jare sewentig, *Dungeons and Dragons*, gegrond is. Spelers beweeg rond deur teksinstruksies soos “go north” of “go down” te volg.

Skynwêrelde het intussen veel meer grafies gedrewe geword, sodat deelnemers nie meer net op teksinstruksies staatmaak nie maar 'n ryk fantasiewêreld van klank en kleur geniet. Met gespesialiseerde sagteware word die rekenaarskerm 'n virtuele kasteel, kroeg, hoofstraat of sitkamer en spelers word verteenwoordig deur karakters (*avatars*⁴) waarvan hulle die name, geslag, persoonlikheid en voorkoms kies. Spelers tree met mekaar in interaksie deur binne die skynwêreld rond te beweeg en gesprekke te voer (deur teksboodskappe te tik) (Wallace 1999: 8).

Webjoernaal (*blog*)

Jay David Bolter (2000: 20) merk op dat die persoonlike tuisblad (*home page*) die geleentheid vir individue geskep het om sonder inmenging van 'n redakteur, regisseur of soortgelyke tussenganger hul eie bydrae tot die Web te maak; “to talk back.” Nie enige van die ander media – drukmedia, televisie, radio – het dit moontlik gemaak vir gewone individue om hul stem op dié wyse te laat hoor nie vanweë die hoë koste en lae toeganklikheid van dié media.

⁴ 'n Term ontleen aan die Hindoe-mitologie, wat verwys na die inkarnasie van 'n godheid in aardse vorm (Crystal 2001: 12).

Met die aanbreek van die Web-era kon individue egter met selfs beperkte kennis van hiperteksmarkeertaal en, later, met behulp van sagteware wat enige kennis van dié taal onnodig gemaak het, hul eie tuisblaaie skep en ontwikkel tot uitgebreide webruimtes. Dié gebruik is vandag alom bekend, met individue wat hul webruimte gebruik om inligting en foto's oor hulself te plaas, kommentaar te lewer op enigiets wat hulle na aan die hart lê, poësie of verhale te publiseer of hul dienste aan potensiële werkgewers of kliënte te adverteer.

'n Meer onlangse ontwikkeling op die gebied van persoonlike webruimtes is die webjoernaal (*blog*, afgelei van *web log*), wat 'n elektroniese dagboek is met gereelde kort inskrywings deur die dagboekhouer. Net soos die tuisblad, het die webjoernaal sy eie internetadres (*URL*), wat daaraan 'n persoonlike kwaliteit verleen – die ruimte waar 'n individu se eie indrukke oor die dag of nuusgebeure geplaas word, kommentaar gelewer of skeppende inskrywings gemaak word.

Maar die webjoernaal is veral bekend en het inderdaad sedert 2003 posgevat as een van die gewildste webruimtes, omdat dit vir gewone mense die geleentheid bied om politieke kommentaar te lewer. Matt Drudge, 'n onafhanklike Amerikaanse joernalis, word beskou as die “vader” van die webjoernaal omdat hy so vroeg as 1994 begin het om sy daaglikse *Drudge Report* (www.drudgereport.com) te publiseer waarin hy onafhanklike nuuskommentaar lewer (Drudge 2000: 31). Sy webjoernaal word besoek deur miljoene webgebruikers en het aanleiding gegee tot 'n ontploffing van persoonlike webjoernale

(veral tydens die aanloop van die Amerikaanse presidentsverkiesing in 2004 en die gepaardgaande emosies rondom die Irakse oorlog) van mense wat besef hulle kan hul stem oor enige saak van die dag laat hoor. Soos Drudge dit stel: “This is the most exciting moment in the history of News. *Anyone* from *anywhere* can cover *anything*. And send it to *everyone*.” (2000: 21)

Die gewildheid van die webjoernaal het intussen ook sy beslag gevind in die “volksmond” van die Web. In die Engels word daar na webjoernaalhouers verwys as *bloggers* en na die aktiwiteit van webjoernaalskrywing as *blogging*. In 2004 is *blog* deur die uitgewer van die Webster-woordeboek, Merriam-Webster, aangewys as die “Nommer een woord van die jaar,” volgens ‘n webberig van CNN: “A four-letter term that came to symbolize the difference between old and new media during this year's presidential campaign tops US dictionary publisher Merriam-Webster's list of the 10 words of the year.” (www.cnn.com)

Tans bestaan daar webdienste soos www.blogger.com waar voornemende webjoernaalhouers binne minute, en gratis, hul persoonlike webjoernaal met ‘n persoonlike adres kan registreer. Die sagteware wat deur dié dienste vir die webgebruiker beskikbaar gestel word, maak die gebruik van hiperteksmarkeertaal onnodig – gebruikers tik gewoon hul daaglikse bydrae in gewone teks, waarna dit outomaties in ‘n webblad omskep word. Trouens, die kombinasie van die Web met video en klank maak selfs die tik van teks oorbodig. Video- (*video blogs*) en klank-webjoernale (*sound blogs*) word

reeds gebruik en daar word verwag dat dit toenemend die norm sal raak namate die beperkings van bandwydte oorkom word.

Afrikaanse webjoernale kan by <http://www.blogwise.com/search?q=country:190> geregistreer word en daar is reeds verskeie van dié ruimtes wat aktief bygehou word.

1.4 Digitale ruimtes onder bespreking in dié studie

Die digitale ruimtes wat in hierdie studie ter sprake kom, is die teksgebaseerde ruimtes van kitsklets, elektroniese boodskapborde, e-pos en e-poslyste, en kletskamers.

Teksgebaseerde RBK bied 'n besondere uitdaging vir nie-Engelstalige gebruikers omdat die tegnologie hoofsaaklik deur Engelssprekendes vir Engelssprekendes ontwikkel is:

Because early planners of the Internet were generally American, and were implicitly thinking only about how to facilitate communication in English, they did not anticipate the problems that might arise when speakers of other languages tried to communicate online. The text-transmission protocol on the Internet is based on the ASCII character set. ASCII, an acronym for "American Standard Code for Information Interchange," [...] is based on the roman alphabet and the sounds of the English language. (Danet en Herring 2003: Internetbron)

RBK met behulp van video of klank oorkom die ASCII-gebaseerde skryftegnologie in die digitale ruimte maar wat gebeur wanneer nie-Engelstaliges deur middel van teks kommunikeer? Die uitdagings wat deur dié tegnologiese beperkings gebied word, is die rede vir die besluit om die studie op teksgebaseerde RBK te fokus. Die vindingryke wyses waarop die beperkings oorkom word, word in die volgende hoofstukke bespreek.

University of Cape Town

Hoofstuk 2: Kitsklets: Arabiese vrouestudente oorkom die beperkings van Westerse rekenaar-tegnologie

2.1 Agtergrond

Hierdie studie (Palfreyman en Al Kahlil 2003: Internetbron) is geloods deur David Palfreyman, 'n opvoedkundige aan die Zayed-universiteit in Dubai, en Muhamed al Khalil, verbonde aan dieselfde universiteit se Departement van Arabiese Studies. Palfreyman se navorsing fokus op die sosiokulturele konteks van die opvoedkunde asook die gebruik van kommunikasietegnologie. Al Khalil se belangstelling sluit in die Arabiese dialektiek en sosiolinguistieke invloede op Arabiese retoriek.

Die skrywers wou bepaal hoe die aanlyn-kommunikasie van nie-Engelstaliges beïnvloed word deur rekenaar-tegnologie, soos die rekenartoetsbord, wat hoofsaaklik vir die Engelse taal ontwerp is.

Hul teikengroep was 'n groep Arabiese vrouestudente in die opvoedkunde, meestal verbonde aan die Zayed-universiteit se Dubai-kampus. Die universiteit moedig studente aan om rekenaar-tegnologie te gebruik en om Engels en Arabies magtig te wees. Trouens, die meeste van die kursusse word in Engels aangebied.

Die studente se vertroudheid met tegnologie en Engels staan in skerp kontras met die vaardighede van die vorige geslag van die Verenigde Arabiese Emirate, waar veral die vroue nie eens primêre skoolopleiding gehad het nie.

Die data vir die studie is verkry van 'n rekord van kitsklets-gesprekke van drie studente tussen November 2002 en Januarie 2003 (wat met hul toestemming gebruik is), 'n kort e-pos-opname en informele waarneming.

2.2 ASCII: 'n Amerikaanse rekenaarstandaard

Die Amerikaanse standaardkode vir elektroniese datawisseling of ASCII (*American Standard Code for Information Interchange*) is steeds die standaard waarop elektroniese kommunikasie berus. Data word as 'n reeks ene en nulle in “pakkies” of grepe (*bytes*) versend en, soos O'Driscoll (2000: 31) verduidelik, verteenwoordig hierdie pakkies Engelse karakters:

[...] digital information is in the form of bits and bytes. A bit is the smallest unit of information that can be processed [...]. A single bit can hold only one or two values: zero or one. A byte contains more meaningful information and is obtained by combining 8 consecutive bits. A byte represents one American Standard Code for Information Interchange (ASCII) character [...]. ASCII is a code used to represent English characters as numbers.

E-pos, wat steeds een van die algemeenste kommunikasiemetodes is, berus volkome op die ASCII-standaard (O'Driscoll 2000: 173). Daar moet egter genoem word dat dié standaard intussen uitgebrei is om voorsiening te maak vir nie-Engelse karakters, soos die ingewikkelde Japanse *Kanji*-karakters (Dix *et al* 1998: 93).

Daarom is dit moontlik vir nie-Engelstalige gebruikers van RBK, soos die groep Arabiese studente hier ter sprake, om wel met Arabiese skrif te kommunikeer, soos blyk uit die volgende uittreksel van 'n klets gesprek tussen twee van die studente (die gesprek verskyn links en die Engelse vertaling regs):

D: وبركاته الله ورحمة عليكم السلام

D: *Hello there.*

D: مرحبا حمده، شحال؟

D: *Hi Hamda, how are you doing?*

F: w 3laikom essalaaam asoomah ^__^

F: *Hi there Asooma ^__^*

F: b'7air allah eysallemch .. sh7aalech enty?? F: *Fine, God bless you. How about you?*

[pause]

[pause]

D: el7emdellah b'7eer w ne3meh

D: *Fine, great thanks.*

D: sorry kent adawwer scripts 7ag project
eljava script w rasi dayer fee elcodes

D: *Sorry, I was looking for scripts for the java script project and my head is swarming with code.*

F: lol

F: *lol*

Table 2-1: Begin van 'n tipiese kitsklets gesprek tussen twee Arabiese studente.
(Palfreyman en Al Khalil 2003: Internetbron)

Palfreyman en Al Khalil (2003: Internetbron) wys daarop dat die gesprek kenmerkend is van kitsklets gesprekke: gespreksbeurte is kort en daar word van emosietekens (*emoticons*), [^__^] gebruik gemaak om gevoel uit te druk. Maar dit is opvallend dat daar ná die eerste twee beurte van Arabiese skrif oorgeskakel word na die Latynse alfabet. Die afloop van die gesprek is steeds in Arabies maar nou word letters afgewissel met syfers [b'7air, sh7aalech, 7ag] en Arabies met Engelse woorde [sorry].

Die skrywers vind in hierdie kodewisseling (tussen taal en alfabet) die motivering vir hul studie van wat hulle noem ASCII-Arabies (*ASCII-ized Arabic*) en ondersoek die redes vir dié kodewisseling.

2.3 'n Sociolinguistiese perspektief

Inleidend tot hul studieverslag maak Palfreyman en Al Khalil enkele insiggewende opmerkings oor gemeenskappe waar twee verskillende skryfkodes vir verskillende doeleindes aangewend word. Hulle verwys na Grivelet (2001) se term *digraphia* om gemeenskappe te beskryf waar skryfkodes verskillende funksies het maar steeds dieselfde taal verteenwoordig:

This term suggests a local consensus about which writing system should be used for which purpose, but more often the relative statuses of the writing systems in question are contested to some extent.

(Palfreyman en Al Khalil 2003: Internetbron)

Die skrywers gaan voort om voorbeelde te noem van gevalle waar die konsensus oor watter skryftaal gebruik moet word, teengestaan is vanweë sosio-politieke redes:

The new Turkish Republic of the 1920s, for example, pursued a very effective ‘alphabet revolution,’ converting from the Arabic to the Latin script with the express aim of facilitating access to Western discourse. Conversely, the Syrian Ba’ath party in the 1980s orchestrated the smashing of shop signs written in Latin script, in the name of Arab purism. (Palfreyman en Al Khalil 2003: Internetbron)

Sosio-politieke spanning in gemeenskappe waar meer as een skryfkode bestaan en die invloed daarvan op die aanvaarde skryftaal vind egter ook beslag op die mikrovlak van RBK-diskoers. Palfreyman en Al Khalil noem dat een van die opvallendste kenmerke van RBK klanknabootsing (*phonological simulation*) of dan die nabootsing van spreektaal is:

One pervasive feature of CMC discourse which has attracted the attention of researchers is phonological simulation – representation of spoken features in online text, as for example in the written use of English contractions such as “gonna” and “wanna.” (2003: Internetbron).

Ook Crystal (2001) wys daarop dat kommunikasie in digitale ruimtes soos kletsgroepe en skynwêreldse eienskappe van spreektaal toon:

We “write” e-mails, not “speak” them. But chatgroups are for “chat”, and people certainly “speak” to each other there – as do people involved in virtual worlds. Player X “says” something to player Y [...]. (2001: 29)

Palfreyman en Al Khalil (2003: Internetbron) noem dat navorsing oor die verskynsel van die nabootsing van spreektaal in RBK toon dat sulke nabootsing spruit uit die beperkings van die medium (soos die rekenaar) en die behoefte om ‘n skryftaal te skep wat so na as moontlik aan die spreektaal is (Werry 1996: 48).

Hierdie behoefte om spreektaal na te boots het egter ook ‘n ander oorsprong. Veral jong Internetgebruikers word deur hul portuurgroep gemeet aan hul taalgebruik, naamlik hoe “loslit” of “koel” hulle “klink” wanneer hulle in ‘n kletskamer kommunikeer. Palfreyman en Al Khalil voer aan dat daar ‘n doelbewuste poging onder sulke gebruikers is om die norms van konvensionele spelreëls te verbreek en hul sodoende te vestig as deel van die “in-groep” (2003: Internetbron)

2.4 Bevindings

Die ASCII-Arabies (AA) wat in Palfreyman en Al Khalil se studie onder bespreking is, verskil van die konvensionele gebruik van geskrewe Arabies. Soos reeds aangedui, word ASCII-karakters eerder as Arabiese karakters gebruik. Verder word AA van links na regs gelees, die teenoorgestelde van gewone Arabiese teks. Letters word apart geskryf, eerder as die vervloeiende voorkoms van Arabies. Daar word ook syfers gebruik, soos aangetoon, om Arabiese klanke na te boots. (2003: Internetbron)

Die skrywers voeg by dat ASCII-karakters ook aangewend word vanweë die oënskynlike visuele ooreenkoms met die letter in die oorspronklike taal. So word daar in die Griekse RBK gevind dat gebruikers die ASCII-karakter [h] gebruik om die Griekse letter [η] te verteenwoordig. Dié keuse berus op die ooreenkoms in vorm eerder as op die klank van die letters. (2003: Internetbron)

In hul bestudering van ASCII-Arabies het Palfreyman en Al Khalil 'n reeks verskynsels waargeneem (2003: Internetbron):

Algemene waarnemings

Die toon van die gesprekke was meestal informeel, gespreksbeurte kort (dikwels vier of minder woorde) en die taal gestroop en afgekort. Soos gesien kan word in die teks van die gesprek (Tabel 1) word hoofletters nooit gebruik nie maar die skrywers meld dat dit ook toegeskryf kan word aan die feit dat hoofletters nie in die Arabiese skryftaal voorkom nie.

Verder word tipografiese konvensies aangewend om styl of ingesteldheid aan te dui: vokale word herhaal [essalaaam asoomah], veral wanneer die gespreksvoerder die ander by die naam groet, sowel as leestekens [! en ?] om gevoel aan te dui. Daar word, soos in Engelse RBK, van emosietekens [^__^] asook akronieme van Engelse woorde [lol] (*laughing out loud*) gebruik gemaak. Die skrywers het ook, eie aan gesprekvoering in kitsklets en kletskamers, gereeld spelfoute waargeneem.

Kodewisseling en -vermenging

Vanweë die beperkings van die ASCII-toetsbord het die skrywers gevind dat die studente dikwels oorgeslaan het na Engels (kodewisseling) of binne 'n Arabiese sin van Engelse woorde of frases gebruik sou maak (kodevermenging) – [sorry kent adawwer scripts 7ag project eljava script w rasi dayer fee elcodes]. Hulle voer aan dat dié wisseling dikwels gepaard gaan met verskillende gespreksonderwerpe of –funksies, met Arabies wat gebruik word vir meer formele situasies (soos om te groet en 'n seënwens uit te spreek) en Engels vir gesprekke oor akademiese onderwerpe (Palfreyman en Al Khalil 2003: Internetbron).

Klanknabootsing

Die skrywers noem dat sommige Arabiese klanke in ASCII-Arabies verteenwoordig word deur 'n enkele ASCII-letter, gebaseer op die uitspraak van dié letter in Engels (2003: Internetbron). So word die [t]-klank verteenwoordig deur die ASCII-karakter [t] in plaas van die Arabiese letter [ت]. Daar is egter Arabiese klanke wat nie in Engels voorkom nie en in sulke gevalle het die studente van syfers gebruik gemaak om dié klanke te verteenwoordig. 'n Voorbeeld is die Arabiese letter [ع] – 'n diep gorrelklank agter in die keel – wat deur die syfer [3] in ASCII-Arabies verteenwoordig word. Die keuse van die syfer wat gebruik word, het dan dikwels ook te make met die ooreenkoms in vorm eerder as klank. (2003: Internetbron)

Tegnologiese en sosiale waarnemings

Ten einde meer inligting in te win oor die gebruik van AA op die Dubaise kampus, het die skrywers per e-pos aan alle studente 'n vraelys van vier vrae gestuur wat daarop gemik was om hul gebruik van AA te evalueer. 79 studente het soos volg op die vrae gereageer – aanhalings van studente word net so oorgeneem, sonder korreksie van taalgebruik of spelling (Palfreyman en Al Khalil 2003: Internetbron):

1. *Waarom skryf mense soms Arabies [op 'n rekenaar] met Engelse letters in plaas van Arabiese letters?*

55% van die studente het het gesê hulle gebruik AA in plaas van Arabies omdat hulle dit makliker vind om in Engels te tik. In die meeste gevalle het die studente genoem of

geïmpliseer dat hulle meer vertrouwd met die Engelse toetsborduitleg is omdat hulle daaraan gewoond is om hul opdragte in Engels te tik.

30% het tegnologiese beperkings as rede aangevoer en genoem dat die tegnologie nie Arabiese skrif ondersteun nie. (Sommige het wel genoem dat die tegnologie in dié sin verbeter het.)

15% het genoem dat hulle Engelse letters gebruik vir klanke wat nie in Arabiese skrif voorkom nie.

10% het hul uitgelaat oor die positiewe sosiale beeld van AA en aangevoer dat mense met 'n opvoeding “op dié nuwe manier” skryf terwyl onopgevoedes van die “ou skryfwyse” gebruik maak. Een het AA beskryf as ‘n tipe “kode”: “[...] we feel that only ppl of our age could understand such symbols and such way of typing [...] i guess its kind of a funky language for teenzz to use.”

2. Kan jy onthou wanneer en hoe jy geleer het om Arabies só te skryf?

70% van die respondente het geantwoord dat hulle AA teëgekom het voordat hulle universiteit toe is. Hulle het dit geleer van ander mense met wie hulle aanlyn gekommunikeer het, insluitende familieleden wat oorsee woon. Niemand het genoem dat hulle dit van die Web of gedrukte bronne geleer het nie.

3. *Waar dink jy kom dié skryfwyse vandaan – wie het *eerste* dié simbole gebruik?*

Die meeste het geantwoord dat hulle nie weet nie maar sommige het geraai dat Arabiere oorsee dit begin gebruik het omdat rekenaar-tegnologie daar nie die Arabiese skryftaal ondersteun nie. Sommige het aangevoer dat die oorsprong van AA by Internetkletsers, jongmense en “kreatiewe mense” gesoek moet word.

4. *Sien of skryf jy Arabies soos dié in ander situasies (*nie* in kitsklets nie)?*

Die meeste het genoem dat hulle AA in e-poskommunikasie en teksboodskappe per selfoon (SMS) gebruik maar 25% het gesê hulle gebruik dit ook om notas en kaartjies vir vriende te skryf.

Een respondent het ‘n voorbeeld genoem: “my 15 years old sister uses it to write her friends short messages that her teachers won’t understand during class in case they get caught”. ‘n Ander het ook die verskynsel van die “in-groep” funksie van AA bevestig: “I have seen some girls back in high school use this sort of language to cheat in arabic tests. An arabic supervisor when reading it won’t understand anything written there. And the same goes for English supervisor!”

2.5 Opsommend

In hierdie hoofstuk is aangetoon hoe kodewisseling tussen Arabiese karakters en ASCII-karakters onder 'n groep Arabiese studente hoofsaaklik die gevolg van tegniese beperkings is. Oorskakeling na ASCII-karakters om die Arabies te verteenwoordig, is dan 'n poging van die gebruiker om die beperkings van die medium te oorkom. Daar is egter ook verskeie algemene eienskappe van Arabiese RBK wat nie met die tegnologiese beperkings verband hou nie. Gesprekke is informeel, gespreksbeurte kort en die taal gestroop en afgekort. Hoofletters word nie gebruik nie en tipografiese konvensies word aangewend om styl of ingesteldheid aan te dui of klank na te boots. Die gebruik van Engelse akronieme en emosietekens dra by tot 'n soort kodetaal wat deur jong gebruikers as “koel” beskou word en hul lidmaatskap van die “in-groep” bevestig.

Die gebruik van emosietekens en ander ander karakters om te kommunikeer, kan soms lei tot 'n baie komplekse kodetaal, soos bespreek word in die volgende hoofstuk oor kreatiwiteit en speelsheid in Japannese RBK.

Tog bestaan daar weinig kennis van die wyse waarop die Japanners hul taal op die Internet gebruik. Nishimura wys daarop dat Japanners bekend is vir hul gebruik van Internetkommunikasie maar dat dit tot dusver swak gedokumenteerd is. In hierdie studie wil sy dus die aard van Japanse RBK beskryf en dit vergelyk met die eienskappe van RBK wat reeds deur Danet (2001) opgeteken is.

Data vir die studie is verkry van boodskappe wat asinchronies op elektroniese boodskapborde op die Web geplaas is. Die boodskapborde was deel van verskeie persoonlike webruimtes met gewilde akteurs, rolprente en musiek as tema – tipiese ruimtes waar jong ondersteuners bymekaarkom en tyd bestee aan die lees en plaas van boodskappe. Die data is gedurende Julie tot Oktober 2000 en in Januarie 2001 ingewin en deelnemers was hoofsaaklik vroue in hul middel-tiener- tot dertigerjare. (2003: Internetbron)

Ten einde die volle implikasies van Japanse RBK te begryp, vestig die skrywer die aandag op die kompleksiteit van die Japanse skryftaal en hoe die gebruik van karakters eie aan die skryftaal aangewend word om RBK te verryk. (Sy bied ook 'n uitgebreide bespreking van die funksies van die verskillende Japanse skryfkodes naamlik *hiragana*, *katakana*, *romaji* en *kanji* maar vir die doeleindes van hierdie studie word die aandag bepaal by die aanwending van Japannees in RBK eerder as 'n bespreking van die taaleienskappe.) (2003: Internetbron)

3.2 Die gebruik van geskrewe Japannees op elektroniese boodskapborde

Nishimura (2003: Internetbron) verwys na 'n reeks verskynsels op die geïdentifiseerde boodskapborde in haar bespreking van informele Japannese RBK (sien Table 2.1 en 2.2) en hoe dit met die Engels vergelyk. Sy baseer haar verwysings op Danet (2001: 17) se nege algemene eienskappe van RBK met addisionele verwysings, waar relevant, na ander waarnemers en toon aan hoe Japannese RBK ooreenstem met die Engels en watter verskynsels eie is aan die Japannees.

Die skrywer erken die beperking van haar studie naamlik dat sy moes staatmaak op 'n vergelyking van RBK op elektroniese boodskapborde met Danet (2001) se voorbeelde wat verkry is van e-posboodskappe. Sy noem egter dat daar na haar wete nie 'n studie van RBK op elektroniese boodskapborde bestaan nie (minstens nie in 2003, toe haar studie gepubliseer is nie) en dat sy daarom die beste voorbeeld van 'n studie oor RBK in die asinchroniese ruimte, naamlik dié van Danet (2001), gebruik. (Nishimura 2003: Internetbron)

In die vergelykende tabelle hieronder word die Engels aan die linkerkant weergegee en die voorbeelde van Japannese RBK regs.

		Examples	
		English	Japanese
			Nishimura (2001)
1	Multiple Punctuation	From Danet (2001)	
		Type back sooon!!!!	読みたいです う ~~~!!! Yomitai desuu~~~!!! 'I really, really want to read it.'
		From From Werry (1996)	
		Annnny pwoblewms????	元気でしたか??? Gen ki desita ka??? 'Were you fine???
2	Eccentric spelling	From Danet (2001)	は <u>っ</u> じめまして ~[はじめまして ~] Hajimemasite~ [Hajimemasite~] 'First time (to see you)'
		Type back sooooooooooon	終わりましたか <u>ぁ</u> ~[終わりましたか] owari mashita kaa~[owarimashitaka] 'Was it really over?'
		From Lee (1996)	久しぶり <u>い</u> hisasibun i [hisashiburi] 'long time no see' ありがと ~[ありがとう] arigato~[arigatou] 'thank you'
		more work, she sez	[Unconventional notation underlined]
3	Capital letters	From Danet (2001)	
		I'M REALLY ANGRY AT YOU	HAPPYな気分です HAPPY na kibun desu
		From Werry (1996)	'I'm feeling happy.'
4	Asterisk for emphasis	From Danet (2001)	
		I'm really *angry* at you.	ヨロシクお願いしますっ! Yoroshiku [in katakana] onegai simasu ? [Glottal Stop] ! 'Please remember me!'
5	Written out laughter	From Danet (2001)	
		hehehe hahahaha	ふふふ huhuhu 'laughing'
	(other vocalizations)		え ~ん ! E ~n! 'Weeping!'
			きゃあ kyaa [cry for surprise] 'Wow!'
	(music/noise)	From Werry (1996)	
		mmmmmmmmmmmmMMMMMM MMM poc poc poc poc	チャンチャン ♪ chan chan ♪ [sound of bells often heard at the end of comical stage performance]

Tabel 3-1: Algemene eienskappe van RBK (Danet 2001)

6	Description of actions	From Danei (2001)	(笑), [笑い warai 'laughier' or 笑う warau 'laugh'], (握り拳) nigiri kobushi 'fist' (殴) naguru 'kicking'
		grins <grin> <g>	etc (手に汗握りつつ) (Feeling uneasy (Literal meaning 'holding sweat in the palm'))
7	"Smiley" icons	From Danei (2001)	(^_^) [a smiley face without rotation] ナンダ！これわ (@_@) もうびっくりです nan da! Kore wa (@_@) mou bikkuri desu. 'What! Is it? (@_@) I'm very surprised.' [image of eyes wide open]
		:-) smile ;-) wink :-(frowr	
8	Abbreviations	From Danei (2001)	あけおめことよろ ake ome koto yoro,
		LOL BRB	[akemasite omedetou kotosimo yoroshiku]
		From Gimenez (2000)	'New Year's Greeting/Happy New Year')
		pls. [please] iks [thanks]	レス, resu, [resuponsu 'Response']
8	(Rebus writing)	From Danei (2001)	これからもどうか <u>4 6 4 9</u> です!! (笑) korekara mo douka <u>yoroshiku</u> desu !! (wara) [please remember me from now on, too!! (kanji for laughier)]
		CU [see you]] [Unconventional notation underlined]
9	All lower case	From Danei (2001)	n/a
		hi, how are you?	
		did you hear about him?	
		From Lan (2000)	
		do u still like it ??	
Other features not included in Danei (2001)			
Multiple/ Non-linguistic symbols	From Cho (in press)	頑張ってくださいっ ☆☆☆ ganbatte kudasai ? [Glottal Stop] ☆☆☆ 'Please do your best ☆☆☆'	
	I'm running out of !!	見ようと思ってます ♪ miyuuou to omoite masu ♪ 'I'm thinking of looking at it ♪	

Tabel 3-2: Algemene eienskappe van RBK (Danet 2001)

Nishimura (2003: Internetbron) wys daarop dat die meeste van Danet (2001) se geïdentifiseerde eienskappe van RBK deur Engels en Japannees gedeel word. Voorbeelde 1 tot 7 is kenmerkend van skryfwyses wat kompenseer vir die beperkings van die medium om uitdrukking aan te dui, soos die beklemtoning van gevoel deur leestekens

[Type back sooon!!!!!!] en die uitskryf van gelag [hehehe hahahaha]. Die laaste twee kenmerke is voorbeelde van RBK-gebruikers wat vinniger probeer tik. Die skrywer wys daarop dat beide Engelse en Japannese RBK dus staatmaak op dieselfde strategieë soos om letters te dupliseer om verlengde spraakpatrone na te boots [Type back soooooooooon] of die gebruik van onkonvensionele spelling om spraak na te boots [more work, she sez].

Vervolgens 'n bespreking van elk van die nege eienskappe ten einde aan te dui waar die Japannese gebruik afwyk van die Engels of die konvensionele Japannese skryftaal.

Voorbeeld 1: Veelvuldige punktuasie

Nishimura (2003: Internetbron) wys daarop dat die herhaling van punktuasie, wat gewoonlik aan die einde van 'n sin voorkom, soos punte, uitroepetekens en vraagtekens, deur albei taalgroepe aangewend word. Die Japannese gebruik van die tilde [~] om die verloop van tyd aan te dui, is egter ongewoon in die Japannese skryftaal, wat gewoonlik 'n aandagstreep [-] gebruik as simbool vir verlenging (2003: Internetbron). Soos in Tabel 2.1 gesien kan word, word die tilde ook nie in die Engelse RBK gebruik nie.

Voorbeeld 2: Onkonvensionele spelling

Pogings in RBK om spreektaal na te boots is die hoofrede vir onkonvensionele spelling (2003: Internetbron). Verlengde spraakpatrone word nageboots in die skryftaal deur vokale te dupliseer en woorde word gespel soos hulle uitgespreek word: [sez] vir [says].

In die Japannees word verlengde spraakpatrone weer eens aangedui deur die tilde [~], soos in die voorbeeld waar dank uitgespreek word [arigatou]. Nishimura (2003: Internetbron) verduidelik dat dié woord konvensioneel geskryf word as [arigatou], met die [u] aan die einde om verlengde uitspraak aan te dui. In die voorbeeld word die [u] egter vervang met 'n tilde [~], 'n verskynsel wat volgens die skrywer nie net in Japanese RBK voorkom nie maar ook in informele skryftaal om 'n verlengde uitspraak van die eindvokaal aan te dui. Trouens, waar die verskil tussen uitspraak en skryftaal baie prominent is, is Japanners geneig om die spreektaal na te boots ten koste van die konvensionele spelling omdat hulle voel hul stemtoon word só beter oorgedra (Nishimura 2003: Internetbron).

Voorbeeld 3: Hoofletters

Terwyl hoofletters in Engelse RBK gebruik word om aan te dui dat die skrywer hard praat of skreeu, word dit nie vir dieselfde doel in Japannees aangewend nie (Nishimura 2003: Internetbron). Omdat die alfabet nie in Japanese skryftaal voorkom nie, word Engelse woorde selde aangetref. Wanneer hulle wel gebruik word, is hulle baie opvallend en word daarom hoofsaaklik gebruik om die aandag te trek. Nishimura (2003: Internetbron) is van mening dat die gebruik van hoofletters waarskynlik gemik is op selfs groter prominensie. In die voorbeeld word die Engelse woord [HAPPY] dan waarskynlik in hoofletters geskryf om aan te dui dat die gesprekvoerder uitermate gelukkig is.

Voorbeeld 4: Beklemtoning deur middel van die asterisk

Nishimura (2003: Internetbron) kon geen voorbeelde van die gebruik van die asterisk ter beklemtoning in Japannese RBK vind nie. Maar sy verduidelik dat die beklemtonende skryfvorm van *katakana* (*the marked way of expression*) hier gebruik word om dieselfde funksie van die asterisk in Engelse RBK te vervul. Die keuse van skryfvorm in Japannese RBK is dus van belang:

The use of *kanji* gives a rigid or formal feeling, and is not suitable in informal casual interaction. *Hiragana* would be the most unmarked way of expression. The marked way, *katakana* is used, because the user seems to attempt to place emphasis on this expression.

(Nishimura 2003: Internetbron)

Voorbeeld 5: Lag-in-teks

Omdat RBK nie een-tot-een kommunikasie is nie, gebruik gesprekvoerders teks om vokalisering soos gelag [hehehe hahahaha] of geluide [poc poc poc poc] uit te druk.

Nishimura (2003: Internetbron) het egter in Japannese RBK 'n addisionele uitdrukking gevind, naamlik dié van musiek deur middel van musieknote [♪]. Die skrywer noem dat klanknabootsing of, soos sy dit noem, mimetiese woorde [chan chan, in die voorbeeld], volop in informele Japannese spreektaal is. Die insluiting van sulke woorde in Japannese

RBK ontlok 'n hoë mate van betrokkenheid en 'n sin vir deelname in die “gesprek” omdat dié woorde tradisioneel gebruik word om gevoel uit te druk.

Voorbeeld 6: Beskrywing van aksies

Danet (2001) identifiseer drie verskillende wyses om aksies in Engelse RBK uit te druk naamlik deur die werkwoord in asteriske [**grin**] of punthakies [*<grin>*] te plaas, of net die eerste letter van die werkwoord in punthakies te plaas [*<g>*]. Nishimura (2003: Internetbron) het egter gevind dat hakies in Japannese RBK gebruik word. Die skrywer kon dié gebruik nêrens anders in Japannese skryftaal identifiseer nie behalwe in die geval van persoonlike, informele briewe. Die gebruik van hakies in RBK dui egter vir die skrywer daarop dat gesprekvoerders, soos in Engelse RBK, hul aksies, gevoelens of gebare van die res van die boodskap probeer skei.

Voorbeeld 7: Emosietekens

Emosietekens (*emoticons* of *smileys*) soos om te glimlag [☺ of :-)] word algemeen in RBK aangetref en word dus ook hier deur Danet (2001) as 'n kenmerk van RBK geïdentifiseer. Terwyl emosietekens gewoonlik in RBK “op die sy gedraai” is en van die kant gelees word [:-)], word dié tekens in Japannese RBK “regop” verteenwoordig [^_^]. Nishimura (2003: Internetbron) wys daarop dat die Japannese skrif 'n veel wyer verskeidenheid van simbole bevat en dat Japannese RBK-gebruikers daarom 'n groter bewustheid van gebruiksmoontlikhede van emosietekens of “gesiggies” toon.

Addisioneel tot die voorbeelde wat in Tabel 2.2 waargeneem kan word, soos die uitdrukking van verbasing [@_@], het die skrywer ook ander gebruike van emosietekens waargeneem.

So word daar in een voorbeeld “gesing” [“Congratulations on your comeback 🎵”], met ‘n gepaardgaande emosieteken van ‘n singende gesiggie met asteriske om rooi wange aan te dui en ‘n driehoek vir die oop, singende mond [*^ ▽ ^*]. In nog ‘n voorbeeld vra die gesprekvoerder verskoning [“Please forgive me for any inconvenience that may arise”], met ‘n gepaardgaande emosieteken van ‘n onderdanige gesiggie met hare, verteenwoordig deur die teken wat konvensioneel in regsdokumente gebruik word om ‘n afdeling aan te dui [\$^ o ^\$].

Sulke voorbeelde illustreer, volgens Nishimura (2003: Internetbron), dat verskeidenheid van emosietekens in Japannese RBK ‘n uitvloeisel is van die verskeidenheid van skryfkodes in dié taal. Sommige van dié emosietekens is reeds so wyd in gebruik, noem sy, dat hulle in woordeboeke opgeneem is, waarvan vele aanlyn beskikbaar is.

Voorbeeld 8: Afkortings

Danet (2001) identifiseer twee verskillende tipe afkortings wat in RBK gevind word. Die een is die gebruik van akronieme vir langer frases [LOL vir *laughing out loud*] en die ander is die sogenaamde rebus of teksraaisel.

Nishimura (2003: Internetbron) het gevind dat die gebruik van akronieme in Japannese RBK nie presies dieselfde gebruik word as in die Engels nie maar dat daar beslis voorbeelde van afkortings voorkom. In die voorbeeld kan gesien word dat die lang Japannese nuwejaarswens [akemasite omedetou kotosimo yoroshiku] afgekort word [ake ome koto yoro]. Die skrywer wys daarop dat hierdie gebruik nie beperk is tot Japannese RBK nie maar dat dit in die informele spreektaal, veral onder jongmense, voorkom.

Terwyl die gebruik van rebusse in Engelse RBK gebruik word om Engelse woorde met 'n karakter met soortgelyke klank te vervang [CU vir *see you*] is die gebruik van rebusse in Japannese RBK ietwat meer ingewikkeld. By laasgenoemde is die raaiselaspek van rebusskrif voorop en word dit 'n spel om te sien of die ontvanger van die boodskap dit kan ontleed (Nishimura 2003: Internetbron).

So word daar in die voorbeeld 'n nommer [4649] gebruik om 'n boodskap te verteenwoordig. Nishimura verduidelik:

In Japanese the number 4 is pronounced *yon* or *shi*, 6, *roku*, and 9 *ku* [...]. The first number, 4, is read *yo* from *yon*, the second number, 6 as *ro* from *roku*, the third number, again 4, is this time read *shi*, and the final number 9 is read *ku*. When all are combined, we get *yoroshiku*. (2003: Internetbron)

Die skrywer noem dat die gebruik van woordraaisels in hierdie geval nie dui op die behoefte om vinniger te tik nie maar dat dit eie is aan die Japannese gebruik om met woorde en syfers te speel. Die versnelling van aanlyn-kommunikasie is egter 'n belangrike eienskap van RBK en word in die volgende twee voorbeelde bespreek.

Voorbeeld 9: Gebruik van kleinletters

Danet (2001) sien die gebruik van kleinletters as een van die eienskappe van RBK en Nishimura (2003: Internetbron) bestempel dié eienskap as een van die maniere waarop gespreksvoerders hul aanlyn-kommunikasie versnel. In die asinchroniese ruimte is die behoefte om vinnig te tik nie so groot nie maar in sinchroniese ruimtes is daar druk op die gespreksvoerder om vinnig te reageer ten einde sy “plek” in die gespreksnoer te behou. Oor die neem van gespreksbeurte en beurttoewysing word verder uitgebrei in hoofstuk 6. Nishimura noem egter dat sy nie voorbeelde van die gebruik van kleinletters in Japannese RBK kon identifiseer nie (2003: Internetbron).

Ander eienskappe

Verdere eienskappe wat nie deur Danet (2001) genoem word nie maar deur Nishimura (2003: Internetbron) aangetoon word, word in die laaste afdeling van Tabel 2.2 gevind.

Een daarvan is die gebruik van die dollar-simbool [\$] om oorfloed of gebrek aan geld aan te dui [I'm running out of \$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$\$]. In Japannese RBK word sterre en

musieknote aangewend om aanmoediging en vrolike sang aan te dui. Nishimura (2003: Internetbron) wys daarop dat, indien dié simbole met gewone leestekens vervang sou word, die vrolike aard van die boodskap nie so doeltreffend oorgedra sou word nie.

3.3 Speelsheid in RBK

Speelsheid en innovering in Japannese RBK blyk duidelik uit Nishimura se studie en dit is opvallend dat dit dikwels by jongmense waargeneem word. Soos een student in die vorige hoofstuk aangehaal word: “A funky language for teenzz to use.”

Die term speelsheid impliseer volgens Sutton-Smith (1997: 147) ‘n toon van spelerigheid, lighartigheid en grappigheid, waarvan verskeie voorbeelde in Nishimura (2003: Internetbron) se studie waargeneem kan word. Veral die speelse omgang met taal en nabootsing van spreektaal is duidelik. Hieroor merk Crystal op:

We play with language when we manipulate it as a source of enjoyment, either for ourselves or for the benefit of others [...]. We take some linguistic feature – such as a word, a phrase, a sentence [...] – and make it do things it does not normally do [...]. We do it [...] for fun. (1998: 1)

Volgens Su (2003: Internetbron) het verskeie navorsers reeds ‘n geneigdheid tot speelsheid in aanlyn-kommunikasie waargeneem. Sy skryf dit toe aan die beperkings wat

RBK op kommunikasie plaas deurdat gesprekvoeders nie hul kommunikasie kan kontekstualiseer met gebare of gesigsuitdrukkings nie. “As the link between speakers and listeners is weakened,” meen sy, “speakers must add variety in written discourse to compete for attention (Su 2003: Internetbron).” Danet (2001: 362-363) identifiseer egter vier faktore wat speelsheid in RBK aanmoedig:

Objective features of the medium itself, and particularly its interactive, dynamic, immersive nature; hacker culture with its valorization of wit and play with symbols and typography, and a predilection for various forms of subversiveness; the “Wild West” quality of cyberspace as a new and relatively unsettled social and cultural frontier governed by few norms; and the masking of identity – the lack of cues to physical appearance, ethnic identity, gender, etc.

Die speelsheid, humor en skeppende ondernemingsgees wat in hierdie hoofstuk bespreek word, het waarskynlik ook te make met die aard van die webruimtes wat nagevors is.

Nishimura (2003: Internetbron) noem dat RBK op ander tipes digitale ruimtes dalk verskillende eienskappe sou toon:

The above findings come from Japanese fan sites. [...] Users in the sites studies seem to aim at being friendly with each other because of shared interests. It would be hard to find friendly interaction in websites where conflicting opinions and interests coexist. It would be

intriguing to investigate how users on other websites employ language, and how they interact.

3.4 Opsommend

In haar vergelyking van Japannese RBK met Danet (2001) se algemene eienskappe van RBK, het Nishimura (2003: Internetbron) sterk ooreenkomste gevind. Die gebruik van veelvuldige puntuasie om gevoel uit te druk, onkonvensionele spelling om spreektaal na te boots, die nabootsing van gelag of geluide, die uitgebreide aanwending van emosietekens, asook akronieme en komplekse woordspelings deur middel van teksraaisels kon algemeen in Japannese RBK waargeneem word. Enkele uitsonderings was die aanwending van hoofletters (wat in Japannese RBK vir ander doeleindes gebruik word), beklemtoning deur asteriske en die gebruik van punthakies om aksies aan te dui.

Soos in Arabiese RBK waargeneem, is jong mense in Japannese RBK ook geneig tot speelsheid en humor.

Terwyl die gebruik van Engels min voorgekom het, is kodewisseling tussen Engels en ander tale 'n eienskap wat wyd voorkom in ander gevallestudies. Vervolgens word dié verskynsel bespreek aan die hand van twee gevallestudies.

Hoofstuk 4: E-pos: Kodewisseling in die digitale ruimte

Ten einde die verskynsel van kodewisseling in die digitale ruimte te ondersoek, word daar in hierdie hoofstuk gefokus op twee studies. Dié van Mercedes Durham (2003: Internetbron) oor die Engelse taalvoorkeur van lede van 'n e-poslys verbonde aan 'n Switserse mediese studente-organisasie en Climent *et al* (2003: Internetbron) se analise van e-posboodskappe van Katalaanse studente wat soms oorsakel na Spaans.

4.1 Die gebruik van Engels onder 'n groep Switserse studente

Durham (2003: Internetbron) se studie ondersoek hoe die taalsituasie in Switserland taalvoorkeure in RBK beïnvloed. Dit fokus hoofsaaklik op taalkeuse op 'n e-poslys van 'n Switserse mediese studente-organisasie, waar Engels ontwikkel het as die voorkeurtaal. Die gebruik van Engels deur lede van die e-poslys is oor 'n periode van vier jaar gemonitor om vas te stel wanneer en hoe die Engelse taalvoorkeur ontwikkel het.

4.1.1 Agtergrond

Switserland het drie amptelike tale: Duits, Frans en Italiaans. Met die 2000-sensus in dié land was Duits by verre die taal met die meeste sprekers (63,9%), gevolg deur Frans (19,5%) en Italiaans (6,6%). Ander tale, waaronder Engels, is deur 9,5% van die bevolking gepraat. (Durham 2003: Internetbron)

Die skrywer verduidelik dat kinders op skool tot onlangs toe verplig was om 'n ander Switserse amptelike taal as tweede taal te kies, sodat kinders met Duits as moedertaal Frans sou kies, Franse kinders Duits en Italianers Duits of Frans. In die laaste paar jaar het Engels egter meer prominent as tweede taal geword. Etlike jare voor Durham (2003: Internetbron) se studie het skole in die kanton van Zürich besluit om Engels as amptelike tweede taal aan te bied. Die besluit het tot 'n hewige debat in die media gelei maar soos Durham (2003: Internetbron) verduidelik, voel 'n groot groep Switsers ongemaklik met die ander twee amptelike tale en verkies hulle om, naas hul moedertaal, in Engels te kommunikeer.

Sy verduidelik dat, hoewel Duits as een van die amptelike tale beskou word, die meeste Switsers een van die Duitse dialekte praat eerder as hoog-Duits, wat meestal as skryftaal en in formele kommunikasie benut word. In informele situasies word die gekose dialek egter verkies (Ferguson in Durham 2003: Internetbron). Dié situasie belemmer gemaklike kommunikasie tussen inwoners van verkillende kantons: In die Franssprekende deel van Switzerland, byvoorbeeld, word skoolkinders hoog-Duits geleer en nie die Duitse dialek wat in die algemene spreektaal voorkom nie. Dit bring mee dat, ondanks jare lange Duitse opleiding, dié kinders nie die gesprek kan volg wanneer twee Duitse Switsers met mekaar praat nie. (Durham 2003: Internetbron)

Die gebruik van Engels in Switzerland was voorheen hoofsaaklik beperk tot kommunikasie met Engelssprekende besoekers. Dié situasie het egter sedert die Tweede Wêreldoorlog begin verander:

[...] since the end of World War II, particularly since about 1960, the situation regarding the place of English among the languages used in Switzerland has drastically changed [...]. People in Switzerland are now often more familiar with English than with the languages of their compatriots. English has definitely changed its status, it has moved from the fringes to the centre, from the status of a foreign language to that of an additional language with LINGUA FRANCA function, i.e. a language that can be used for special purposes and for wider communication. (Dürmüller 2002: 116)

Durham (2003: Internetbron) som op dat, hoewel Switzerland 'n meertalige land is, sprekers nie altyd meertalig is nie ('n situasie wat herinner aan Suid-Afrika met sy elf amptelike landstale, waarvan die meeste mense slegs enkeles magtig is). Sy voeg by dat die grootste deel van die bevolking, hoewel hulle een van die ander amptelike tale op skool bestudeer het, nie bevoeg voel om dié taal te gebruik nie:

Thus speakers from the various linguistic regions of Switzerland have had to find a different way of communicating with one another. Moreover, [...], many do not feel that it would be “fair” for German speakers to use French, if the French speakers cannot use German and vice versa. Using English puts everyone at an equal disadvantage, as

it is a foreign language for almost all Swiss people. (Durham 2003:

Internetbron)

In haar studie wil die skrywer vasstel tot watter mate daar in RBK in Switzerland van Engels gebruik gemaak word. Sy fokus haar studie op 'n e-poslys van lede van 'n studente-organisasie (*International Federation of Medical Students' Associations – Switzerland*) wat internasionale samewerking tussen mediese studente aanmoedig om professionele kundigheid te verhoog. Studente neem deel aan besprekings deur hul bydrae per e-pos na 'n sentrale punt te stuur, waarna dit na al die lede gedissemineer word. Lede kan ook twee keer per jaar algemene vergaderings van die organisasie bywoon.

Durham (2003: Internetbron) het die data vir haar studie verkry van die e-poswisseling tussen lede van die organisasie. Tussen Mei 1999 en Junie 2002 het sy 996 e-posboodskappe vir die doeleindes van die studie geïdentifiseer. Die skrywer het ook twee van die organisasie se algemene vergaderings bygewoon om vas te stel hoe een-tot-een kommunikasie deur die lede se meertaligheid beïnvloed word.

4.1.2 Kodewisseling in Switserse e-pos

Durham (2003: Internetbron) het 'n duidelike toename in die gebruik van Engels oor die vier-jaar-tydperk van die studie waargeneem. Terwyl daar in 1999 slegs enkele gevalle van Engelse e-poswisseling voorgekom het, het dit teen Mei 2002 'n hoogtepunt van

meer as vyftig Engelse e-posse per maand bereik. In haar bespreking van die verskynsel meen die skrywer dat dit waarskynlik toegeskryf kan word aan die feit dat daar 'n dominante kerngroep van Italiaanse e-possers was wat, soos vroeër aangetoon, nie bevoeg voel om in Duits óf Frans te kommunikeer nie:

It is not surprising that the Italian speakers use English in such high proportions. More than the others, they would have been sensitive to the need to ensure wider understanding: Whether messages were in French or German, they would not have been in the Italian speakers' native language. (Durham 2003: Internetbron)

Maar Durham (2003: Internetbron) wys daarop dat Engels deur al die taalgroepe gebruik is, nie net deur die Italianers nie. Sy het gevind dat, van al die e-possers wat meer as een of twee keer aan die gesprek deelgeneem het, slegs een nooit Engels gebruik het nie. Sy aanvaar dus nie dat die kerngroep van Italiaanse e-possers alleen verantwoordelik was vir die toename in die gebruik van Engels nie.

Die skrywer postuleer dat die gebruik van 'n vreemde taal die skrywer dwing tot eenvoudiger taalgebruik en dat skrywes daarom makliker is om te verstaan. Soos vroeër aangetoon, is dit vir anderstaliges in Switserland moeilik om te volg wanneer Frans- of Duitssprekendes met mekaar in hul moedertaal kommunikeer. As al die groepe dus Engels gebruik, word almal bevoordeel. (Durham 2003: Internetbron)

Nog 'n rede vir die oorskakeling na Engels kan volgens Durham (2003: Internetbron) in die sosio-ekonomiese arena gevind word. Sy meld dat Engels in Switserland wyd beskou word as 'n voorvereiste vir vordering in die sakewêreld. Engels is ook die taal van die mediese wetenskap, voeg sy by. Belangrike mediese joernale en handboeke word in Engels geskryf en in Switserland gebruik vele mediese navorsingsgroepe Engels as voertaal. Oor die belangrikheid van Engels in die sakewêreld, haal sy vir Phillipson (2003: 77) aan:

[t]he trend of using English as the teaching medium at continental universities can be seen in almost all scientific areas. It often applies only to single courses, and occasionally to a whole degree [...]. The trend towards an entire degree being taught in English is most visible in business schools. (Durham 2003: Internetbron)

Hoewel al bogenoemde aspekte sekerlik 'n rol mag speel in die keuse van Engels as voertaal, meen Durham (2003: Internetbron) dat die redes uiteindelik herlei kan word na die wedersydse begrip van kommunikasie en die rol van Engels as *lingua franca* in Switserland. Sy verduidelik haar gevolgtrekking aan die hand van die volgende voorbeeld van e-poswisseling deur die teikengroep van haar studie.

4.1.3 Om mekaar te verstaan: Durham se voorbeeld

Die redes vir kodewisseling van amptelike Switserse tale na Engels word volgens Durham (2003: Internetbron) nie net in die hoeveelheid Engelse e-posse gevind nie maar ook in die inhoud van die boodskappe. Soos vroeër verduidelik, kan lede van die studente-organisasie wat in Durham se studie ondersoek is twee keer per jaar 'n algemene vergadering bywoon. Daar mag egter net agt of nege lede van elke land na die vergadering gestuur word en die Switsers probeer gewoonlik een verteenwoordiger van elke universiteit stuur. In 2000, toe die lede moes besluit wie die vergadering gaan bywoon, was die president van die Switserse organisasie op 'n besoek aan New York en kon sy nie aktief deelneem aan die besluit nie. In hierdie tyd het daar 'n misverstand ontstaan deurdat sommige lede, wat reeds hul plek bespreek en betaal het, hul plekke moes afstaan omdat daar reeds te veel besprekings van Switserland was en sommige universiteite geen verteenwoordigers gehad het nie.

Die e-poswisseling wat volg, begin met die volgende e-pos van die president, in Frans maar hier in Engels weergegee, uit New York:

[The deadline was the first of December ...so I don't know what you want to do ...Basically, if Basel has already transferred the money we have nine people rather than eight, but if it isn't the case we lose our extra place ...So if we have eight places, I think that either 'h' or 'X' and either 'u' or 'e' can't come ...and that Lausanne should come, but I'll let you decide ...Sorry but for the moment I'm in New York so can't help you much...]

Hierna volg 'n reeks e-posse tussen lede in Frans en Duits om vas te stel wie reeds geregistreer het en wie hul plek moet afstaan. Uiteindelik, na veel verwarring, stuur een van die lede 'n e-pos in Engels:

[it's about time that things get clear in this meeting story]

en gaan voort om die stand van sake op te som soos hy dit sien. Daarna volg nog 'n paar e-posse in Duits en Frans, waarna die betrokke lid weer 'n opsomming in Engels skryf:

[Thank you for your answer, so the actual position is ...].

Die oorskakeling na Engels het dié lid gehelp om sake uit te klaar maar was vir die ander ook behulpzaam. Een van die lede bedank hom in Duits: “vielen dank für die aufklärung!!” Dit, meen Durham (2003: Internetbron), is 'n aanduiding dat die e-posse in Duits en Frans nie deurgaans vir al die lede verstaanbaar was nie. Selfs die president, wat oorspronklik in Frans begin korrespondeer het, keer terug uit New York en hervat haar korrespondensie in Engels:

[Sorry for all those strange messages, it would have been simpler if I was in Geneva and I could have phoned you but ...life is life!].

Hierna skakel die meeste lede oor na Engels.

Durham (2003: Internetbron) wys daarop dat die lede van die organisasie moes aanvaar dat Duitssprekendes nie die Franse e-pos duidelik kon volg nie, en andersom. Engels was daarom die toeganklikste taal vir al die betrokkenes. Een skryf:

[well i' keep going with english, since my french is even worse ...].

Ook taalekonomie kom in die voorbeeld ter sprake. Durham (2003: Internetbron) noem die voorbeeld van 'n e-pos wat deur een van die lede gestuur is met die opskrif: "Switzerland is a multilanguage-speaking country." Die skrywer vermaan lede met die volgende skrywe:

[please, next time you send a message to IFMSA Switzerland you have to write it in english, or to send it both in french and german. This thing is even more important when you're sending an official invitation for a national meeting like this one. I think you'll understand why.].

Sou 'n e-posser nie in Engels skryf nie, is hy genoodsaak om in Duits én Frans te skryf ten einde deur almal verstaan te word. Twee e-posse, dus, waar 'n enkele een in Engels dieselfde doel sou bereik.

4.1.4 Kodewisseling in een-tot-een kommunikasie

Ten einde haar bevinding te toets naamlik dat kodewisseling in e-pos plaasvind om wedersydse verstaanbaarheid te verseker, het Durham (2003: Internetbron) twee van die organisasie se vergaderings bygewoon. Hier wou sy bepaal hoe die multi-talige Switsers in een-tot-een of groepskommunikasie die kwessie van verstaanbaarheid benader.

‘n Groot deel van die eerste vergadering is in Engels waargeneem en, wanneer lede Duits gepraat het, was daar ‘n versoek om na ‘n ander taal oor te skakel. Daar was nie soortgelyke versoeke wanneer Frans gepraat is nie maar in gesprekke ná die vergadering het sommige Duitse lede genoem dat hulle nie altyd die Frans kon volg nie. Die meeste van die sprekers by die vergadering was dieselfde groep wat so aktief aan die e-poslys in die studie deelgeneem het en dit het voorgekom asof hulle met min moeite na ander tale kon oorskakel. Trouens, lede het dikwels in Frans begin, dan oorgeskakel na Duits en met Engels geëindig. (Durham 2003: Internetbron)

Die tweede vergadering het anders verloop. Dié keer was die meeste van die lede teenwoordig Franssprekend en die vergadering is grootliks in Frans waargeneem, met Duitsers wat Duits praat wanneer hulle wou deelneem. Durham (2003: Internetbron) kom tot die gevolgtrekking dat die taalsamestelling van die groep dan ook ‘n invloed het op die voorkeurtaal. Hoe meer veeltalig die groep egter is, hoe meer geneig sal lede wees om ‘n “gemene deler” te vind ten einde verstaanbaarheid te verseker:

We learn from language usage at the two meetings and the analysis of e-mails that English is used when it is important that everyone

understand what is said. In smaller groups, or in e-mails to specific individuals, it is not as important to use it, as it is easier for one speaker to ask for further explanation or clarification. These findings support the thesis that English is used as a lingua franca in Switzerland: It is used in cases when the speakers could not otherwise make themselves understood by speaking their own languages. (Durham 2003: Internetbron)

4.1.5 Gevolgtrekkings

Durham (2003: Internetbron) meld dat die teikengroep van haar studie meer besorg was om hul boodskap korrek en verstaanbaar oor te dra as wat hulle hul oor korrekte Engels bekommer het. Sy het gevind dat daar 'n dringendheid teenwoordig was in die e-posboodskappe eerder as 'n behoefte om foutlose sinne te konstrueer, Trouens, sommige van die lede het erken dat hul Engels nie perfek is nie. So sou hulle dan dikwels woorde waarvan hulle nie die Engelse weergawes geken het nie, vervang met die woorde in hul eie taal.

Die uitkoms van Durham (2003: Internetbron) se studie kan uiteraard nie sonder meer op die verskynsel van kodewisseling in RBK toegepas word nie. Die studie het as fokus 'n enkele e-poslys, 'n spesifieke studentegroep as teikengroep en neem nie wyer sosio-politiese of ekonomiese oorwegings in ag nie. Dit gee egter 'n baie goeie aanduiding van die voorkoms van kodewisseling in RBK.

Om Durham se gevolgtrekkings aan te vul, word daar vervolgens verwys na 'n ander studie wat die voorkoms van kodewisseling onder 'n groep Katalane in Spanje ondersoek.

4.2 Die voorkoms van kodewisseling onder 'n groep Katalaanse studente

Dié studie deur Climent *et al* (2003: Internetbron) is hoofsaaklik daarop gemik om die werkbaarheid van outomatiese masjienvertaling van e-posboodskappe te ontwikkel sodat RBK-gebruikers in hul moedertaal kan kommunikeer en nie nodig het om na ander tale oor te slaan ten einde verstaanbaarheid te verseker nie. Vir die doeleindes van hierdie studie word daar egter slegs gefokus op die eerste deel van Climent *et al* se studie, naamlik 'n bespreking van waargenome kodewisseling van Katalaans na Spaans onder Katalaanse studente. Soos aangetoon sal word, stem dié waarnemings sterk ooreen met Durham (2003: Internetbron) se bevindings.

4.2.1 Agtergrond

Katalonië is 'n outonome, tweetalige streek van Spanje waar die inheemse taal, Katalaans, toenemend deur Spaans bedreig word. Katalane is geneig om na Spaans oor te skakel as hulle weet die ander persoon is nie Katalaans nie, selfs al weet hulle die ander persoon kan Katalaans verstaan. Verder gebruik hulle Spaans as voorkeurtaal wanneer

hulle nie weet wat die ander persoon se begrip van Katalaans is nie. In RBK is Katalane se voorkeur van Spaans selfs meer merkbaar. (Climent *et al* 2003: Internetbron)

Die skrywers herinner dat Katalaans tydens Francisco Franco se diktatorskap verbied is in Spanje en dat die taal eintlik maar steeds besig is om te herstel van dié terugslag.

Sedert die herstel van demokrasie ná Franco se dood bestaan Katalaans en Spaans naas mekaar as amptelike tale van Katalonië. Tog het die Sosiologiese Navorsingsentrum van Spanje (*Centro de Investigaciones Sociológicas*) in 1998 gevind dat daar geen merkbare toename in die spontane gebruik van Katalaans is nie (Climent *et al* 2003: Internetbron). Trouens, selfs in 2001, met 97% van Katalane wat die taal verstaan en 79% wat dit kan praat, het slegs 41% van die bevolking Katalaans spontaan gebruik teenoor 43% wat Spaans verkies het (Cerdà in Climent *et al* 2003: Internetbron).

‘n Belangrike waarneming in die studie van Katalaanse RBK is dat slegs 46% van Katalane die taal kan skryf (Climent *et al* 2003: Internetbron). Dit bied selfs ‘n groter uitdaging vir die gebruik van Katalaans in RBK omdat aanlyn-kommunikasie op skryftaal berus.

Nog ‘n faktor wat die gebruik van Katalaans verhinder, is hoflikheid. Climent *et al* (2003: Internetbron) wys daarop dat die Katalaanse gebruik om oor te skakel na Spaans wanneer hulle met Spanjaarde praat of onseker is van die afkoms van die ander persoon, ‘n teken van hoflikheid is.

Daar bestaan ook 'n persepsie dat Spaans 'n hoër status as Katalaans het omdat Spaans 'n wêreldtaal is, wat wyer kommunikasie moontlik maak (Climent *et al* 2003: Internetbron).

4.2.2 Kodewisseling in Katalaanse e-pos

Kodewisseling tussen Katalaans en Spaans is veral merkbaar in RBK deurdat Katalane toenemend begin kommunikeer deur middel van e-pos en kletskamers met gebruikers buite Katalonië (Climent *et al* 2003: Internetbron). Ten einde die heersende gebruik van Katalaans in RBK te evalueer, het die skrywers 'n ontleding gedoen van die e-poswisseling van 'n groep studente van die Ope Universiteit van Katalonië se virtuele (internet-) kampus, waar Katalaans die voertaal is. Die navorsers het gefokus op verskeie informele, rekenaarwetenskaplike nuusgroepe waar studente per e-pos in gesprek tree oor studieverwante onderwerpe.

Tussen Julie en Desember 2002 het die skrywers 533 e-posse deur 254 gebruikers versamel, waarvan 76% in Katalaans en 24% in Spaans was.

Soos genoem, is daar voorheen bevind (Cerdà 2001) dat Katalane hul taal nie spontaan gebruik wanneer hulle met nie-Katalane in gesprek is nie. Daarom het die skrywers belanggestel om te sien tot watter mate hul teikengroep spontaan in Katalaans sou reageer op e-posse in onderskeidelik Katalaans en Spaans.

Van die studente wat e-pos in Spaans ontvang het, het 57,1% in Katalaans gereageer en 42,9% in Spaans. In hul reaksie op e-posse in Katalaans het slegs 15.4% egter in Katalaans geantwoord teenoor 84,6% wat in Spaans gereageer het. (Climent *et al* 2003: Internetbron)

Soos in die geval van kodewisseling onder die Switserse studente hierbo bespreek, vermoed die navorsers dat Katalaanse e-posers Spaans verkies omdat hulle wil verseker die ontvanger verstaan hul boodskap. Daar is vroeër aangetoon dat Katalane na Spaans oorskakel wanneer hulle onseker is van die ander persoon se begrip van die taal. In RBK is dit nog moeiliker om die ander persoon se kennis, agtergrond of afkoms te peil en daarom kan dit wees dat die Katalaanse korrespondente na Spaans oorskakel (Climent *et al* 2003: Internetbron).

Die skrywers beklemtoon egter ook die rol wat 'n gebrekkige kennis van die Katalaanse skryftaal speel. Soos uitgewys, het vorige studies getoon dat slegs 46% van Katalane die taal kan skryf. Climent *et al* (2003: Internetbron) meen dat dié beperking 'n rol kan speel in Katalane se keuse om na Spaans oor te skakel.

4.3 Opsommend

In vergelyking met Durham (2003: Internetbron) se studie het die gebruik van Engels nie 'n rol gespeel in kodewisseling onder die Katalaanse studente nie, waarskynlik omdat Spaans ook wyd gepraat en as 'n wêreldtaal beskou word. Soos Climent *et al* (2003:

Internetbron) egter bevind het, speel wedersydse verstaanbaarheid ook 'n rol in Katalaanse RBK en sal 'n Katalaanse gebruiker oorskakel na Spaans as hy onseker is van die ander persoon se afkoms of begrip van die taal.

Waar meer as een taalgroep deelneem, soos in die Switserse gevallestudie aangetoon, word Engels egter as 'n "gemene deler" gebruik om verstaanbaarheid te verseker en om die vertaling van boodskappe in meer as een taal te vermy.

Die verskynsel van Engelse taalgebruik deur nie-Engelstaliges in RBK is egter ook prominent in ander lande in Europa en, soos in die volgende hoofstuk aangetoon word, dikwels die oorsprong van hewige debat.

Hoofstuk 5: Globalisering en die oorheersing van RBK deur Engels: Die Griekse taaldebat

Soos in hoofstuk 3 aangetoon, oorheers Engels steeds die Internet, met sowat 36,5% Engelstalige gebruikers (Nishimura 2003: Internetbron). Die Amerikaanse Standaard vir Inligtingwisseling (ASCII), waarop rekenaartegnologie gebaseer is, bemoeilik ook aanlyn-kommunikasie in tale wat nie op die Latynse alfabet gegrond is nie, soos ondersoek deur Palfreyman en Al Kahlil (2003: Internetbron) en breedvoerig bespreek in hoofstuk 2.

In hierdie hoofstuk word die klem vir 'n oomblik verskuif van die rekenaartegnologie self na die gedrukte media en hoe die invloed van RBK, en die Engelse oorheersing daarvan, in die pers geëvalueer word. Verskeie insiggewende waarnemings vloei daaruit voort.

5.1 Agtergrond

In Januarie 2001 het die Atheense Akademie, 'n invloedryke Griekse liggaam wat bekend is vir sy konserwatisme, 'n belangrike teks uitgereik waarin die lede hul besorgdheid uitspreek oor die toenemende gebruik van sogenaamde *Greeklisch* ('n mengsel van Grieks en Engels, hierna *Grengels*) op die Internet. Volgens hul verklaring sou kommunikasie op die Internet die gevaar inhou dat die Griekse alfabet met die Latynse vervang word vanweë die Engelse oorsprong van die tegnologie. Die verklaring is deur veertig lede van die akademie onderteken en het gelei tot 'n hewige debat in die Griekse media.

In hierdie studie deur Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) word 58 tekste wat tussen Januarie en Maart 2001 in die Griekse pers verskyn het, en wat almal uit reaksie op die akademie se verklaring geskryf is, ondersoek. Die tekste is bekom van 23 verskillende koerante: 12 uit die oggendpers, 25 uit die aandpers, twee uit die finansiële dagblaaie, 14 uit die Sondagkoerante, een uit 'n weekblad en twee uit streekskoerante. Die tekste het ingesluit berigte en redaksionele kommentaar deur joernaliste, artikels deur taalkenners en rekenaarkundiges, onderhoude met organisasies en briewe deur gewone lesers.

Die navorsers het verskeie tendense, en diskoerse binne dié tendense, geïdentifiseer maar voordat daar oorgegaan word tot die bespreking daarvan is dit nodig om eers die verskynsel van *Grengels* te bespreek.

5.2 Van Grieks na *Grengels*

Ondanks die vooruitgang wat gemaak is om die beperkings van die ASCII-standaard te oorkom, noem Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) dat mense maar steeds probleme ondervind met die gebruik van die Griekse alfabet in aanlyn-kommunikasie. Om die probleem te oorkom, noem hulle, het Griekse Internetgebruikers begin om van die Latynse alfabet gebruik te maak deur Griekse letters met letters uit die Latynse alfabet te vervang. Vandaar die verskynsel van *Greeklish* of *Grengels*.

Soos in die geval van Japanse RBK (Nishimura 2003: Internetbron), word die Latynse karakter in Griekse RBK gekies op grond van sy voorkoms of klank en soms word syfers verkies:

Some are phonetic, attempting to represent the Greek sound/phonemes with Latin characters [...], whereas some are orthographic, attempting to maintain Greek orthographic conventions and representing Greek characters with visually equivalent Latin characters or, in case of absence, with numbers [...]. (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die skrywers het waargeneem dat *Grengels* wyd gebruik word in e-pos en gespreksruimtes, veral onder jongmense. Soos aangetoon in die ondersoek na Arabiese RBK (Palfreyman en Khalil 2003: Internetbron), het *Grengels* gevestig geraak as 'n soort "kode" onder jong Griekse RBK-gebruikers.

Maar in Griekeland is dié gebruik nie net beperk tot informele kommunikasie onder die jonger geslag nie. Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) noem dat die gebruik van *Grengels* ook in formele aanlyn-kommunikasie aangetref word, byvoorbeeld in staatsdepartemente en universiteite, waar beide die Griekse skryfkode én *Grengels* aangewend word om beperkings van die ASCII-toetsbord te omseil en duidelike kommunikasie te verseker.

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) kom tot 'n gevolgtrekking wat, na my mening, een van die belangrikste insigte in die verskynsel van kodewisseling in RBK is naamlik dat *Grengels* nie maar net 'n nuwe skryfkode is nie maar dat dit 'n wyer sosio-kulturele en ideologiese verskynsel is. Vandaar die heftige debat (soos ook in Suid-Afrika oor die gebruik van *Englikaans*) wat denkers, akademici en die algemene publiek verdeel:

This is understandable considering that writing is not simply a means of recording the spoken word, but is also a cultural symbol, one which, in the case of Greece, has been in use since ancient times.

(Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Dit is raadsaam om te onthou dat die huidige debat oor skryftaal in RBK teruggevoer kan word na 'n debat wat deur daardie groot Griekse denker, Plato, gelei is en waarin hy heftig teen die gebruik van skryftaal gekant was:

After all, in the 'Phaedo' Plato famously objected to the introduction of writing as opposed to speech, because, as he pointed out, writing reduces the richness of communication since it makes it impossible to read the speaker's tone and bodily posture. (Dreyfus 2001: 92)

Met die aanbreek van die Internet-era word dieselfde verset teen aanlyn-skryftaal gevind omdat dit die behoud van Grieks se ryk erfenis ondermyn en selfs die ondergang van die

Griekse alfabet in die hand kan werk. Vervolgens word dié verset, soos verwoord deur die Atheense Akademie, en die reaksie daarteen, bespreek aan die hand van die debat in die Griekse pers.

5.3 Tendense en diskoerse

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) het drie verskillende gesprekstendense in hul bestudering van die genoemde koeranttekste gevind. Die eerste beskou *Grenegels* as 'n ernstige bedreiging vir die Griekse taal. Die tweede beskou die invloed van *Grenegels* as onbeduidend en meen dat dit 'n oorgangsverskynsel is wat met die vooruitgang van tegnologie sal verdwyn. Die derde is nie so alarmisties soos die Akademie nie maar is tog besorg oor globalisering en die bedreiging wat die “Engelse Internet” vir die oorlewing van kleiner tale inhou.

Eerste tendens: 'n retrospektiewe uitkyk

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) verduidelik dat die eerste tendens “retrospektief” is in die sin dat dit bestaan uit menings wat gevorm is deur nasionalistiese, godsdienstige en kulturele narratiewe wat gerekontekstualiseer word om die stabiliteit van die verlede in die toekoms te laat voortbestaan. Die antwoorde vir die toekoms moet in die “glorieryke verlede” gesoek word. Die skrywers noem dat die meeste van die tekste (38 uit die 58) hierdie tendens verwoord het.

Die tekste wat dié tendens gevolg het, het in 15 (grootliks konserwatiewe) koerante verskyn en het die Akademie se standpunt gesteun. Hulle het die Akademie aangeprys vir sy “verset teen globalisering” en bedank vir sy rol as “beskermer van ons taal”.

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) het verskeie diskoerse in die retrospektiewe tendens waargeneem: een van verset en militêre optrede, ‘n historiese diskoers, ‘n religieuse diskoers en ‘n diskoers van verset teen tegnologie.

Die diskoers van verset is gevind in tekste wat weerstand teen die gevare van *Grengels* verwoord: “we should extol the vigorous resistance of the Supreme Intellectual Institution of our country,” “forty Academics express their intention to resist,” “angry reaction,” “to fend off the threat and ward off the dangers,” en “immediate and unyielding reaction and resistance to the *unholy plans (my kursivering)* to replace the Greek alphabet with the Latin.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Ingebed in hierdie diskoers was die metafoor van militêre optrede; van aanval en verdediging. *Grengels* word uitgebeeld as die vyand van die Griekse taal, ‘n “invaller uit die vreemde”: “standing guard over the Greek language,” “we are called upon to defend it with vigor,” “they [Academics] draw attention to the major danger of a very heavy blow,” “others too will wake up to this national danger,” “in the battle for Greek,” en “the dangers which our language is facing today.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die skrywers noem dat dat die Akademie dit gehad het teen die vervanging van die Griekse alfabet met die Latynse. Tekste ter ondersteuning het egter vinnig beweeg van besprekings van die Griekse alfabet na besprekings van die bedreiging van die Griekse taal en, eindelik, die aanval op Griekse kultuur en selfs op die land. Soos een teks dit stel: “throwing off the national system of writing is a betrayal of the national ethos.”

(Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die historiese diskoers is verteenwoordig deur tekste waarin die tema van die antieke Griekse geskiedenis prominent vertoon: “Our language ...has for 3,000 years enlightened the whole world,” “Our language, the most ancient, but always contemporary and alive, this language may not suffer degradation by the abolition [of the alphabet] at our own hands.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die etnosentriese uitkyk van hierdie diskoers is gebaseer op die persepsie van die belangrikheid van die antieke Griekse kultuur: “The Greek language has deep historical roots which it has maintained throughout its age-old history and development, and it is neither conceivable nor permissible for us to adulterate our pronunciation by the introduction of Latin characters ...” In nog ‘n teks word die Griekse alfabet verhef bo die Latynse: “The Greek alphabet takes precedence over the Latin because it comes from the Phoenician and the Phoenicians were among the first civilized peoples upon earth.” Nog een erken die oorsprong van die Latynse alfabet maar verminder dit tot ‘n “sub-produk” van die Griekse: “Now, in the very nature of things we are obliged also to use the Latin alphabet, which is, of course – as everybody knows – a sub-product of the Greek

alphabet; and this too is Greek, [...].” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003:

Internetbron)

Ingebed in die historiese diskoers het die skrywers ‘n religieuse diskoers waargeneem, wat die Griekse geskiedenis verbind aan die Grieks-ortodokse tradisie: “The Greek communities with a holy zeal maintained Greek schools to preserve our language, with the Church as protagonist, under the aegis of the Ecumenical Patriarchate.” Die kerk word uitgebeeld as die “voorvegter” (weer eens die militêre metafoor), wat in moeilike tye die Griekse tradisie beskerm. Ook die rol van Grieks in die verspreiding van die Christendom word beklemtoon deur die aandag te vestig op Grieks as die oorspronklike taal van die Nuwe Testament: “The Greek language was the world of the Gospel and the means of preserving Christian ideas.” Die Akademie se uitspraak word in religieuse terme beskryf as die “verlossing” van die Griekse alfabet en die ondersteuners van die Akademie as “dissipels”. (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

In die tegnologiese diskoers word nuwe tegnologie beskou as ‘n bedreiging vir die oorlewing van die Griekse alfabet en gevolglik die Griekse taal: “Our language ...is being displaced by the new technology,” “Computers have now forced us in our everyday life to use the Latin alphabet.” Een van die tekste beskryf ‘n onderhoud met ‘n lid van die Akademie, wat rekenaartegnologie as die enkele grootste gevaar vir die oorlewing van die Griekse alfabet beskou:

Joernalis: “Is what you are saying above all that the main danger comes from computers?”

Akademielid: “Yes. I’m not going into these mechanical means, I’m going into the issue itself, which is precisely what is being cultivated. And what is being cultivated is not only the replacement of the alphabet, but even of our spelling.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Wanneer al die argumente van die retrospektiewe tendens dus tot ‘n enkele geskilpunt herlei word, is dit rekenaartegnologie en die gevolglike gebruik van *Grengels* in Griekse RBK wat voorop staan.

Tweede tendens: ‘n prospektiewe siening

Die prospektiewe of toekomstendens wat deur Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) waargeneem is, is verteenwoordig deur tekste wat lynreg teen die siening van die Akademie ingaan. Hulle verteenwoordig ‘n positiewe ingesteldheid teenoor tegnologie en minimaliseer die uitsprake van die Akademie deur die liggaam se retoriek te kritiseer. Tekste verteenwoordigend van die toekomstendens het dit teen die “formele aard” van die Akademie se taalgebruik, die “oordrewenheid” van die argumente en die “tegnofobiese” inhoud van hul teks, wat as “paniekerig” en ‘n “monument van taalbehoudende waansin” beskryf word. (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Wat betref die formele aard, die doelbewuste taalkeuse, van die Akademie, verduidelik die skrywers dat die Akademie en die ondersteunende tekste van die retrospektiewe tendens hul beroep op die konserwatiewe, verouderde Griekse taalkode *Katharevousa*, waarin die Engelse benamings van tegnologie (*computer*, *Internet*) in Grieks oorgeskryf word eerder as die algemene gebruik om die gevestigde Griekse woorde vir die tegnologie te gebruik. Hierdeur plaas die skrywers van dié tekste 'n doelbewuste afstand tussen hulself en die nuwe tegnologie:

Moreover, it is characteristic of texts in the first trend to refer to [...] the English words for computer and the Internet written with characters of the Greek alphabet. On the contrary, it is quite common in texts of the second trend to find the equivalent Greek words [...] for computers, computer software, the Internet, e-mail and chat rooms, respectively. Texts in the first trends construe technology as something strange to them. By referring to the computer and the Internet by their foreign names, instead of the Greek equivalents, these texts introduce distance between themselves and the new technologies. (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die gebruik van die Griekse ekwivalent vir tegnologiese terme in tekste van die toekomstendens, daarenteen, funksioneer om vervreemding teen te werk en 'n gevoel van begrip vir tegnologie in die hand te werk.

Die tekste van die toekomstendens het dit ook teen die oënskynlike oordrywing van die oorspronklike teks en wil die bedreiging wat *Grengels* vir die taal inhou, verminder: “Do we, perhaps, like worrying? Do we, perhaps, feel better when we are in danger?,” “the concern is unjustified,” “the Academy of Athens has invested the issue with its authority and elevated it into a serious matter which is in essence non-existent,” “The contest with supposed dark forces which consciously and in an organized fashion are contriving the introduction of the Latin alphabet is, in the circumstances of today, exaggerated and unjustified.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die tekste van die toekomstendens noem by herhaling dat die Akademie se teks deurtrek is van tegnofobie: “some kind of phobia has afflicted these distinguished intellectuals,” “the careful reader can detect certain misunderstandings or imperfect knowledge of the actual facts – even a veil of technophobia.” Die tekste beskuldig ook die Akademie van oningeligtheid en ‘n onwilligheid om die tegniese beperkings van die Internet te help oorkom: “Instead of proposing solutions, they denounce ...computers and world-wide communication, instead of helping to deal with a technical problem.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die skrywers het twee tipes diskoerse in die tekste van die toekomstendens waargeneem, ‘n tegniese en sosiolinguistiese diskoers.

In die eerste diskoers word die rede vir die beperkings van die tegnologie en die gevolglike gebruik van *Grengels* beskryf: “The reason why this form of Greek is widely used has to do with computer software, which initially did not make it possible to use the Greek alphabet.” Daar word ook oplossings voorgestel: “Today, in all the software commonly in use on the Internet you can use the complete alphabet [...]. Also, very soon, when the international Unicode standard is in general use, the Greek alphabet [...] will be inherently supported – this is of tremendous importance [...]” Die tekste vestig ook die aandag op *glokalisering*, ‘n term wat gebruik word in teenstelling met *globalisering* en wat dui op die plaaslike gebruik van tegnologie om aan die behoeftes van ‘n gemeenskap te voldoen eerder as die blinde toepassing van ‘n internasionale standaard: “This is a purely technical problem. In order to communicate in Greek on the Internet, our interlocutor’s computer must have uploaded the appropriate software, which is of Greek manufacture ...” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die sosiolinguistieke diskoers in die tekste van die toekomstendens spreek spesifieke gebruike van *Grengels* aan en wys daarop dat selfs Engels soortgelyke veranderings op die Internet ondergaan het: “E.g., ‘θ’ is written not with ‘th’ but with ‘8’. ‘Ξ’ not with ‘x’ but with ‘3’, and so on ...Even English on the Internet has undergone similar [...] changes. E.g., the prepositions ‘to’ and ‘for’ are rendered by the arithmetical symbols ‘2’ and ‘4’. The purpose of these alterations is to ensure speed.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Dit is interessant dat die skrywers ook hier die mening van sommige waarneem naamlik dat *Grengels* 'n tipe kode is wat deur jongmense gebruik word en die status van 'n persoon as synde binne of buite 'n sekere sirkel bepaal, net soos gevind is in die gebruik van ASCII-Arabies (Palfreyman en Khalil 2003: Internetbron): "This is no more than one of the glossaries which the young use among themselves ...And if young people choose to communicate among themselves in Greeklish, this does not mean, as many fear, that the hybrid script is tending to be adopted as an alternative script and thus to threaten Greek script," "it operates as a jargon in which the initiated are differentiated from the uninitiated who enter the Internet." Een teks beskryf die aard van *Greeklish*: "Electronic script is halfway between written and oral conversation. Consequently, time is compressed," "Greeklish does not have rules ...It is a spontaneous script and everybody formulates it in his own way..." (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Tekste wat die toekomstendens verteenwoordig, het dit dus teen die oordrewe toon van die Akademie se waarskuwings en huldig die mening dat die tegnologie self die oplossings vir tegnologiese beperkings in Griekse RBK sal bied. Die skrywers het egter 'n derde tendens waargeneem wat, hoewel nie in volle ooreenstemming met die Akademie nie, sterk standpunt inneem teen globalisering en die bedreiging wat 'n "Engelse Internet" vir kleiner tale inhou.

Derde tendens: verset teen globalisering

Tekste verteenwoordig deur hierdie tendens het hul gedistansieer van die alarmistiese toon van die Akademie maar tog die aandag gevestig op wat hulle beskou as “uitdagings” vir die Griekse taal in die lig van “toenemende globalisering.”

Hoewel hulle sommige van die menings van die tweede tendens bevestig, wil hulle nie gewoon die verskynsel van *Grenegels* verduidelik en die effek daarvan minimaliseer nie maar eerder die aandag vestig op knelpunte soos die invloed van die “Engelse Internet” op kleiner tale, die rol van Engels op die Internet en die belangrikheid van verset teen globalisering deur die Internet.

Die diskoers van verset soos verteenwoordig deur tekste van hierdie tendens spruit nie soseer uit verset teen die tegnologie self nie maar is eerder ‘n uitvloeisel van ‘n opregte besorgdheid oor die voortbestaan van “kleiner” tale soos Grieks: “[j]ust as technology does not really give equal opportunities, so the hybrid Greeklish is imposed on the middle strata [...] putting the educationally privileged to flight towards foreign languages.”

(Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

‘n Metafoor van kleiner tale as “bedreigde spesies” word deur die tekste ingevoer:

“resistance is legitimated by a principle similar to that which is supported in the natural environment. A need to preserve bio-diversity. Just as for balance in nature, the variety of biological species must be maintained, so in culture, differences need to be maintained by positive measures.” Die tekste beskou nie die Latynse alfabet as ‘n werklike bedreiging vir die Griekse taal nie maar bepleit tog stappe om die oorheersing van Engels teen te

werk: “This does not mean that the absolute dominance of English and, as a consequence, of the Latin alphabet should not be faced up to. Many countries promote specific measures for the presence of their languages in cyberspace.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Tekste in hierdie tendens is gestroop van die nostalgie en emosie van die retrospektiewe tendens en bepleit eerder positiewe en aktiewe deelname om die integriteit van Grieks op die Internet te verseker:

If then, there is this strong trend towards English-speaking, and, even more so, towards techno-English which will steam-roller national languages, and in fact there is, there is just as much an equally strong trend on the part of cultures and languages not to submit, to resist, to preserve themselves, not as romantic nostalgia, but an active value towards their present and their future.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

Die skrywers wys daarop dat tekste van hierdie tendens op die oog af negatief teenoor globalisering is maar noem dat dié tekste tog erken dat “taalimperialisme” nie nuut is nie en nie ‘n unieke eienskap van die Internet is nie: “other ages have experienced similar forms of linguistic imperialism which have wiped out linguistic particularities within the sphere of their influence. And Greek, like Latin, was once in the position now occupied by English. Printing and nation-states annihilated hundreds of dialects, and a good deal

more effectively than the Internet.” Die tekste vestig selfs die aandag op die positiewe gevolge van die gebruik van die Latynse alfabet, naamlik dat dit ‘n teken is dat Griekse Internetgebruikers maniere vind om hul taal te gebruik ondanks die tegnologiese beperkings: “The use of the Latin alphabet to write Greek in communication on the Internet is not only not a bad thing, but, rather, a good one, since even when we cannot write in Greek, because of technical difficulties, we find a way of doing it.” (Koutsogiannis en Mitsikopoulou 2003: Internetbron)

5.4 Opsommend

Vanuit die teksanalise van hierdie hoofstuk is dit duidelik dat RBK meer as net ‘n alternatiewe skryfkode is. Dit moet eerder geëvalueer word in die sosio-kulturele konteks waarbinne die houding van ‘n gemeenskap teenoor Internetgebruik gevorm word.

Verset teen die tegnologie en die gepaardgaande verengelsing van ‘n taal vanweë die Engelse onderbou van die tegnologie word skynbaar nie deur die jonger geslag ondersteun nie. In die Griekse gevallestudie is dit die ouer geslag wat behoudend optree en die bedreiging, selfs ondergang, van hul taal voorsien vanweë die oënskynlike bedreiging wat globalisering en die “Engelse” Internet vir kleiner tale inhou.

Sulke vrese word bevestig deur die algemene gebruik van Engelse terme en frases in RBK wat nou reeds wyd as die standaard aanvaar word en veral deur jong mense as deel van hul aanlyn-kodetaal gebruik word. Die akroniem vir die Engelse frase *laughing out*

loud (LOL), byvoorbeeld, word algemeen in RBK gebruik om aan te toon dat die persoon hardop lag, ondanks die gebruiker se voorkeurtaal. Die assimilasie van Engelse terme in nie-Engelstalige RBK en die beperkings wat die tegnologie vir sommige tale, soos Grieks, inhou, dra by tot die ontwikkeling van 'n unieke skryfkode in die digitale ruimte. Verset teen dié tendens deur die ouer geslag, en die skynbaar gelate aanvaarding daarvan deur 'n jonger geslag wat sterk met die kodetaal van RBK identifiseer, sal waarskynlik lank voortduur.

University of Cape Town

Hoofstuk 6: Gender-gebaseerde RBK en hoflikheid in die digitale ruimte

Hierdie hoofstuk ondersoek die rol van gender in RBK aan die hand van die inhoud van e-posboodskappe aan 'n Portugese universiteit wat in een-tot-een kommunikasie as onhoflik beskou sou word. Die navorsers het vergelykings getref tussen die gender van deelnemers wat die norme van hoflikheid “oortree” en gefokus op “onvanpaste” inhoud, aanspreekvorme en taalgebruik.

6.1 Die aftakeling van hoflikheidsnorme op 'n Portugese e-posnetwerk

De Oliveira (2003: Internetbron) noem dat die rol van gender in Engelse RBK reeds sedert die laat tagtigerjare ondersoek word. Die eerste studies (Smith en Balka 1988; Graddol en Swann 1989) het veral gefokus op die voordele wat Internet-tegnologie vir gendergelykheid inhou maar sedert 1991 het die klem verskuif na die verskil in kommunikasiestyl van die verskillende geslagte. Skrywers soos Herring (2003) is veral bekend vir haar navorsing oor laasgenoemde en haar gevolgtrekking dat mans en vroue se aanlyn-boodskappe hul “kultureel aangeleerde” genderstyl reflekteer.

De Oliveira (2003: Internetbron) se studie analiseer asinchroniese kommunikasie oor 'n periode van twee jaar (Maart 2001 – April 2003) op die e-posnetwerk van 'n Portugese universiteit (sy noem nie watter een nie, waarskynlik om die identiteit van die akademiese personeel te beskerm want, soos later bespreek, is die gebruikers van die netwerk se rang en gender aan almal sigbaar). In haar bestudering van gespreksnoere het

die skrywer ongeveer 2 700 boodskappe bestudeer, waarvan meer as 90% informele kennisgewings was, wat geen respons vereis het nie. Die oorblywende boodskappe was kommentaar of klagtes oor universiteitsdienste of –fasiliteite, gerig aan alle personeel of as ope briewe aan die universiteitsadministrasie. Daar was ook enkele klagtes oor die misbruik van die e-posnetwerk, byvoorbeeld die plasing van advertensies. Slegs 14 gespreksnoere van vyf boodskappe of meer is uiteindelik vir die doeleindes van die studie geïdentifiseer.

De Oliveira (2003: Internetbron) verduidelik dat een aspek van Portugese hoflikheid wat streng nagevolg word, die korrekte aanspreekvorm in een-tot-een gesprekvoering is. Persone met 'n sosiale titel word in die aanspreekvorm onderskei van dié met universiteitsgrade en persone met professionele of administratiewe titels. Dit is die verantwoordelikheid van die spreker om hom te vergewis van die sosiale rang en opvoedkundige kwalifikasies van die ander persoon en die korrekte inligting word dan dikwels deur 'n derde party verskaf. Mense maak dikwels 'n oproep na 'n organisasie om 'n persoon se korrekte titel vas te stel voordat die werklike ontmoeting plaasvind. Die rede hiervoor is dat dit as onmanierlik beskou word om 'n persoon direk na sy titel of kwalifikasies uit te vra. Indien daar nie 'n derde party is wat die voorstelling kan waarneem nie, sal die sprekers uit hoflikheid die inligting verskaf, byvoorbeeld “Goeie dag, ek is _____, professor aan X-universiteit.” De Oliveira (2003: Internetbron)

Om dus te weier om die ander persoon se status te erken, word in Portugal as hoogs onhoflik beskou.

In die universiteitsmilieu is die hoflikheidsnorme ewe belangrik. De Oliveira (2003: Internetbron) noem dat hiërargie hier selfs strenger geformuleer word – 'n persoon se status word nie net deur akademiese rang nie maar ook deur sy aanstellingsdatum bepaal. Alle personeel moet die korrekte protokol tydens vergaderings en korrespondensie volg. Dié protokol word soos volg voorgeskryf (De Oliveira 2003: Internetbron):

Administratiewe titels

sr.(a) presidente (waar (a) die vroulike geslag aandui)

sr.(a) director

professor(a)

Professionele en akademiese titels

Titel + voornaam (vir mans en vroue)

of

Titel + van (vir mans)

Prof.(a) + Doutor(a) of Engenheiro(a) (waar *doutor* 'n Ph.D-graad in lettere aandui en *engenheiro* 'n Ph.D. in die wetenskappe of ingenieurswese)

dr.(a) (dui op die houer van 'n B.A. in lettere)

eng.(o) of eng.(a) (dui op die houer van 'n B.A. in die wetenskappe of ingenieurswese)

Sosiale titels

Sosiale titels word gebruik vir dié wat nie oor 'n akademiese kwalifikasie beskik nie. Hul administratiewe titel kry voorkeur indien hulle daarvoor beskik.

sr. + voornaam of van (vir mans)

dona + voornaam (vir vroue)

Die voorgeskrewe hoflikheidsnorme geld ook e-poswisseling. Aan die universiteit waar die studie geloods is, is die gebruik van e-pos relatief nuut: die gereelde gebruik van e-pos en die instelling se e-posnetwerk het eers in 1998 posgevat. Alhoewel geen amptelike beleid vir e-posgebruik ten tye van die studie bestaan het nie, is daar van gebruikers verwag om verantwoordelikheid vir hul taalgebruik te neem en die algemene reëls van *netiket* te gehoorsaam. Sedert die algemene gebruik van die Internet 'n werklikheid geword het, is aanlyn-etiket stelselmatig verfyn tot 'n stel ongeskrewe reëls wat in 2004 só opgesom word deur die Internet-waarnemer Aaron Ben-Ze'ev:

- Moenie 'n boodskap in hoofletters tik nie – dit lyk of die persoon wat die boodskap stuur op die ontvanger skree.
- In sinchroniese gesprekvoering (byvoorbeeld in 'n kletskamer), moenie 'n gesprek beëindig sonder om te groet nie.
- Vermyn vulgariteit – dit beïndruk nooit.
- In e-pos, skryf telkens 'n nuwe en relevante titel vir die boodskap in die onderwerpblokkie.
- Erken altyd ontvangs van 'n e-pos.

- Moenie persoonlike inligting van mense per e-pos versoek nie.
- Moenie kla oor die teenoorgestelde geslag of veralgemenings oor gender maak nie.
- Bedank die ander persoon wanneer 'n e-poswisseling afgehandel is.

(Ben-Ze'ev 2004: 74-75)

Afgesien van die algemene reëls van netiket, het die universiteit 'n stel voorskrifte bygevoeg wat die volgende ontoelaatbaar maak:

- Kommersiële boodskappe of blatante advertensie.
- Gemorspos.
- Boodskappe met aanhangsels en foto's. (Waarskynlik *irrelevante* aanhangsels en foto's.)
- Viruswaarskuwings, tensy dit deur die universiteitsowerhede goedgekeur is.

(De Oliveira 2003: Internetbron)

Die gebruikersprofiel van die e-posnetwerk was minder anoniem as wat gewoonlik die geval is in RBK. Die formaat van die personeel se gebruikersname (die naam waarmee hulle by die netwerk inskakel om e-pos te lees of te stuur) het hul rang en gender bevat. Die meeste van die deelnemers was manlike professors. (De Oliveira 2003: Internetbron)

Ben-Ze'ev noem dat Internet-gebruikers soms hul gender wanvoorstel, maar tot 'n mindere mate as die ander aspekte van hul profiel waaroor hulle oneerlik is:

[...] 48% of users reported that they changed their age “occasionally,” and 23% reported they did so “often.” Furthermore, 38% changed their race while online, and 5% admitted to changing their gender occasionally. (2004: 43)

Die rol wat gender in die Portugese werkplek speel, was vir De Oliveira (2003: Internetbron) veral relevant vir haar studie van Portugese RBK omdat vroue se rol in een-tot-een kommunikasie verskil van dié van mans. So onlangs as 1998, noem sy, het Neto en Pinto (1998: Internetbron) in hul studie van Portugese genderrolle in TV-advertensies gevind dat mans in 66% van gevalle voorgestel word as die sentrale figuur en in 91% van TV-oorklankings as die “stem van gesag.” Verder het hulle gevind dat werkende vroue in die media uitgebeeld word in posisies van laer rang as mans.

Ook in RBK aan die universiteit waar sy haar studie gedoen het, het De Oliveira (2003: Internetbron) gevind dat vroue se aanlyn-gedrag verskil van dié van hul manlike kollegas. Vroue het meestal informele kennisgewings op die e-posnetwerk geplaas, min deelgeneem aan gesprekke en selde ‘n gesprek geïnisieer. Haar bevindings word vervolgens bespreek.

6.2 Gender en asinchroniese gesprekvoering

De Oliveira (2003: Internetbron) het haar analise van gespreksnoere op die universiteit se e-posnetwerk in vier kategorieë verdeel: inisiëring en terminering van gesprekke, oortreding van hoflikheidsnorme, onvanpaste inhoud en foutiewe taalgebruik.

Inisiëring en terminering van gesprekke

Van die 14 gespreksnoere wat by die studie betrek is, is slegs een deur 'n vrou geïnisieer en dié was om verskoning aan te bied vir haar vorige boodskap wat 'n advertensie bevat het. Hieroor word later in die afdeling oor onvanpaste inhoud verder uitgebrei.

Die skrywer sonder egter 'n spesifieke gespreksnoer uit wat die aanlyn-genderrolle goed uitbeeld ten opsigte van gespreksinisiëring en -beëindiging (De Oliveira 2003: Internetbron). Dié gesprek oor die moontlikheid van 'n identiteitskaart vir universiteitspersoneel word deur 'n manlike deelnemer geïnisieer. 'n Vroulike kollega reageer onmiddellik en stel 'n eenvoudige oplossing voor. Hoewel ses mans in hul boodskappe haar voorstel ondersteun, gee slegs drie aan haar erkenning vir die oplossing; die ander drie krediteer hul manlike kollegas.

Wat die terminering van boodskappe betref, het Oliveira (2003: Internetbron) gevind dat die hipotese dat slegs mans gesprekke in RBK beëindig (soos verwag sou word in een-tot-een gesprekvoering), foutief is: vier gespreksnoere is deur vroue beëindig.

Oortreding van hoflikheidsnorme

Teen die agtergrond van die vroeëre uiteensetting van voorgeskrewe aanspreekvorms, het De Oliveira (2003: Internetbron) insiggewende voorbeelde van hoflikheid in RBK op die universiteit se e-posnetwerk geïdentifiseer.

In een gesprek bevraagteken 'n manlike professor die swak publisiteit wat aan 'n sekere BA-program in die universiteitskoerant verleen is. Hy rig die e-pos aan akademiese personeel in die algemeen met die woorde “Liewe kollegas,” en verduidelik dat hy nie verbonde is aan die program nie maar tog meen dat die koerant onnodig bevooroordeeld was. Hy sluit sy e-pos af met sy voornaam en van, sonder sy akademiese titel:

[...] I simply find it inadmissible that the University Newspaper serves to (attempt to) cast such a dark shadow on the image of any of the courses of this university, by people of the university itself, worse, with the knowledge and acceptance – as I cannot imagine that he is not aware of this – of the Rector, who is also the newspaper's Director. [...].

'n Vroulike kollega ('n nagraadse assistent) reageer met 'n e-pos wat sy aan hom rig (**sn. + voornaam + van**), sonder 'n hoflikheidsterm soos “Liewe” of “Beste”. In haar sarkastiese respons doen sy aan die hand dat hy aan die rektor en sy kollegas wil voorskryf watter onderwerpe geskik is vir aanlyn-bespreking en dat sy dit in so 'n

ernstige lig beskou dat hy met haar by haar departement in verbinding behoort te tree. Sy noem dat sy ook nie verbonde is aan die BA-program onder bespreking nie:

I believe we do not live in a totalitarian state, but I am very thankful that sr. + first name tells us all, including the Rector, when we can or cannot debate the issues that are important to our University. The issue of the course is, unfortunately, too serious for light commentaries. So, if you wish to be informed, you may contact me. I am always in the Department of _____ [not the dept. under fire].

Academic respect is also a victory for democracy.

Sy teken die e-pos met haar naam en van.

De Oliveira (2003: Internetbron) meen dat die vroulike deelnemer doelbewus afstuur op konfrontasie. Sy beskuldig haar manlike kollega daarvan dat hy oningelig, ondemokraties en ligsinnig is. Sy gebruik sarkasme en vals hoflikheid deur hom uit te nooi om haar te kontak vir die nodige inligting en gee voor dat sy oor die ware feite beskik.

Haar aanspreekvorm (**sr. + voornaam + van**) verbreek die hoflikheidsnorme om twee redes. Eerstens impliseer haar weglating van 'n hoflikheidsterm soos “Liewe” of “Beste” in die aanhef 'n een-tot-een gesprek – iets wat nie sou plaasvind sonder die tussentrede van 'n derde party of ander gepaste protokol nie, soos vroeër aangetoon. Tweedens

spreek sy hom aan as Mnr (**Sr**) eerder as op sy akademiese titel (**Professor**). (De Oliveira 2003: Internetbron)

Die skrywer verduidelik dat die gebruik van Sn slegs gepas sou wees as die spreker nie weet wat die ander persoon se akademiese of professionele titel is nie, geen tussenganger in 'n derde party kan vind nie en geen ander manier het om die inligting te bekom nie. Deur hom as Mnr (**Sn**) aan te spreek (terwyl sy duidelik bewus is van sy akademiese rang), stroop sy hom van sy akademiese status. Sulke gedrag word as aggressief en hoogs onhoflik beskou. (De Oliveira 2003: Internetbron)

In sy reaksie op sy kollega se e-pos verwys die professor na haar onhoflike aanspreekvorm (De Oliveira 2003: Internetbron):

Dear Colleague (I presume you are for having “responded” to my letting-off-steam of the other day addressed to Colleagues):

Without any attempt to diminish you by the address form you chose to address me by, I inform you that what worries me, precisely, is speaking about democracy in the same breath that you insinuate being on the side of one who has more power than my poor person, that is, in confounding citizenship with vassalage. I KNOW that THIS Rector does not need defenders. [...] And, please, don't talk to me about

“debating” anything, when the editorial articles all point to the same side ...

Regards,

First name + Last name

Die skrywer verduidelik dat die professor, deur woordkeuses soos “I presume you are” en “without any attempt to diminish you”, ‘n tradisionele Portugese strategie van betigting aanwend: hy sê dat hy nie sy kollega se status wil verminder nie terwyl hy dit juis doen. Dit is ‘n indirekte vermaning omdat dieselfde hoflikheidsreëls steeds geld: al is die professor die benadeelde party sal ‘n direkte aanval op sy kollega as onhoflik en verwaand voorkom. Etiket vereis dat ‘n oortreding deur ‘n junior party nie in die openbaar reggestel word nie. Sou die professor sy kollega dus op die openbare forum van die e-posnetwerk vermaan of kritiseer, sou hy daarvan verdink word dat hy opgeblase is en oorbewus is van sy posisie (waarvan hy later, ironies genoeg, beskuldig word). Sy verwysing na homself as “my poor person” is sarkasties en ‘n valse vertoon van hoflikheid. (De Oliveira 2003: Internetbron)

Daar was geen respons, of verskoning, van die vroulike deelnemer nie maar wel ‘n e-pos van ‘n tweede manlike professor waarin hy haar onhoflikheid verder bespreek. De Oliveira (2003: Internetbron) wys daarop dat ook hy sy e-pos aan die hele forum rig en nie direk aan haar nie omdat dit as kritiek in die openbaar en dus as onhoflik beskou sou word:

Dear Colleagues,

The tacit meaning of the address form is proof that academic address is done without effort: [...] “Senhor First Name” is impossible. It won’t do. The Academic world is vast, diverse, open and has its fragility: the respect of a certain elegance is not imposed by law. It’s just as well, but it imposes greater moral duty. [...]

P.S. Would it be possible to reread the thesis of Colleague + First Name on “address forms in Portuguese”?

De Oliveira (2003: Internetbron) vermoed dat die vroulike kollega se versuim om verskoning vir haar “oortreding” aan te bied aanleiding kon gee tot die toetrede van ‘n tweede man tot die gesprek. Hoewel hy haar nie direk kan kritiseer nie, is die verwysing na die akademiese tesis oor hoflikheidsgedrag waarskynlik direk aan haar gerig.

Daar was steeds geen verskoning van die vroulike deelnemer nie, en geen verdere boodskappe van haar nie. De Oliveira (2003: Internetbron) bespiegel dat sy dalk deur die twee professors se boodskappe die swye opgelê is. Afgesien van een verdere boodskap van ‘n voormalige student was daar vir die duur van die studie geen verdere e-poswisseling oor die voorval nie.

Onvanpaste inhoud

De Oliveira (2003: Internetbron) kon slegs enkele voorbeelde van onvanpaste inhoud wat tot gesprekvoering gelei het, identifiseer. Een hiervan was 'n boodskap van 'n vrou wat verskoning aanbied vir haar vorige boodskap wat advertensie bevat het. Die skrywers kon nie 'n boodskap op die netwerk opspoor wat aanleiding gegee het tot haar verskoning nie en vermoed dat klagtes na haar persoonlike e-posadres haar genoop het om op die openbare netwerk verskoning aan te bied.

Soos gesien kan word, het haar boodskap 'n uiters nederige toon wat volgens De Oliveira (2003: Internetbron) eie is aan die vroulike styl van Portugese diskoers. Sy teken die e-pos met slegs haar voornaam. 'n Klein steekproef van plaaslike Portugeessprekendes wat na hul mening gevra is, het gesê dat die boodskap van verskoning "net" deur 'n vrou, en die opvolgbodskap "net" deur 'n man geskryf kon wees:

Dear Colleagues

It was never my intention to send any publicity whatsoever ...I was carried away by my as yet slight experience in navigating the Internet and E-mail.

I ask forgiveness.

In the future, I will be more careful. I learned that I have to pay more attention to the “Subject” line and I will immediately delete [messages] when there are words such as “discounts” or others that “smell” of publicity.

One more time I present my apologies.

[Have a] good day and good work.

First name

Sy vra twee keer verskoning. Sy noem verder dat sy onervare in die gebruik van die Internet en e-pos is maar dat sy “haar les geleer” het en beloof om in die toekoms met groter sorg te werk te gaan. Haar apologie word aan almal gerig en ontlok ‘n neerbuigende en afwysende respons van ‘n manlike gebruiker (De Oliveira 2003: Internetbron):

Dear Colleague:

You’re forgiven, as far as I am concerned. Just two weeks ago I sent a notice about an academic event on the Human Genome, promoted by Le Monde Diplomatique, which was not posted nor was I given any explanation for the censure. That is what is serious.

As far as you are concerned, be calm.

Regards First name + Last name

De Oliveira (2003: Internetbron) merk op dat die manlike respondent die verantwoordelikheid neem om die “oortreder” namens al die netwerkgebruikers te vergewe. Terselfdertyd verskuif hy egter die klem na dit wat vir hóm belangrik is naamlik sensuur van e-posboodskappe op die netwerk. Hoewel hy dus oënskynlik hoflik is, maak hy dit duidelik dat die oorspronklike boodskap van die vrou oor ‘n oninteressante probleem handel. De Oliveira (2003: Internetbron) wys op vorige navorsing (Sandler en Hall 1982) wat toon dat manlike fakulteitslede valse hoflikheid as ‘n strategie gebruik om vrouestudente en hul akademiese werk te verminder. Ook Herring *et al* (1995: 68) het waargeneem dat mans in aanlyn-kommunikasie geneig is om vroue se probleme te verminder deur dit as onbelangrik af te maak of die fokus te verskuif deur daaroor te intellektualiseer.

‘n Tweede klag oor die onvanpaste gebruik van die universiteit se e-posnetwerk was gemik teen ‘n vrou wat die adres van ‘n webruimte, wat besoek kan word vir gebed en meditasie, na die netwerk gestuur het. Dit het opnuut gelei tot ‘n heftige debat oor sensuur op die netwerk en ‘n verskoning, maar dié keer met ‘n teenargument, van die “oortreder”, soos gesien kan word in hierdie uittreksel van haar e-pos (De Oliveira 2003: Internetbron):

In the future I will be more careful in using this service. I will use it as if censorship does, in fact, exist. Still, I wonder, if one announces houses and cars for sale, rooms for rent, matters which have little to do with the University ...why not have a page for interested people to visit? There are a lot of people who won't care, who will simply delete it, but there are also those who may find it interesting and useful [...].

Sy bied dus haar verskoning aan vir diegene wat daarop mag aandring maar hou vol dat daar ook ander boodskappe is wat weinig met universiteitsake te make het. Sodoende kom die onderwerp van diskriminasie ter sprake. Die skrywers meld dat, afgesien van een boodskap van steun, daar nie verder na die vrou se verskoning verwys is nie. Die onderwerp van sensuur het hierna weer die kern van die bespreking geword. (De Oliveira 2003: Internetbron)

Foutiewe taalgebruik

De Oliveira (2003: Internetbron) se laaste bevindings het te make met korrekte spelling en taalgebruik op die universiteit se e-posnetwerk. Sy wys daarop dat gender-stereotipes daarop dui dat vroue makliker aanstoot neem oor taalgebruik wat hulle as onhoflik mag beskou en dat mans sulke taalgebruik "rasioneel" sal benader en oplossings sal bied. Die enkele voorbeeld van klagtes oor taalgebruik wat die skrywer kon identifiseer, het egter die teenoorgestelde getoon.

In die onderhawige gespreksnoer inisieer 'n manlike personeellid 'n gesprek oor taalgebruik op die netwerk en kla veral oor swak taalversorging. Sy standpunt word deur nog 'n manlike kollega ondersteun maar dit is uiteindelik 'n vrou wat die foutiewe taalgebruik identifiseer en die korrekte gebruik aandui. (De Oliveira 2003: Internetbron)

6.3 Opsommend

De Oliveira (2003: Internetbron) se bevindings dat mans in Portugese RBK aan die universiteit optree as die “beskermhere” van hoflikheid strook nie met die manlike stereotipe van Portugese gesprekvoerders nie. Die skrywers noem dat mans tradisioneel beskou word as ongeïnteresseerd in hoflikheidsnorme. Tog blyk dit nie die geval in die digitale ruimte te wees nie:

The emerging picture is one of traditional gender asymmetry, with a culture-specific difference: Portuguese men as adjudicators of politeness. The question arises as to why they take on this role. (De Oliveira 2003: Internetbron)

Soos deur Neto en Pinto (1998: Internetbron) bevind, word mans in die media uitgebeeld as “die stem van outoriteit” en die skrywer stel voor dat dit ook hul optrede in die digitale ruimte verklaar.

Die fokus van die studie was egter 'n e-posnetwerk aan 'n universiteit, waar daar tog van deelnemers 'n bogemiddelde standaard van hoflikheid verwag word. Die asinchroniese aard van e-poskommunikasie kan ook daartoe bydra dat deelnemers langer neem om hul boodskappe (versigtig) te formuleer of selfs te herskryf voordat hulle dit uiteindelik plaas. Dit sal dus insiggewend wees om te sien hoe die genderrolle in 'n veel informeler, sinchroniese webruimte uitgeleef word.

University of Cape Town

Hoofstuk 7: ‘n Verkenning van die gebruik van Afrikaans in enkele sinchroniese en asinchroniese gespreksruimtes

In die voorafgaande hoofstukke is die verskynsel van RBK in nie-Engelstalige sinchroniese en asinchroniese ruimtes bespreek. In hierdie hoofstuk word die gebruik van Afrikaans in soortgelyke digitale ruimtes verken.

Ten einde ‘n sinvolle vergelyking te tref tussen Afrikaanse RBK en ander nie-Engelstalige RBK, dien die voorafgaande hoofstukke as struktuur vir hierdie hoofstuk. Daar word telkens verwys na die gevallestudies in die vorige hoofstukke en dan aan die hand van soortgelyke voorbeelde waargeneem tot watter mate dié verskynsels in Afrikaanse RBK aangetref word.

Data van Afrikaanse aanlyn-gesprekvoering is uitsluitlik van die openbare Internetdomein soos kletskamers en elektroniese boodskapborde ingesamel. Hoewel hierdie gesprekke dus oop is vir waarneming deur enigiemand wat daarop sou inskakel, word die gebruikersname of regte name van gesprekvoerders vir die doeleindes van hierdie studie vervang met skuilname uit erkenning vir gebruikers se privaatheid. (In sommige ruimtes, soos SêNet (www.litnet.co.za) is van die gebruikersname reeds goed gevestig en bekend aan die gemeenskap.)

Private gesprekvoering soos e-pos en private kitsklets gesprekke is nie by die studie betrek nie. Enersyds is toegang tot private gesprekke nie moontlik nie en andersyds sou elke deelnemer se toestemming verkry moes word ten einde dit hier te gebruik.

7.1 Agtergrond en identifisering van data

Afrikaanssprekendes is deel van wat Danet en Herring (2003: Internetbron) die “veeltalige, globale wêreld” van die Internet noem. Soos aangetoon, gebruik meer as 400 miljoen nie-Engelstaliges die Internet (Danet en Herring 2003: Internetbron). Sommige, soos die Arabiere, ondervind groter probleme as ander vanweë die ASCII-standaard van rekenaartoerusting en die feit dat die taal nie op die Latynse alfabet gegrond is nie (Palfreyman en Al Khalil 2003: Internetbron).

In Hoofstuk 2 is aangetoon hoe Arabiese studente dié beperkings oorkom deur die gebruik van ASCII-Arabies, ‘n vindingryke werkwyse waarop ASCII-karakters gebruik word om Arabiese skryf- en spreektaal in kitsklets te verteenwoordig. Die Arabiese gevallestudie berus op kitsklets gesprekke tussen studente, sommige in hul tienerjare. Uitgaande hiervan is ‘n sinchroniese Afrikaanse ruimte (www.sateenz.co.za) geïdentifiseer waar tieners en jong mense in gesprek verkeer. Sateenz is ‘n webruimte met verskeie kletskamers waar deelnemers tussen die ouderdomme van 13 en 24 kan registreer om deel te neem aan gesprekke oor ‘n wye verskeidenheid onderwerpe. Een van die kletskamers word uitsluitlik aan Afrikaanse deelnemers gewy en dit is hier waar die voorbeelde van Afrikaanse RBK onder jong mense ingewin is.

In hoofstuk 3 is Danet (2001: 17) se nege eienskappe van RBK deur Nishimura (2003: Internetbron) vergelyk met Japanse RBK op elektroniese boodskapborde. Hierdie

gevallestudie word dan aangewend om vas te stel tot watter mate Afrikaanse RBK met Danet (2001) se nege eienskappe ooreenstem of verskil.

Nishimura (2003: Internetbron) se studie is gegrond op die aanlyn-kommunikasie en speelsheid van jong gebruikers van elektroniese boodskapborde waar gewilde akteurs, musiek en rolprente as tema dien. Om aan te sluit by die profiel van gebruikers in dié studie, is daar benewens SAteenz vir die Afrikaanse voorbeelde bykomend gefokus op die sogenaamde *Zoid*-generasie – ‘n jong geslag Afrikaanses wat die uitgesproke sangeres Karen Zoid navolg. Dié groep is eensgesind met Zoid se uitsprake oor die Afrikaanse taal en taaldebat en neem aktief deel aan gesprekke op verskeie Internetruimtes.

Die ruimtes wat vir dié doeleindes geïdentifiseer is, sluit in die asinchroniese brieweblad van LitNet (www.litnet.co.za), SêNet, en twee asinchroniese boodskapborde wat aan Zoid-aanhangers gewy word: die kletskamer van Karen Zoid se webruimte (www.karenzoid.com) en ‘n webruimte wat verval het sedert die data in 2004 ingewin is, www.zoidfan.co.za. Verdere voorbeelde van speelsheid in Afrikaanse RBK is ingewin van die Afrikaanse sinchroniese kletskamer van die webruimte iAfrica.com (www.iafrica.com) en die kletskamer van ‘n onafhanklike ruimte, Poespas (www.poespas.co.za).

Hoofstuk 4 se tema van kodewisseling in die digitale ruimte word vervolgens ondersoek aan die hand van voorbeelde van Afrikaanse kodewisseling in al die ruimtes hierbo

genoem. Hoewel Durham (2003: Internetbron) en Climent *et al* (2003: Internetbron) se studies op e-poswisseling fokus, word daar om genoemde redes van alternatiewe bronne gebruik gemaak vir die Afrikaanse voorbeelde.

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) se studie van die Griekse taaldebat in hoofstuk 5 maak staat op waarnemings van diskoerse wat in die pers gevoer word. Om dié rede word daar in die bespreking van die Afrikaanse taaldebat verwys na berriggewing in 'n dagblad en hoe die gesprek aanlyn verder gevoer word op LitNet (www.litnet.co.za) en veral die gespreksruimte SêNet. Die *Zoid*-generasie, akademici, organisasies en ander meningsvormers se deelname kom weer eens onder die loep om aan te toon hoe die diskoerse in die Afrikaanse taaldebat ooreenstem of verskil van dié van die Grieke.

Ten slotte word hoflikheid, formaliteit, beurtwisseling en genderverwante verskynsels in Afrikaanse RBK aan die hand van De Oliveira (2003: Internetbron) en Panyametheekul en Herring (2003: Internetbron) se studies in hoofstuk 6 bespreek. Voorbeelde is uit al die genoemde bronne ingewin.

7.2 Gesprekvoering in Afrikaans deur jong gebruikers van 'n kletskamer

In Palfreyman en Al Khalil (2003: Internetbron) se gevallestudie (hoofstuk 2) word die verskynsel van kodewisseling en -vermenging toegeskryf aan die tegniese beperkings van die ASCII-toetsbord en die uitdagings wat laasgenoemde inhou vir die skryf van Arabies.

Kodewisseling tussen Arabiese karakters en ASCII-karakters is dus hoofsaaklik die gevolg van tegniese beperkings en 'n poging van die gebruiker om dié beperkings te oorkom. ASCII-karakters wat visueel ooreenkom met die Arabiese karakter asook syfers word dan aangewend om die Arabies te verteenwoordig.

Kodewisseling tussen die Arabiese en Engelse taal het tot 'n mindere mate voorgekom in Palfreyman en Al Khalil (2003: Internetbron) se ondersoek. Soos die skrywers aantoon, het studente soms na Engels oorgeskakel wanneer hulle oor studieverwante onderwerpe gekommunikeer het.

In Afrikaanse RBK onder tieners en jongmense in SAteenz se kletskamer, kon geen voorbeelde gevind word van kodewisseling vanweë tegniese beperkings nie. Soos genoem, word die Afrikaanse skryftaal nie deur dieselfde problematiek as die Arabies met sy unieke skryfkarakters gekonfronteer nie. Daar was egter talle voorbeelde van kodevermenging en kodewisseling tussen die Afrikaanse en Engelse taal. In die volgende uittreksel van 'n gesprek op SAteenz word Afrikaanse musiek bespreek:

Vuurvreter: wie is die beste klopjag of koos kombuis
afrikaanse musiek rock

Katstert: eks nie mal oor afr musiek nie

Septer: klopjag rool (24uur)

Vuurvreter: koos kombuis rule ook met almal is tog ...

Septer: koos sombuis se neskafe kafee

Katstert: albei is afr, hoe kan jul daarvan hou? okay daar is 'n klompie goeie afr

songs, mar nie almal is goed nie

Vuurvreter: dis koos kombuis"die legend"
en klopjag waarvan ons hier praat dit is beter as enige kurt darren gemors

Septer: lol @DOF

Vuurvreter: beter as f*kken polisiekar

Katstert: hoe kan jy se dis beter as polisikar? dis nie naby an beter as polisiekar nie!

Vuurvreter: bly daars n smaak verskil
koos is n classic en dan praat on nie eers van klopjag nie

Septer: Hugo is F*KKEN BRILJANT... daai liedjie "Deur die straights" is soooo
perfek!

Terwyl daar in dié gesprek enkele voorbeelde van kodevermenging is (*rool, okay, songs, classic*), word die gesprek hoofsaaklik in Afrikaans gevoer. Wanneer 'n Engelse deelnemer egter tot die gesprek toetree, skakel die meeste van die deelnemers oor na Engels:

Angel: Afrikaans music is damn awesome! My favourites are Karen Zoid and Spinnekop.

Vuurvreter: Rock on angel!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
I lv karen zoid 2.
She gave afr music a new image

Septer: Yeh, she's brilliant. It's just sad that most people only know of her as "the girl who sang Afrikaners Is Plesierig" and that just happens to be her crappiest song ever. I wish people would listen to songs of hers, like "Engel" and "Deurmekaar" it's so beautiful!

Afgesien van die voorkoms van kodewisseling en -vermenging, kom ander algemene verskynsels soos waargeneem deur Palfreyman en Al Khalil (2003: Internetbron) ook in Afrikaanse RBK voor. Die toon van die gesprekke is informeel, soos verwag sou word

van die ouderdomsgroep van die deelnemers en die onderwerp ter sprake. Ook die sinchroniese aard van die gespreksruimte dra daartoe by dat gespreksbeurte kort en die taal gestroop en afgekort is. Anders as met e-pos of asinchroniese boodskapborde, het deelnemers aan kitsklets en kletskamers nie tyd om hul bydraes te redigeer nie. In die Afrikaanse voorbeeld hierbo word leestekens weggelaat [*eks* in plaas van *ek's*, *se* in plaas van *sê*, *n* in plaas van 'n] en word daar afkortings gebruik [*af*]. Een deelnemer (Katstert) verkies om die dubbelvokaal te verkort [*mar* in plaas van *maar*, *an* in plaas van *aan*]. Lg kan gewoon spelfoute wees maar die herhaling van die verskynsel in dié spesifieke persoon se bydraes beteken waarskynlik dat dit doelbewuste verkortings is.

Soos aangetoon, word hoofletters nooit in die Arabiese RBK gebruik nie, waarskynlik omdat hoofletters nie in die tradisionele skryftaal voorkom nie. In die Afrikaans word hoofletters egter ook met tye weggelaat (deurgaans in die eerste voorbeeld) om vinniger te tik of aangewend om beklemtoning aan te dui [*Hugo is F*KKEN BRILJANT*].

Dit is opvallend dat die toetrede van 'n Engelse deelnemer in die tweede voorbeeld lei tot meer formele gebruik van hoofletters en leestekens (selfs herhaalde aanhalingstekens in *Septer se bydrae*). Die oorskakeling na Engels het dus 'n invloed op die bydraers se skryfwyse, waarskynlik om verstaanbaarheid te verseker, soos deur Durham (2003: Internetbron) bevind (hoofstuk 4). Terwyl daar 'n bepaalde taalsekerheid onder Afrikaanse bydraers bestaan, is dit nie die geval wanneer 'n Engelssprekende by die gesprek betrokke is nie en word 'n formele skryfwyse aangewend om verstaanbaarheid te verseker.

Soortgelyk aan Arabiese RBK word tipografiese konvensies ook in die Afrikaans aangewend om toon en ingesteldheid aan te dui. Vokale word herhaal [*soooo perfek!*], en terwyl leestekens soos punte en vraagtekens aan die einde van sinne weggelaat word, word veelvuldige punktuasie aangewend om beklemtoning aan te dui [*Rock on angel!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!*]. Daar word ook van emosietekens [*@DOF*, waar die “@” teken ‘n skreeuende, oop mond verteenwoordig] gebruik gemaak asook akronieme van Engelse woorde [*lol*, vir *laughing out loud*] en, in die tweede voorbeeld, die gebruik van syfers in die plek van Engelse woorde [*I lv karen zoid 2*].

Ondanks die jong ouderdom van die deelnemers en die sinchroniese aard van die gespreksruimte, is spelfoute selde waargeneem. Daar is eerder ‘n doelbewuste weglating van leestekens en, soms, vokale, om tikspoed te versnel of spreektaal na te boots.

In die volgende afdeling word verskynsels in Afrikaanse RBK vergelyk met die standaard wat Danet (2001) daargestel het met haar nege algemene eienskappe van RBK.

7.3 Afrikaanse RBK en Danet se nege eienskappe: ‘n vergelykende studie

In hoofstuk 3 is verwys na Nishimura (2003: Internetbron) se studie van ‘n reeks verskynsels op asinchroniese boodskapborde in haar bespreking van informele Japanse RBK (sien Table 2.1 en 2.2) en hoe dit met die Engels vergelyk. Sy baseer haar verwysings op Danet (2001: 17) se nege algemene eienskappe van RBK.

Met voorbeelde uit LitNet se brieweblad, SêNet, en die twee asinchroniese boodskapborde wat aan die sangeres Karen Zoid se navolgers gewy word (Karenzoid en Karenzoidfan) as verwysing, word die voorkoms van Danet (2001) se nege eienskappe in Afrikaanse RBK vervolgens ondersoek.

Voorbeeld 1: Veelvuldige punktuasie

Uit Karenzoidfan:

ek het die 27 februarie vir die 1ste keer karen live gesien.ja ek weet jy dink nou seker hoe kan ek myself n fan noem.wel ek wou altyd so graag maar sy's altyd so ver en dit sal help as ek vervoer het,maar anyway ek was laas jaar aardklop toe hoping i would see her,maar ek het gehoor oor haar episode daar in potch.ek was so sad en wou net huistoe gaan,maar gelukkig was arno carstens van springbok nude girls daar om my op te cheer.ek het haar vir die 1ste keer by the boma in alberton gesien en ek het haar handtekening gekry.sy is heavy nice. sy is n legende en sy rock!!!!!!!!!! ٩

Nishimura (2003: Internetbron) het bevind dat die herhaling van punktuasie, wat gewoonlik aan die einde van 'n sin voorkom, soos punte, uitroeptekens en vraagtekens, in beide Japanse en Engelse RBK aangetref word.

In hierdie voorbeeld kan gesien word dat dit ook in die Afrikaans voorkom [*en sy rock!!!!!!!!!!*]. Die Japanse gebruik van die tilde [~] om die verloop van tyd aan te dui, kon egter nie in enige van die voorbeelde van Afrikaanse RBK waargeneem word nie.

Voorbeeld 2: Onkonvensionele spelling

Uit Karenzoid:

Hoekom is die forum so dood deesdae? Dis amper 'n maand laas dat iemand iets te sê gehad het! Hoekom skip Karen ALWEER PE met haar somer-toer????????!!!!!! Wat gan aan met hulle??? Hier's hope vakansie-gangers en mense om die show te support. Mar wat help dit om te kla, sy lees mos apparently anyway nie die forum nie.

En:

Karen, wanneer rock jy weer bietjie Jozi ?
Die Johannesburg vakansies is *** boring !!

Nishimura (2003: Internetbron) stel dit dat pogings in RBK om spreektaal na te boots die hoofrede is vir onkonvensionele spelling. Verlengde spraakpatrone word nageboots in die skryftaal deur vokale te dupliseer en woorde word gespel soos hulle uitgespreek word: [sez] vir [says].

Hoewel 'n Afrikaanse voorbeeld van verlengde spraakpatrone vroeër op SAtenz aangetoon is [*soooo perfek!*], kom die herhaling van vokale min voor in die voorbeelde van Afrikaanse RBK hier ter sprake. Wat wel weer voorkom, is die verkorting van die dubbelvokaal [*gan* in plaas van *gaan* en *mar* in plaas van *maar*] wat beskou kan word as 'n poging om woorde te spel soos hulle uitgespreek word.

Voorbeeld 3: Hoofletters

In voorbeeld 2 hierbo word hoofletters gebruik ter beklemtoning, soos deur Danet (2001) in Engelse RBK bevind [*Hoekom skip Karen ALWEER PE*]. Terwyl Nishimura 2003: Internetbron) aanvoer dat dié verskynsel ongewoon in Japanse RBK is, kom voorbeelde daarvan gereeld in die Afrikaans voor.

Voorbeeld 4: Beklemtoning deur middel van die asterisk

Soos in die geval van Japanse RBK (Nishimura 2003: Internetbron) kon geen voorbeelde van die gebruik van die asterisk ter beklemtoning in die Afrikaanse gespreksruimtes hier ter sprake gevind word nie. Danet (2001) het egter waargeneem dat Engelse gebruikers dikwels woorde só beklemtoon [*I'm really *angry* at you.*].

Die asterisk word wel in Afrikaanse RBK gebruik om banaliteit te versag deur kragwoorde gedeeltelik of in die geheel met asteriske te vervang, soos waargeneem in SAteenz se kletskamer [*Hugo is F*KKEN BRILJANT*] en in die tweede deel van voorbeeld 2 hierbo [*Die Johannesburg vakansies is *** boring !!*].

Voorbeeld 5: Lag-in-teks

Uit Karenzoidfan:

Ha ha, ten minste het jy 'n sin vir humor. I like that. Don is 'n Pakistani en aangesien Karen 'n Lebanese is, is dit 'n match made in heaven.

En:

Ek is maar hier innie Oos-Kaap, so ons sien maar nie baie van haar nie. Maar ek gan 10 Julie 'n show gan kyk in Grahamstad!! Woohooo!

En:

Tik tok.
Tik Tok.

Die tyd loop.

Uit SêNet:

Die dromme wat met swaar modderstewels die dik pas met mening uitbliksem, veeltalige geluide wat sonder name by Don se kitaar uitval, en Karen aan 't ruk in die middel met: "SIT ..." doef-doeft ... "DIT ..." DOEF-DOEF ... "AAFFFFF!"

Soos aangetoon in hoofstuk 3, gebruik gesprekvoerders teks om vokalisering soos gelag

[hehehe hahahaha] of geluide [poc poc poc poc] uit te druk (Nishimura 2003:

Internetbron). Danet (2001) se waarneming van lag-in-teks in Engelse RBK kom ook in

die Afrikaans voor, soos gesien kan word in die eerste deel van voorbeeld 5 hierbo [*Ha ha, ten minste het jy 'n sin vir humor.*]. Ook ander vokalisasies, soos die uitdrukking van

opwinding, kom voor [*Woohooo!*] en die nabootsing van klank [*Tik tok. Tik Tok*] en

[*doef-doeft...DOEF-DOEF*] kan in die voorbeelde waargeneem word.

Die Japannese gebruik van ander simbole soos musieknote om 'n vrolike stemming te

skep, is egter nie in die geïdentifiseerde voorbeelde van Afrikaanse RBK waarneembaar nie.

Voorbeeld 6: Beskrywing van aksies

Uit Poespas:

Mia: Jip gaan gou so bietjie verdwyn hoor hier het so pas werk ingekom, praat later weer

Jan: ok jy

Jan: * **Jan** sit en check sy vingerkies....Duimpie, Duimpie se maat, Langeraad , Fieliefooi en Piepie innie kooi.....almal daar.

En:

Mia: Hier is 'n drama sal moet gaan lekke dag verder vir jou

Mia exits from this room

Jan: * **Jan** hyl allervreeslik oor hy alleen is

Danet (2001) identifiseer drie verskillende wyses om aksies in Engelse RBK uit te druk naamlik deur die werkwoord in asteriske [***grin***] of punthakies [<grin>] te plaas, of net die eerste letter van die werkwoord in punthakies te plaas [<g>] (hoofstuk 3). Hoewel Nishimura (2003: Internetbron) nie dieselfde gebruik by Japanse RBK kon identifiseer nie, is daar tog die ongewone gebruik van hakies waargeneem, waarskynlik om aksies van die res van die boodskap te skei.

In voorbeeld 6 hierbo word die asterisk gebruik om die beskrywing van 'n aksie in die derde persoon in te lei [*** Jan sit en check sy vingerkies**]. Dié gebruik is egter ongewoon en kon in geen ander voorbeeld van Afrikaanse RBK waargeneem word nie.

Voorbeeld 7: Emosietekens

Uit Karenzoidfan:

Ok, hold it right there. Wanneer het Llewellyn van sy pos bedank🙏, bygenoem as die artical korrek is 🤔? Weet enige iemand iets van hierdie nuwe bassist? Miskien het Karen tussen die trou reelings vergeet om ons te vetel 🤔.

Die *emoticons* of *smileys* wat deur Danet (2001) geïdentifiseer is as 'n eienskap van Engelse RBK, kom wyd in die Afrikaans voor, soms in oormaat soos hierbo in voorbeeld 7 gesien kan word. Terwyl Nishimura (2003: Internetbron) bevind het dat die Japanners verkies om die emosietekens regop te verteenwoordig [^_^] blyk dit dat Afrikaanse gesprekvoerders verkies om grafiese voorstellings te gebruik, eerder as die gebruikelike karakters [☺ teenoor :-)].

Daar moet bygevoeg word dat emosietekens veel minder op SêNet gebruik word, waarskynlik vanweë die meer formele aard van die ruimte, en dat grafiese voorstellings van emosietekens feitlik nooit in dié ruimte voorkom nie.

Voorbeeld 8: Afkortings

Die gebruik van akronieme [*lol* vir *laughing out loud*] soos deur Danet (2001) geïdentifiseer, kom ook by die Afrikaans voor, soos waargeneem in die voorbeeld uit

SAtenz [*lol @DOF*]. Ook rebuskrif, waar enkele letters woorde verteenwoordig [*CU vir see you*] kom in die Afrikaans voor maar beide eienskappe kom slegs ter sprake wanneer gebruikers oorskakel na Engels of wissel tussen Afrikaans en Engels binne 'n sin, soos blyk uit dié voorbeeld uit Karenzoidfan:

yo! Moet genoem word dat ek flippen impressed is met die site. Dis seriously gr8 om KZ support op die net te sien!

Terwyl “gr8” hier gebruik word om die Engelse “great” te verteenwoordig, is geen voorbeelde van rebuskrif om Afrikaanse woorde voor te stel, teëgekom nie. Dit kan waarskynlik daaraan toegeskryf word dat die Engelse akronieme en rebuskrif reeds gevestigde RBK-kodetaal is en deur die meeste gebruikers van die Internet herken en verstaan word.

Nishimura (2003: Internetbron) se bevinding dat ingewikkelde woordraaisels in Japanse RBK voorkom, is egter tot 'n mindere mate in die Afrikaans teëgekom, soos blyk uit hierdie voorbeeld van 'n gesprek uit SAtenz:

Moo: kom ons speel 'n speletjie? dit werk so: iemand skryf 'n woord dan moet jy 'n ander woord tik wat met die 1ste of die laaste letter begin, MAAR dit moet 1 letter langer wees as die vorige woord...Verstaan...???

OK, ek begin...die woodr is...

ek

Katstert: ons het kla amper so 'n game mar okay

ek's

Blaze: saam
Septer: skaam

Voorbeeld 9: Gebruik van kleinletters

Die deurgaanse gebruik van kleinletters is deur Danet (2001) geïdentifiseer as 'n metode om aanlyn-skrif te versnel. Vanweë die unieke eienskappe van die Japanse skryftaal het Nishimura (2003: Internetbron) nie soortgelyke voorbeelde in Japanse RBK waargeneem nie maar dit kom wel wyd in die Afrikaans voor (voorbeeld 1 hierbo). Ook die weglating van punktuasie aan die einde van sinne en die weglating van spesiale leestekens ['n, sê] word skynbaar aangewend om vinniger te skryf in Afrikaanse RBK.

SêNet is weer eens die uitsondering vanweë die formele aard van die ruimte en die tussentrede van 'n brieweredakteur. Hieroor word later in die hoofstuk verder uitgebrei.

Voorbeeld 10: Ander waarnemings

Uit Karenzoidfan:

Anyway, die volgende link is vir my gestuur, en gaan oor \$teve wat sy opinie lig oor hoekom dit wonderlik is om covers te maak. Gaan check dit. Nadat jy dit gelees het, sal jy verstaan hoekom Karen op haar volgende album 'n cover van "Meisie Meisie" gaan opneem. En dis ok, want \$teve het gese dis ok.

Die gebruik van die dollarteken om die gebrek of oorfloed aan geld aan te dui

(Nishimura 2003: Internetbron) word nie algemeen in Afrikaanse RBK aangetref nie.

Daar is egter voorbeelde waar dit in 'n spesifieke konteks gebruik word, soos hierbo in voorbeeld 10. Die gebruik van die dollarteken om die eerste letter van die sanger Steve Hofmeyr se naam te verteenwoordig is 'n uitvloeisel van 'n debat wat ook op SêNet gevoer is oor sangers wat kommersieel floreer terwyl hulle (soos daar oor Steve Hofmeyr beweer is) van sogenaamde *backtracks* gebruik maak wanneer hulle optree. Die dollarteken word dus hier spottenderwys gebruik.

Hoewel dié gespottery soms venynig kan raak, word dit meestal met die tong in die kies gedoen en kan dit beskou word as 'n vorm van speelsheid in Afrikaanse RBK. Voorbeelde van speelsheid in informele Afrikaanse RBK is reeds aangetoon deur uittreksels uit SAtenz (woordspeling in voorbeeld 8) en selfs die gemaakte selfbejammering van die deelnemer op Poespas [** Jan hyl allervreeslik oor hy alleen is*] (voorbeeld 6).

Daar is egter ook op iAfrica se Afrikaanse kletskamer op 'n voorbeeld van ligsinnige woordspeling afgekom deur die gebruik van dubbelsinnige taal en hoofletters ter beklemtoning:

Kitty: kom net by

nerd: doodkom

kitty: dis wat rum doen

Dot: onnerKom

kitty: of vat lank om te kom

Prof: of Weer KOM

nerd: rum speel altyd 'n rol by laatkom

Prof: mm Laat kom is die beste.. hee he

Dot: binneKom

kitty: komkommer

Gevolgtrekking

Afrikaanse RBK voldoen grootliks aan Danet (2001) se nege eienskappe. Daar is enkele uitsonderings, soos die gebruik van die asterisk wat min voorkom of om ander doeleindes aangewend word, of waar punthakies om aksie aan te dui nie gebruik word nie. Soos aangetoon, kom akronieme en rebusskrif ook net voor om Engelse frases te verteenwoordig maar dit kom juis wyd voor omdat daar talle voorbeelde van kodewisseling in Afrikaanse RBK is. Daar kan dus gesê word dat Afrikaans deur RBK beïnvloed word, soortgelyk aan ander nie-Engelse gebruikers soos die Japanners, en in sterk ooreenstemming met Danet (2001) se geïdentifiseerde eienskappe van RBK.

Een van die verskynsels wat egter sterk na vore kom in Afrikaanse RBK, naamlik kodewisseling tussen Afrikaans en Engels of die gemengde gebruik van die twee tale, word nie deur Danet (2001) geïdentifiseer nie. Die redes vir dié verskynsel word vervolgens ondersoek aan die hand van Durham (2003: Internetbron) en Climent *et al* (2003: Internetbron) se studies oor die verskynsel van kodewisseling (hoofstuk 4).

7.4 Kodewisseling in Afrikaanse RBK

Soos reeds genoem, is die taalgebruik op SêNet formeel maar die neiging om te wissel tussen Afrikaans en Engels kom ook op dié ruimte voor. Die volgende uittreksel dien as voorbeeld:

So strangely gepas dat ek nou hier sit en luister na Valiant Swart se “Almal Maak Haar Mal” terwyl ek die berig op die online *Beeld* lees oor die onderhoud met Karen Zoid oor die verkiesing.

Ek stem 100% saam met omtrent alles wat sy sê. In fact, dit klink amper soos dieselfde goed waarvan my vriende seker al gatvol is om van my af te hoor. Sy’s after all nie verniet die spreekbuis vir ’n generasie genoem nie.

Ondanks die aard van die ruimte, blyk Afrikaanse RBK dus geneig te wees tot kodewisseling en -vermenging. Die rede daarvoor is nie altyd duidelik nie. In die voorbeeld uit SAtenz is angetoon hoe die Afrikaanse deelnemers na Engels oorskakel wanneer ‘n Engelssprekende deelnemer tot die gesprek toetree. In die voorbeeld uit SêNet hierbo is daar skynbaar geen rede waarom die skrywer Engelse woorde tussen die Afrikaans gebruik nie.

In haar studie van kodewisseling onder Switserse studente noem Durham (2003: Internetbron) dat nie almal al die amptelike tale van Switserland magtig is nie en postuleer sy dat daar na Engels oorgeskakel word omdat dit ‘n *lingua franca*, ‘n algemeen verstaanbare taal, is.

Dit mag inderdaad die rede vir die kodewisseling van gesprekvoerders in die voorbeeld uit SAtenz wees. Suid-Afrika, met sy elf amptelike landstale, bied ‘n besondere

uitdaging vir kommunikasie en dit is redelik om te aanvaar dat die gebruik van Engels 'n oplossing vir dié dilemma bied. Boonop is dit nie net Suid-Afrikaners wat Afrikaanse gespreksruimtes betree nie. In hul aanbieding van 'n referaat oor taalgebruik op die Internet herinner Kaschula en De Vries (2000: Internetbron) dat Engels ook in Suid-Afrika beskou word as 'n taal wat die internasionale gemeenskap kan bereik:

There are many sites in non-English speaking countries that do make use of English on the web. This is especially true of countries such as Egypt, Latvia, Turkey and even South Africa where English remains the status language. There is also the presumption that if you say something in English it can reach the international community.

Die anonimiteit van Internetgebruikers en die gevolglike onvermoë van gesprekvoerders om mekaar te evalueer ten opsigte van taal en afkoms, bemoeilik aanlyn-kommunikasie selfs meer. Soos aangetoon, het Climent *et al* (2003: Internetbron) in hul studie van RBK onder die Katalane bevind dat Katalane na Spaans oorskakel wanneer hulle onseker is van die ander persoon se begrip van die taal. Die oorskakeling na 'n algemeen verstaanbare taal is dan ook geïdentifiseer as 'n teken van hoflikheid.

Na aanleiding van die genoemde voorbeeld uit Sateenz word daar dus gepostuleer dat kodewisseling in Afrikaanse RBK voorkom wanneer daar onsekerheid oor 'n gesprekvoerder se begrip van Afrikaans is en om só verstaanbaarheid te verseker. Dit kan

ook beskou word as 'n bewys van hoflikheid of om “koel” voor te kom, veral onder jong gebruikers.

Ten opsigte van die voorbeeld uit SêNet is dit moeiliker om redes vir die kodevermenging voor te stel. Daar kan wel na aanleiding van enkele uittreksels uit bydraers se briewe na leidrade gesoek word.

In die volgende voorbeeld verwys 'n bydraer na sy Afrikaans-Engelse kodevermenging as *Afrish* en bied hy redes vir sy gebruik daarvan aan:

[...]. In my opinie, kan 'n mens net Afrish praat as jy bewys het dat jy altwee tale perfek bemeester het. Afrish, vir my, is 'n sosiale ding. Jy doen dit nie enige plek nie en ook nie met enige iemand nie.

Dit is al ingebed in my praattaal en ek dink nie ek sal dit afleer nie, [...]. Afrish is nie iets wat jy net sommer moet ingooi waarook al jy wil nie. As jy dit nie reg kan gebruik nie, dan moet jy dit maar los of as 'n onnosele bestempel word. Dit gaan nie oor kwantiteit nie, maar oor kwaliteit.

Afrish pas net nie met Engelse mense nie. Dit klink nie lekker nie.

[...]. Dis iets unieks vir ons. Ons het daarmee begin en wil ons regtig hê dat ander tale dit ook doen?

Afrish moet iets wees wat ons geniet. Daardeur wil ek nie Afrikaans verneder nie, daar sal altyd plek wees in ons land vir suiwer Afrikaans.

Ons speel maar net 'n bietjie met taal.

Sien julle!

Ns: Ek het nie een Afrish woord in hierdie brief gesit nie. Sien, ek kan darem nog my taal net so praat.

Hy begin deur voor te stel dat die spreker van *Afrish* albei tale magtig moet wees. Hy voer aan dat dit 'n sosiale verskynsel is en ingebed is in sy spreektaal. Hy meen die

gebruik daarvan verg 'n sekere vaardigheid en dat dit uniek is aan Afrikaans, dat dit plesier verskaf en dat dit nie suiwer Afrikaans vervang nie (hy noem in die naskrif dat hy die brief in suiwer Afrikaans geskryf het). Ten slotte voer hy aan dat dit 'n spel is: "Ons speel maar net 'n bietjie met taal."

'n Ander skrywer meen dat die blootstelling aan tegnologie bydra tot 'n ongewone blootstelling aan Engels:

Toe ek in die 70's en vroeë 80's op die skool was, was ons Afrikaanse kinders baie minder blootgestel aan Engels. Danksy televisie, rekenaars, en die Internet, het kinders baie meer toegang tot Engels [...].

Die wisseling tussen Afrikaans en Engels word dus deur die bydraers in die voorbeelde toegeskryf aan 'n sekere taalvaardigheid en die blootstelling aan die tegnologie, veral onder jongmense. Dit word beskou as 'n sosiale verskynsel, iets wat ingebed is in die taal en as 'n soort taalspel. Dit word egter nie as 'n bedreiging vir die taal beskou nie. Dit is egter juis die oënskynlike bedreiging van Afrikaans deur die status en invloed van Engels as *lingua franca* wat aanleiding gee tot die heersende taaldebate. Hierdie debat word vervolgens bespreek aan die hand van die Griekse gevallestudie in hoofstuk 5 van Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron).

7.5 Die Afrikaanse taaldebate

Uit die voorafgaande uittreksels kan sekere gesprekstendense oor die invloed van Engels op Afrikaans reeds waargeneem word. In die eerste uittreksel is dit duidelik dat die skrywer reageer op diegene wat meen dat *Afrish*, of *Englikaans*, soos dit meer algemeen bekendstaan, 'n bedreiging vir Afrikaans inhou. Die skrywer meen egter dat suiwer Afrikaans nie in gevaar is nie, dat dit 'n taalspel uniek aan Afrikaans is en eerder op 'n sekere taalvaardigheid dui. Die tweede uittreksel vestig die aandag op die tegnologie, insluitend die Internet, en die groter blootstelling aan Engels wat dit vir jongmense inhou.

In hul studie oor die gesprekstendense wat in Griekeland in die pers gevoer is oor die invloed van Engels op Grieks, het Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) soortgelyke tendense waargeneem. Die eerste beskou *Grengels* as 'n ernstige bedreiging vir die Griekse taal. Die tweede beskou die invloed van *Grengels* as onbeduidend en meen dat dit 'n oorgangsverskynsel is wat met die vooruitgang van tegnologie sal verdwyn. Die derde is minder alarmisties as die eerste maar is tog besorg oor globalisering en die bedreiging wat die "Engelse Internet" vir die oorlewing van kleiner tale inhou.

Dié tendense word vervolgens bespreek aan die hand van die Afrikaanse taaldebat soos dit beslag vind in die pers en op LitNet, met spesifieke verwysing na bydraes op SêNet. 'n Taalpetitsie, geloods deur taalaktivis Dan Roodt en in 1999 op SêNet gepubliseer, dien as aanknopingspunt.

Eerste tendens: 'n retrospektiewe uitkyk

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) het in hul studie van tekste waargeneem dat daar eerstens 'n tendens bestaan wat die stabiliteit van die verlede in die toekoms wil laat voortbestaan. Dié tendens is gekenmerk deur verskeie diskoerse, naamlik dié van verzet binne 'n militêre metafoor, asook 'n historiese en religieuse diskoers en 'n diskoers van verzet teen tegnologie.

In sy skrywe aan diegene wat sy kommer oor die voortbestaan van Afrikaans in 'n toenemend verengelsende Suid-Afrika deel, loods Roodt 'n petisie op SêNet (<http://www.litnet.co.za/senet/senet.asp?id=205>) waarin soortgelyke diskoerse manifesteer. Daar is 'n diskoers van verzet: "Ons, die ondergetekende Suid-Afrikaners, maak hiermee beswaar teen die onbillike behandeling van Afrikaans deur die huidige regering, en veral deur die ongelyke status wat Afrikaans beklee teenoor Engels." Soos by die Grieke, word militêre metafore bygebring om die taal van verzet te versterk. Die vyand van Afrikaans word as fasciste bestempel: "Afrikaans moet onmiddellik in ere herstel word op die Suid-Afrikaanse paspoort vanwaar dit in 'n daad van taalfascisme verwyder is, [...]" en die historiese aanspraak van Afrikaanses as landsburgers bepleit: "[...] ten einde die indruk te skep dat Afrikaanssprekendes nie volle burgers van Suid-Afrika is nie." Trouens, die Afrikaner moet hom verdedig teen 'n vyand wat dreig om hom te koloniseer: "Ons sal nie gekoloniseer word nie!".

Roodt se skrywe toon nie voorbeelde van 'n religieuse diskoers of 'n diskoers van verzet teen tegnologie nie. Anders as in die geval van die Griekse taaldebat, is die gevaar vir

Afrikaans se oorlewing nie in die Engelse aard van die tegnologie geleë nie, waarskynlik omdat Afrikaans nie dieselfde probleem in die oë staan as die Grieke met hul unieke alfabet nie. Selfs wanneer die “Engelse” Internet ter sprake kom, is die debat duidelik nie ewe heftig nie soos blyk uit dié uittreksels uit ‘n referaat van Vijoën (Ongedateer: Internetbron) wat as deel van die taaldebat op LitNet verskyn:

[...] dat die dominansie van Engels, as die de facto lingua franca van die internet, die gevaar inhou dat die ander (selfs groot!) tale verswelg sal word en selfs mag kwyn en verdwyn!

Hy voeg egter dadelik by:

Maar juis ook in die krag van die internet lê die potensiaal opgesluit vir tale – selfs heel klein tale – om hul voortbestaan te verseker, aangesien dit relatief maklik en goedkoop is om ‘n webwerf te skep en in stand te hou.

Daar kan dus nie, soos in die geval van die Griekse taaldebat, ‘n diskoers van verzet teen tegnologie of, spesifiek RBK, in die voorbeelde hier ter sprake waargeneem word nie. Trouens, die Internet word beskou as ‘n voordeel vir die behoud van die taal.

Tweede tendens: ‘n prospektiewe siening

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) het waargeneem dat daar ook 'n toekomstendens in die Griekse taaldebat bestaan, verteenwoordig deur tekste wat die retoriek van die eerste tendens kritiseer. Die taalgebruik van laasgenoemde word as “paniekerig” en “oordrewe” beskou en die behoud van die Griekse taal word nie bevraagteken nie.

Ook in die Afrikaanse taaldebat word dié tendens waargeneem. Die *Zoid-generasie*, wat deurentyd in hierdie hoofstuk as verwysing gedien het, distansieer hulle van die taal van verset van taalaktiviste soos Roodt. In die pers laat Karen Zoid haar uit as iemand wat geensins in die debat belangstel nie en op SêNet word die debat verder gevoer.

In *Beeld* (7 Junie 2002) sê sy: “Ek voel 'n *** oor Afrikaans, man, daai hele mission is so been done en boring, dit kom op niks uit nie,” en distansieer haar van Dan Roodt en ander taalstryders: “dis nie cool as hulle my 'n rock-chick noem en dan assosieer hulle my met groepies soos Dan Roodt en die Groep van 63 nie.”

Soos in die voorbeeld van die Griekse toekomstendens, glo Zoid en die jong generasie wat sy verteenwoordig nie dat die Afrikaanse taal in gevaar is nie: “Ek wil nooit hê mense moet dink ek doen wat ek doen omdat ek my taal wil red nie. My taal is fine, my taal is nie my issue nie, my land is my issue.” Sy bevestig dat dit nie die taalstryd is wat haar generasie bind nie maar eerder hul jeug, wat herinner aan die “binnekring”-siening van jongmense in beide die Arabiese en Griekse voorbeelde: “Zoid staan aan die hoof

van die nuwe generasie bloot omdat ons almal soort van ewe oud is, maar sy staan ook maar net vir haarself, en as 'n onmiddellike teenreaksie op die Stryd.”

‘n Bydraer op SêNet onderskei ook die jonger geslag en sinspeel op die konserwatisme en bekrompenheid van die taalstryders: “My raaiskoot is dat veral jong Afrikaners, wat al te dikwels deur ou omies met regse agendas in die vorige bedeling tot taalsuiwerheid opgekommandeer is, nog nie besef het dat daardie dae verby is nie.”

Daar word dus klem gelê op die onderskeid tussen die ouer en jonger generasies en die ouer generasie se “hunkering” na “die ou dae” word gekritiseer. Hoewel, soos genoem, die debat hier nie oor die invloed van die tegnologie handel nie, is die verskynsel van ‘n jonger, toekomsgerigte geslag teenoor ‘n behoudende, ouer geslag waarneembaar.

Derde tendens: verzet teen globalisering

Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) se waarneming van ‘n tendens van verzet teen globalisering en die toenemende mag van Engels as wêreldtaal het reeds in die afdeling oor kodewisseling en -vermenging vroeër in hierdie hoofstuk ter sprake gekom.

Dit is egter duidelik uit die voorafgaande voorbeelde dat hierdie verzet nie vanweë die tegnologie in die Afrikaanse taaldebate voorkom nie maar dat dit eerder om taalsuiwerheid gaan. Hoewel dit wil voorkom of die jonger generasie, soos in die bespreking van die tweede tendens hierbo, nie dieselfde vrese deel oor die ondergang van Afrikaans nie, is

daar tog diegene wat maan teen die potensiele ondergang van Afrikaans weens globalisering.

In die Griekse voorbeeld het Koutsogiannis en Mitsikopoulou (2003: Internetbron) bevind dat daar 'n opregte besorgdheid bestaan oor die voortbestaan van kleiner tale, met 'n metafoor van bedreigde spesies ingebed in die diskoers oor taaloorlewing.

Ook in die Afrikaans kom soortgelyke retoriek voor. Muller (Ongedateer: Internetbron) op LitNet maan:

Volgens die Amerikaanse skryfster Rosemarie Ostler sterf tale twee keer vinniger uit as bedreigde soogdierspesies en vier keer vinniger as bedreigde voëlspeies. [...] Boonop sterf tale uit weens dieselfde redes as voël- en dierspesies: hul lewensruimte word bedreig.

Die skrywer gaan dan voort om aan te toon hoe globalisering die oorlewing van kleiner tale “dikwels onmoontlik maak”.

In die gespreksruimtes wat vir die doeleindes van hierdie studie geïdentifiseer is, kom gesprekke oor globalisering en die gevare wat tegnologie vir die oorlewing van Afrikaans inhou egter min voor. Waar daar wel voorbeelde waargeneem word, deel die bydraers nie die kommer van skrywers soos Muller nie, soos blyk uit dié bydrae op SêNet: “Vandag beskou ek Engels as redelik alledaags, die taal van globalisering, Coke, Windows en McDonalds. Nou maak Afrikaans my opgewonde.” ‘n Ander is selfs optimisties oor

globalisering: “Die groot rede hoekom ek nog hier is, paradoksies genoeg, ’n kombinasie van Afropessimisme en optimisme oor globalisasie. [...] Globalisering veroorsaak dat blankes wat uit die SA ekonomie gedwing is, Plan B kan maak, en handel kan dryf met die res van die wêreld.”

7.6 Gender en hoflikheid in Afrikaanse RBK

In haar studie van gender en hoflikheid op ’n Portugese e-posnetwerk het De Oliveira (2003: Internetbron) bevind dat boodskappe selde deur vroue geïnisieer word en dat mans optree as hekwagters van hoflikheidsnorme en reëls rondom onvanpaste inhoud. Verder het sy aangetoon hoe mans beswaar maak oor foutiewe taalgebruik maar dat dit die vroue is wat oplossings bied deur die korrekte gebruik voor te stel.

In die gespreksruimtes wat vir hierdie studie geïdentifiseer is, is die geslag van deelnemers nie altyd duidelik nie omdat skuilname gebruik word en, soos bevind deur Ben Ze’ev (2004: 43), tot 5% van gesprekvoerders in RBK hul geslag wanvoorstel. In die Portugese voorbeeld was die identiteit en geslag van deelnemers egter sigbaar aan almal omdat dit die amptelike e-posnetwerk vir die personeel van die universiteit was.

Tog is dit moontlik om in enkele voorbeelde die geslag van deelnemers aan die Afrikaanse ruimtes te identifiseer. Sommige gebruik skuilname wat ’n sekere gender veronderstel, soos in die voorbeeld uit die Karenzoid-kletskamer wat hierna volg. In ander gevalle kan die gender van ’n persoon uit die inhoud van die gesprek afgelei word

en in die geval van SêNet, wat ook hier as voorbeeld sal dien, word 'n boodskap van die vroulike webmeester as aanknopingspunt gebruik.

Inisiëring van gespreksnoere

In die Afrikaanse voorbeelde kon geen aanduiding gevind word dat vroue minder geneig is om gespreksnoere te inisieer soos in die geval van die Portugese voorbeeld nie.

Trouens, in die voorbeeld van SêNet wat hierna volg, is 'n gespreksnoer oor taalgebruik op SêNet deur die vroulike webmeester geïnisieer.

Hoflikheid

Daar is reeds aangetoon dat die sinchroniese ruimtes wat in hierdie studie as voorbeelde dien 'n informele karakter toon. Die gesprekke sentreer meestal rondom Karen Zoid en haar musiek en daar is dus weinig sprake van formele aanspreekvorms, hoflikheidsnorme of genderrolle. Terwyl gesprekke meestal in vriendelike luim gevoer word, is daar egter ook gevalle van bitsigheid en soms openlike vyandigheid – waarna in RBK verwys word as *flaming* en wat strydig is met die reëls van *netiket* (Ben-Ze'ev 2004: 74-75). In die volgende voorbeeld uit Karenzoid ontlok 'n oënskynlik onskuldige bydrae van 'n vroulike deelnemer 'n aggressiewe respons van 'n manlike gesprekvoerder:

Vrou: Hoekom is die forum so dood deesdae? Dis amper 'n maand laas dat iemand iets te sê gehad het! Hoekom skip Karen ALWEER PE met haar somer-toer????????!!!!!!! Wat gaan aan met hulle??? Hier's hope vakansie-gangers en mense om die show te support. Mar wat help dit om te kla, sy lees mos apparently

anyway nie die forum nie.

Man: _____, ek dink die rede hoekom sy P.E. dalk skip is dat sy dalk bang is vir haar veiligheid met mense soos jy in die nabyheid.

Jy klink maar vir my 'n bietjie tense (en psycho) so sit maar vir "Engel" op rerun en neem 'n chil pil!

Karen - Jy is maar net 'n mens! Ons verstaan dat jy baie besig is en nie by ALMAL kan uitkom nie.

Die vroulike deelnemer se "oortreding" is skynbaar haar onhoflikheid teenoor Karen Zoid. Sy word onmiddellik aangespreek deur die manlike deelnemer, wat hom die reg toe-eien om namens Zoid te praat. Sy beklemtoning van "ALMAL" deur hoofletters is gerig op die vrou en daarmee wil hy impliseer dat sy onbenullig in Karen Zoid se besige skedule is. Sy bitsigheid word, verbasend, beantwoord met 'n verskoning van die vroulike deelnemer:

Vrou: sorry _____ ek het nie bedoel om tense en phycho te klink nie! ☺ Dis maar net moeilik vir 'n groot fan soos ek om haar net 1 keer 'n jaar by kknk te sien. (en ek dink nie eers ek gaan volg jaar daar uitkom nie!) Ons is eintelik 'n baie "Friendly City". Wens ook die nuwe cd kan uitkom. Kan mens Karen se song van die Popstars cd as 'n cd-single kry? Geseende Kersfees vir almal!

In die Portugese voorbeeld is 'n vroulike e-posser deur 'n man berispe omdat sy onvanpaste inhoud (advertensiemateriaal) geplaas het. Hoewel dit nie in hierdie voorbeeld die geval is nie, is die uitkoms dieselfde. Nie net bied die vrou verskoning aan nie (beklemtoon met 'n blosende gesiggie), maar sy noem ook dat haar stad van afkoms 'n vriendelike plek is en sluit af met 'n seënwens. Hiermee word die gespreksnoer beëindig, sonder verdere aanvalle of enigiemand wat haar verdedig.

Die voorafgaande voorbeeld bevestig egter geensins dat vroulike deelnemers in Afrikaanse RBK voldoen aan enige gender-stereotipe nie. Terwyl die vrou in die voorbeeld onderdanig en verskonend voorkom, is dit die vroue-webmeester van SêNet wat deelnemers aanspreek oor hul spelling en taalgebruik in die volgende voorbeeld.

Foutiewe taalgebruik

Omdat SêNet 'n meer formele ruimte is as die kletskamers in die ander voorbeelde, word briewe deur 'n webmeester geproeflees voordat dit geplaas word. In die volgende uittreksel deur die webmeester word deelnemers daaraan herinner dat SêNet 'n literêre ruimte is en word bydraers se samewerking gevra om die standaard van spelling en taalgebruik te handhaaf:

Dis maar altyd 'n kontroversiële onderwerp – om “reëls” neer te lê. Sien dus asseblief hierdie brief oor spelling en grammatika as 'n versoek eerder as 'n “dis soos dit is”.

Die briewe is baie, die spoeg spat soos die woorde heen en weer vlieg – en die foute vermenigvuldig. Weens die “literêre” aard van LitNet as ruimte word SêNet se briewe geproeflees. Help ons asseblief met hierdie taak. En in ons strewe na zero-defek.

Sy gaan dan voort om die aandag te vestig op foute wat gereeld deur bydraers gemaak word ten opsigte van spelling, leestekens en die gebruik van hoofletters en kleinletters en bied selfs 'n paar wenke aan om die tik van ongewone leestekens soos kappies en deelttekens te vergemaklik. Ook in die Portugese voorbeeld word die oplossing vir taalfoute deur 'n vroulike deelnemer voorgestel.

Sy sluit haar brief af met 'n herbevestiging van die gees waarin dit bedoel is en 'n uitnodiging aan bydraers om te reageer:

Hierdie spelwenke is geen drakoniese wetgewing wat op enigeen afdwing word nie. Trouens, ek wonder of julle opmerk dat hier allerhanne eienaardige spelwyses deurglip. Hermeneutiek is die sleutelwoord: as die brieffskrywer dit só bedoel, gaan ek nie torring nie.

Voorlopig baie dankie. Vertel my gerus wat julle hiervan dink.

Daar volg uiteenlopende reaksie. 'n Vroulike bydraer vra raad: "Die aksenttekens wat ek so getrou in my e-posbriewe intik verdwyn [...] sodra ek dit uitstuur. [...] Weet iemand dalk hoe mens dit kan regstel?" en word deur 'n manlike bydraer gehelp. 'n Gereelde bydraer skaar hom by die webmeester en wys op ander spelfoute wat hy gereeld waarneem. Sy brief is egter aanvallend en hy poog geensins om sy irritasie te verskuil nie:

[...] as daar maar 'n enkele spelfout in enige van my briewe is, dan hoef sy dit nie te plaas nie. Got, mens het mos trots in jou skryfwerk! [...]

Ek dink die meeste spelfoute sal reggemaak word as mense bloot hulle briewe 'n tweede of derde keer aandagtig lees voor die "send"-knoppie gedruk word.

Terwyl die voorafgaande bydraer die ander deelnemers openlik berispe, is dit egter die webmeester met haar sagter toon wat haar die aggressie van die mans op die hals haal. Sommige bydraes is sarkasties, “Jy herinner my aan die girls wat altyd my Afrikaanse huiswerk op skool voltooi het” en grens aan seksisme, “Ek het eers jare later besef dit is die tipe girl waarmee ...”. Ander dryf openlik die spot, “Jammer jufvrou! Moet tog nie punte aftrek nie, my pa gat my slaat.”

Ondanks dié reaksie is daar egter ook van die manlike bydraers wat toegee dat swak spelling ‘n bewys van “slordige denke” en “luiheid” is en dat speldissipline ‘n teken is van “respek vir taal”. Wat egter opval, is die feit dat die meeste van die aanvallende briewe deur die mans op die vroue-webmeester gerig is.

Uit die voorafgaande blyk dit dat gender en hoflikheid ook in Afrikaanse RBK ‘n rol speel. Dit sou egter interessant wees om dié eienskappe van RBK aan die hand van e-poswisseling, ook in die werkplek soos in die Portugese gevallestudie, na te vors. E-posgebruikers is veral sensitief vir gemorspos (*spam*) en ongewensde inhoud, soos aanhangsels wat lank neem om af te laai, en dit kan aanlyn-gedrag aansienlik beïnvloed. ‘n Bestekopname van die geslag van deelnemers aan so ‘n studie kan ook waardevol wees om vas te stel tot watter mate Afrikaanse RBK deur gender beïnvloed word.

Vervolgens, in die slothoofstuk, ‘n opsomming van die bevindings van die eienskappe van Afrikaanse RBK.

Hoofstuk 8: Opsommend

8.1 Bevindings

In die eerste hoofstuk van hierdie studie is die hipotese gestel dat RBK 'n invloed op Afrikaans het. Om die geldigheid van die hipotese te ondersoek, is 'n reeks gevallestudies van ander nie-Engelstalige gespreksruimtes betrek. Na aanleiding van die verskynsels wat in dié studies geïdentifiseer is, is voorbeelde van Afrikaanse RBK geëvalueer om te bepaal tot watter mate dit dieselfde eienskappe as ander nie-Engelstalige RBK toon.

In hoofstuk 2 is aangetoon hoe kodewisseling tussen Arabiese karakters en ASCII-karakters onder 'n groep Arabiese studente hoofsaaklik die gevolg van tegniese beperkings is. Oorskakeling na ASCII-karakters om die Arabies te verteenwoordig, is dan 'n poging van die gebruiker om die beperkings van die medium te oorkom. Hiervan kon geen voorbeelde in Afrikaanse RBK gevind word nie omdat die Afrikaanse skryftaal op die ASCII-vriendelike Latynse alfabet gegrond is en nie die problematiek van die Arabiese taal met sy unieke skryfkarakters ervaar nie.

Daar is wel voorbeelde van Afrikaans-Engelse kodewisseling en -vermenging waargeneem. Daar is aangetoon hoe Afrikaanse gesprekvoerders na Engels oorskakel sodra 'n Engelse deelnemer tot die gesprek toetree en dat Afrikaans-Engelse taalvermenging dikwels voorkom. Hierdie verskynsels is later breedvoerig behandel aan die hand van Durham (2003: Internetbron) se bevindings maar ten opsigte van die ander

verskynsels wat in Arabiese RBK geïdentifiseer is, is soortgelyke voorbeelde in Afrikaanse RBK waargeneem:

- Die toon van die gesprekke is informeel.
- Gespreksbeurte is kort.
- Die taal is gestroop en afgekort.
- Kleinletters word deurgaans gebruik om vinniger te tik.
- Hoofletters word vir beklemtoning aangewend.
- Vokale word herhaal om toon en ingesteldheid aan te dui.
- Veelvuldige punktuasie word aangewend om beklemtoning aan te dui.
- Emosietekens word deurgaans, soms oormatig, aangewend.
- Engelse akronieme, reeds wyd in gebruik as 'n soort kodetaal in RBK, kom gereeld voor.
- Syfers word in die plek van Engelse woorde gebruik.
- Spelfoute word selde waargeneem; daar is eerder 'n doelbewuste weglating van leestekens en, soms, vokale, om vinniger te tik of spreektaal na te boots.

Hierdie reeks eienskappe van Afrikaanse RBK kom sterk ooreen met die voorbeelde wat in die Arabiese gevallestudie aangetoon is, maar tot watter mate dit ooreenkom met algemeen waarneembare eienskappe van RBK is in hoofstuk 3 getoets aan die hand van Danet (2001) se nege eienskappe van RBK. In dié gevallestudie waarin voorbeelde van Japannese RBK met Danet (2001) se nege eienskappe van Engelse RBK vergelyk is, het Afrikaanse RBK aan die meeste van die algemene eienskappe voldoen:

- Veelvuldige punktuasie word gebruik ter beklemtoning.
- Onkonvensionele spelling word aangewend om spreektaal na te boots.
- Hoofletters word vir beklemtoning aangewend.
- Vokalisering word in teks uitgedruk, soos om te lag of geluide na te boots.
- Emosietekens word algemeen gebruik.
- Akronieme en rebusskrif word gebruik om Engelse woorde te verteenwoordig.
- Kleinletters word deurgaans gebruik om vinniger te tik.

Die enigste twee eienskappe wat nie in Afrikaanse RBK waargeneem kon word nie, is die gebruik van die asterisk om beklemtoning aan te dui en die gebruik van punthakies deur 'n gesprekvoerder om sy aksies in die derde persoon aan te dui. Laasgenoemde is in 'n enkele voorbeeld in die Afrikaans teëgekom en word dus nie ingesluit as 'n algemene eienskap van Afrikaanse RBK nie.

Ten opsigte van die gebruik van akronieme of rebusskrif om Engelse woorde te verteenwoordig, moet daarop gewys word dat dié verskynsels in Afrikaanse RBK altyd voorkom wanneer daar na Engels oorgeskakel word of wanneer Engelse woorde tussen die Afrikaans gebruik word. Dit is egter ook die geval in ander nie-Engelstalige RBK en, veral omdat dit so wyd voorkom in die Afrikaans, word dit beskou as 'n algemene eienskap van Afrikaanse RBK.

Ooreenkomste tussen speelsheid in Japannese RBK en die Afrikaans is ook waargeneem, naamlik woordspelings en die ongewone gebruik van die dollarteken om finansiële oorfloed of tekort aan te toon. Voorbeelde hiervan is egter by uitsondering waargeneem en word dus nie beskou as algemene eienskappe van Afrikaanse RBK nie.

‘n Eienskap wat deurgaans in Afrikaanse RBK voorkom maar nie deur Danet (2001) as een van die algemene eienskappe van RBK opgeneem is nie, is kodewisseling en -vermenging. Die redes vir die voorkoms van hierdie verskynsel is ondersoek aan die hand van Durham (2003: Internetbron) en Climent *et al* (2003: Internetbron) se gevallestudies.

Hoewel die verskynsel van kodewisseling in Afrikaanse RBK wyd voorkom, is dit moeilik om die redes daarvoor te eien sonder verdere navorsing. Aan die hand van die bevindings van bogenoemde twee navorsers kan daar egter voorlopig gepostuleer word dat kodewisseling in Afrikaanse RBK voorkom:

- wanneer daar onsekerheid oor ‘n ander gesprekvoerder se begrip van Afrikaans is en dat Afrikaanse gesprekvoeders na Engels oorskakel om verstaanbaarheid te verseker,
- om hoflikheid te toon, en
- onder jong gebruikers, as deel van die “koel” taalgebruik van die binnekring.

Die redes vir kodevermenging is selfs moeiliker om vas te stel en daar bestaan weinig leidrade in bestaande navorsing. Dit is verstaanbaar wanneer ‘n Arabiese gesprekvoerder

met tye na die Latynse alfabet of Engels oorskakel vanweë tegniese beperkings van die rekenaartoerusting, maar Afrikaans kom nie voor dieselfde uitdagings te staan nie.

Daarom moet die redes vir kodevermenging by die gesprekvoerders self gevind word (en hieroor kan met vrug verder nagevors word). In die Afrikaanse voorbeelde kon daar egter sekere leidrade geïdentifiseer word en hier word voorlopig volstaan met die redes wat deur gesprekvoerders self aangevoer word, naamlik dat kodevermenging in Afrikaanse RBK:

- 'n bepaalde taalvaardigheid vereis; die spreker moet albei tale (Afrikaans en Engels) magtig wees,
- 'n sosiale verskynsel is,
- ingebed is in die algemene spreektaal,
- aan informele Afrikaans 'n unieke karakter verleen,
- plesier verskaf,
- nie suiwer Afrikaans wil vervang nie,
- 'n spel is,
- 'n uitvloeisel van toenemende blootstelling aan Engels vanweë die tegnologie is.

Die blootstelling aan Engels as 'n wêreldtaal vestig die aandag op die taaldebate hier in Suid-Afrika en hoe dit Afrikaanse RBK beïnvloed. Om dié rede is die gevallestudie oor die taaldebate in Griekeland betrek om te bepaal wat die aard van die heersende diskoerse aldaar is en tot watter mate dit met die Afrikaanse taaldebate ooreenstem. Daar is bevind dat daar sterk ooreenstemming is en dat ook die Afrikaanse taaldebate:

- 'n retrospektiewe tendens toon waarbinne 'n diskoers van verset teen verengelsing waargeneem word, militêre metafore geskep word om aan te dui dat Afrikaans beleër word deur 'n vyand wat hom bedreig en dat Afrikaanses moet aanspraak maak op hul historiese reg tot burgerskap;
- 'n toekomstendens toon waarbinne die diskoers van verset deur 'n jonger generasie gekritiseer word en waarbinne dié generasie hulle distansieer van die taalstryd;
- 'n tendens van verset teen globalisering toon waarbinne Afrikaans as kleiner taal vergelyk word met 'n bedreigde spesie wat sal uitsterf as dit nie bewaar word nie.

Die religieuse diskoers wat in die Griekse taaldebat gevoer word, is nie in die Afrikaans waargeneem nie. Ook die diskoers van verset teen tegnologie word nie ewe heftig in die Afrikaanse taaldebat gevoer nie. Trouens, die mening word uitgespreek dat tegnologie en, spesifiek, die Internet kan bydra tot die behoud van Afrikaans.

Na aanleiding van die laaste gevallestudie, naamlik die voorkoms van genderverskynsels in Portugese RBK, is enkele ooreenkomste in die Afrikaans gevind:

- Hoflikheid speel 'n rol.
- Daar is meer voorbeelde van manlike gesprekvoerders wat aggressief teenoor vroue optree.

- Terwyl daar in een voorbeeld gevind is dat ‘n vroulike gesprekvoerder verskoning aanbied, is geen voorbeelde waargeneem van mans wat verskoning vra nie.
- Korrekte taalgebruik en spelling word aangemoedig en foutiewe taalgebruik en spelling word deur ander gesprekvoerders gekorrigeer.

Terwyl gespreksnoere in die Portugese voorbeeld selde deur vroue geïnisieer is, kon dieselfde tendens nie in die voorbeelde van Afrikaanse RBK waargeneem word nie.

8.2 Algemene eienskappe van Afrikaanse RBK

Ten einde ‘n opsomming te bied van die bevindings van die studie word die algemeen waarneembare eienskappe van Afrikaanse RBK in tabel 8-1 hieronder weergegee.

Verskynsels wat slegs by uitsondering waargeneem is, of nooit waargeneem is nie, word weggelaat. Hoewel ander breë verskynsels, soos die Afrikaanse taaldebat en gender-gedrag, sekere ooreenkomste met die gevallestudies toon, kon daar nie in die voorbeelde ‘n duidelike tendens van verskynsels waargeneem word vir insluiting in die tabel nie.

Sulke verskynsels kan weliswaar in verdere navorsing as verteenwoordigend van Afrikaanse RBK bewys word maar vir die doeleindes van hierdie studie kan die insluiting van dié eienskappe nie regverdig word nie.

Eienskap	Voorbeeld (waar van toepassing)
1. Die toon van gesprekke is informeel	“kom ons speel 'n speletjie?”
2. Taal is gestroop en afgekort	“eks nie mal oor afr musiek nie”

3. Kleinletters word deurgaans gebruik om vinniger te tik	“wie is die beste klopjag of koos kombuis afrikaanse musiek rock”
4. Hoofletters word vir beklemtoning aangewend	“Hugo is F*KKEN BRILJANT...”
5. Vokale word herhaal om toon en ingesteldheid aan te dui	“Deur die straights" is soooo perfek!”
6. Veelvuldige puntuasie word aangewend om beklemtoning aan te dui	“sy is n legende en sy rock!!!!!!!!!!”
7. Emosietekens word deurgaans, soms oormatig, aangewend	“Wanneer het Llewellyn van sy pos bedank 🙏, bygenoem as die artical korrek is 😊? Weet enige iemand iets van hierdie nuwe bassist? Miskien het Karen tussen die trou reelings vergeet om ons te vetel 🍷.”
8. Engelse akronieme en rebuskrif kom gereeld voor en syfers word in die plek van Engelse woorde gebruik	“lol @DOF” “Dis seriously gr8 om KZ support op die net te sien!” “I lv karen zoid 2”
9. Spelfoute word selde waargeneem; daar is eerder ‘n doelbewuste weglating van leestekens en, soms, vokale, om vinniger te tik of spreektaal na te boots	“hoe kan jy se dis beter as polisikar? dis nie naby an beter as polisiekar nie!”
10. Vokalisering word in teks uitgedruk, soos om te lag of geluide na te boots	“Ha ha, ten minste het jy 'n sin vir humor.” “Tik tok. Tik Tok. Die tyd loop.”
11. Kodewisseling en-vermenging kom wyd voor	“Ek stem 100% saam met omtrent alles wat sy sê. In fact, dit klink amper soos dieselfde goed waarvan my vriende seker al gatvol is om van my af te hoor. Sy’s after all nie verniet die spreekbuis vir ’n generasie genoem nie.”

Tabel 4-1: Algemene eienskappe van Afrikaanse RBK

8.3 Slotopmerkings

Hierdie studie moet, weens die beperkings daarvan as minitiesis, beskou word as 'n inleiding tot die verskynsel van Afrikaanse RBK. Hoewel daar gestreef is na volledigheid en die identifisering van verteenwoordigende voorbeelde, kan dit nie as 'n empiriese navorsingstudie beskou word nie. Voorbeelde kon slegs uit enkele ruimtes ingewin word en was nie omvangryk genoeg om as verteenwoordigende steekproewe te dien nie. Sommige ruimtes, soos Afrikaanse kitskletsruimtes vir tieners, kon gewoon nie opgespoor word nie. M-Web se kitskletsruimte, *QQ*, is herhaaldelik besoek omdat dit 'n ruimte bied vir Afrikaanse kitsklets maar daar was nooit gesprekvoerders in dié ruimte teenwoordig nie.

Waar gevallestudies op private gesprekvoering soos e-pos of persoonlike kitsklets gesprekke berus het, kon Afrikaanse voorbeelde nie uit soortgelyke ruimtes ingewin word nie vanweë die persoonlike aard daarvan. Toekomstige studies op die gebied kan egter met die nodige toestemming sulke, meer gespaste, voorbeelde benut.

As inleiding tot die verskynsel van RBK in Afrikaans, het hierdie studie so wyd moontlik geput uit bestaande navorsing oor nie-Engelstalige RBK. Juis daarin is nog 'n beperking van die studie geleë, naamlik dat dit 'n uitgebreide oorsig bied eerder as indringende navorsing. Daar is egter ruimte vir toekomstige navorsing op die gebied van Afrikaanse RBK en daar word vertrou dat hierdie inleidende studie behulpsaam sal wees om die aard en omvang daarvan te bepaal en verdere studiegebiede uit te stippel.

Bibliografie

- BEN-ZE'EV, A. 2004. *Love Online: Emotions on the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BERNERS-LEE, T. 1999. *Weaving the Web: The Original Design and Ultimate Destiny of the World Wide Web*. New York: HarperCollins Publishers Inc.
- BOLTER, J D. 2000. Identity. In: Swiss, T. (Red.). *Unspun: Key Concepts for Understanding the World Wide Web*. New York en Londen: New York University Press.
- CERDÀ, R. 2001. Castellano y catalán en Cataluña y las Islas Baleares. *II Congreso Internacional de la Lengua Española. Valladolid, Spain: Proceedings*. <http://cvc.cervantes.es/obref/congresos/valladolid>. Internet. [Elektronies nageslaan op 2 Augustus 2005.]
- CLIMENT, S. *et al.* 2003. Bilingual Newsgroups in Catalonia: A Challenge for Machine Translation. *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1). <http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/climent.html>. Internet. [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]
- CRYSTAL, D. 1998. *Language Play*. Chicago: University of Chicago Press.
2001. *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DANET, B. 2001. *Cyberpl@y: Communicating Online*. Oxford en New York: Berg.
- DANET, B. en HERRING, S. 2003. Introduction: The Multilingual Internet. *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1). <http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/>. Internet. [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]

- DE OLIVEIRA, S. 2003. Breaking Conversational Norms on a Portuguese Users Network: Men as Adjudicators of Politeness? *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1).
<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/oliveira.html>. Internet.
 [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]
- DIX, A. *et al.* 1998. *Human-Computer Interaction*. Hertfordshire: Prentice Hall Europe.
- DREYFUS, H L. 2001. *On the Internet*. Londen: Routledge.
- DRUDGE, M. 2000. *Drudge Manifesto*. New York: New American Library.
- DURHAM, M. 2003. Language Choice on a Swiss Mailing List. *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1).
<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/durham.html>. Internet.
 [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]
- DÜRMÜLLER, U. 2001. The Presence of English at Swiss Universities. In: Ammon, U. (Red.). *The Effects of the Dominance of English as a Language of Science on the non-English Language Communities*. Berlyn en New York: Mouton de Gruyter.
- FERGUSON, C. 1959. Diglossia. *Word*. 15: 325-340.
- GRADDOL, D. en SWANN, J. 1989. *Gender Voices*. Londen: Basil Blackwell.
- GRIVELET, S. 2001. Digraphia: Writing Systems and Society. *International Journal of the Sociology of Language*. 150: 1-10.
- HERRING, S C. 2003. Gender and Power in Online Communication. In: Holmes, J. En Meyerhoff, M. (Reds.). *The Handbook of Language and Gender*. 202-228. Oxford: Blackwell.

HERRING, S C., JOHNSON, D. en DiBENEDETTO, T. 1995. "This discussion is going too far!" Male Resistance to Female Participation on the Internet. In: Bucholtz, M. en Hall, K. (Reds.). *Gender Articulated: Language and the Socially Constructed Self*. 67-96. New York: Routledge.

KASCHULA, R H. en DE VRIES, I. 2000. *Indigenous Languages and the Internet: With LitNet as a Case Study*. Referaat gelewer by die internasionale konferensie vir Suider-Afrika tale. Gaborone: Botswana.
<http://www.litnet.co.za/taaldebat/netlan.asp>. Internet. [Elektronies nageslaan op 15 Augustus 2005.]

KOUTSOGIANNIS, D. en MITSIKOPOULOU, B. 2003. Greeklish and Greekness: Trends and Discourses of "Glocalness". *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1).
http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/kouts_mits.html. Internet. [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]

MAARTENS, N. 2001. *LitNet se SêNet as postmodernistiese, asinchroniese gespreksruimte. 'n Ontleding*. Ongepubliseerde minitiesis ter voldoening van die vereistes van die Magistergraad aan die Universiteit van Kaapstad, onder leiding van Etienne van Heerden, Departement Suid-Afrikaanse Tale.

McLAUGHLIN, M. en RAFAELI, S. (Reds.). *Journal of Computer-mediated Communication*. Internet. <http://jcmc.indiana.edu>. [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]

MULLER, P. Ongedateer. *Taal en globalisering: Wat van Nederlands en Afrikaans? Taaldebat-referaat*. Internet.
<http://www.litnet.co.za/taaldebat/toekoms.asp>. [Elektronies nageslaan op 2 Augustus 2005.]

NETO, F. en PINTO, I. 1998. Gender Stereotypes in Portuguese Television Advertisements. *Sex Roles: A Journal of Research* (July, 1998). Internet. http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m2294/is_n1-2_v39/ai_21136467. [Elektronies nageslaan op 2 Augustus 2005.]

- NISHIMURA, Y. 2003. Linguistic Innovations and Interactional Features of Casual Online Communication in Japanese. *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1).
<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/nishimura.html>. Internet.
 [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]
- O'DRISCOLL, G. 2000. *The Essential Guide to Digital Set-top Boxes and Interactive TV*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- PALFREYMAN, D. en AL KAHLIL, M. 2003. A Funky Language for Teenzz to Use: Representing Gulf Arabic in Instant Messaging. *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1).
<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/palfreyman.html>. Internet.
 [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]
- PHILLIPSON, R. 2003. *English-only Europe: Challenging Language Policy*. Londen: Routledge.
- SANDLER, B R. en HALL, R. 1982. *The Classroom Climate: A Chilly one for women?* Washington, DC: Association of American Colleges Project on the Status and Education of Women.
- SMITH, J. en BALK, E. 1988. Chatting on a Feminist Network. In: Kramarae, C. (Red.). *Technology and Women's Voices*. 82-97. New York: Routledge en Kegan Paul.
- SU, H. 2003. The Multilingual and Multi-Orthographic Taiwan-based Internet: Creative Uses of Writing Systems on College-affiliated BBSs. *Journal of Computer-mediated Communication*. 9 (1).
<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue1/su.html>. Internet.
 [Elektronies nageslaan op 14 Julie 2005.]
- SUTTON-SMITH, B. 1997. *The Ambiguity of Play*. Cambridge: Harvard University Press.

VILJOEN, H C. Ongedateer. *Die tegnologie en meertaligheid*. Taaldebat-referaat.
<http://www.litnet.co.za/taaldebat/viljoentaal.asp>. Internet.
[Elektronies nageslaan op 15 Augustus 2005.]

WALLACE, P. 1999. *The Psychology of the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.

WERRY, C. 1996. Linguistic and Interactional features of Internet Relay Chat. In:
Herring, S. (Red.). *Computer-mediated Communication:
Linguistic, Social and Cross-cultural perspectives*. Amsterdam:
John Benjamins.

University of Cape Town